

รายงานวิจัย

การศึกษาสภาพสังคม
ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทนต์ ศรีไสย์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพจน์ บุญวิเศษ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ วิทยาเขตจันทบุรี
มหาวิทยาลัยบูรพา

พ.ศ. 2547

ISBN 974-384-028-1

A STUDY OF BANGAJA SOCIETY
IN THE AREA OF TAMBON BANGAJA ADMINISTRATION ORGANIZATION
AMPHOE MUANG, CHANTHABURI PROVINCE

Financial Support from Graduate School of Public Administration
Chanthaburi Campus, Burapha University

BY

Associate Professor Dr. Suttanu Srisai

Faculty of Education, Chulalongkorn University

Assistant Professor Supoj Boonviset

Faculty of Human & Social Science, Burapha University

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Graduate School of Public Administration, Chanthaburi Campus

Burapha University

2004

ISBN 974-384-028-1

หัวข้อวิจัย: การศึกษาสภาพสังคมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัย: รองศาสตราจารย์ ดร.สุทนต์ ศรีไสย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพจน์ บุญวิเศษ

ปีที่วิจัย: 2546 - 2547

หน่วยงาน: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ วิทยาเขตจันทบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงและปัญหาต่างๆ รวมทั้งทัศนคติของกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ 2) เพื่อศึกษาความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของชาวบางกะจะ 3) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้รับมาจากการสอบถามถึงสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นชาวบางกะจะ 274 ครัวเรือนจากการสุ่มทั้งหมด 294 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 93.20 ของการสุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ จำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentage) มัชฌิม (Median) สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Correlation) และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนภายในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ในฤดูแล้งประมาณร้อยละ 40 ขาดแคลนน้ำน้ำกินน้ำใช้ ชาวบ้านส่วนมากแก้ปัญหาโดยใช้ช่วยเหลือตัวเองมากที่สุด รองลงมาเป็นการร้องเรียนให้รัฐช่วยเหลือ และชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 90 เห็นว่าที่อยู่อาศัยของเขาอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ในทำนองเดียวกันประมาณร้อยละ 60 มีความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

2. อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในรอบปีที่ผ่านมาในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะมีอัตราการเกิดร้อยละ 1.39 และ อัตราการตายร้อยละ 0.31 ของประชากรทั้งหมด อัตราการย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ใหม่ (9.62%) สูงกว่า อัตราการย้ายออก (5.26%) คิดเป็นร้อยละ 4.36 สำหรับความหนาแน่นโดยเฉลี่ยเท่ากับ 264 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร

3. ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะมีประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน (15-64 ปี) ร้อยละ 73 และชาวบางกะจะให้ความเห็นว่า พ่อแม่ที่ดีควรมีลักษณะสำคัญคือ เป็นผู้นำครอบครัวที่ดี มีความรับผิดชอบ รับฟังปัญหาของลูกเป็นเพื่อนคุยได้ทุกเรื่อง อารมณ์ดี ไม่ใช้อารมณ์และกำลังตัดสินปัญหา ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ไม่เปรียบเทียบลูกกับคนอื่น รักลูกเท่าๆกัน และให้อิสระแก่ลูกในการตัดสินใจ

4. ปัญหาของครอบครัวที่สำคัญ ได้แก่ ขาดแคลนในเรื่องการเงิน ไม่มีเวลาพักผ่อน ความไม่เข้าใจกันระหว่างญาติพี่น้อง สิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ถูกทอดทิ้ง (พ่อแม่มีครอบครัวใหม่) ฯลฯ

5. ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักที่ตั้งของหน่วยราชการหรือที่ทำการต่างๆ ภายในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลบางกะจะ และเข้าใจหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยนั้นได้เป็นอย่างดี

6. ชาวบางกะจะออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกทางการเมือง ครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงสุดประมาณร้อยละ 47 คือ เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รองลงมาเป็นการเลือกตั้งสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล และ สมาชิกองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ตามลำดับ

7. ชาวบางกะจะร้อยละ 95 ขึ้นไปอ่านออกเขียนได้ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วชาวบางกะจะศึกษาความรู้เพิ่มเติมจาก การอ่านหนังสือด้วยตนเอง เข้ารับการอบรมเฉพาะเรื่อง และสมัครเรียนอาชีพระยะสั้น ชาวบางกะจะส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนมีประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และคิดว่าจะส่งบุตรให้ศึกษาต่อจนถึงระดับอุดมศึกษา สำหรับรายวิชาที่เคยเรียนมาแล้วและเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพคือ วิชาเกษตรกรรม และ วิชาคณิตศาสตร์

8. อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบางกะจะคือ ทำสวน / ทำไร่ รับจ้าง ข้าราชการ และธุรกิจ/ค้าขาย ตามลำดับ แต่ละครอบครัวมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อปี 123,462 บาท ที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร ส่วนรายจ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี 112,292 บาท โดยจ่ายเป็น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาล และ เบ็ดเตล็ดต่างๆ สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการทำสวนหรือทำไร่ได้แก่ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการขายผลผลิตคือ ถูกกดราคาขายผลผลิต

9. ชาวบางกะจะส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และให้ความเห็นว่าทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่าคนตายไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่และไม่เชื่อเรื่องการทรงเจ้าเข้าผี

10. เวลาเจ็บป่วย ส่วนมากชาวบางกะจะ ร้อยละ 68 จะไปหาแพทย์ที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดรองลงมาประมาณร้อยละ 30 จะไปซื้อยามารับประทานเอง โดยยาที่ซื้อมารับประทานเองนั้นร้อยละ 46 ของผู้ที่ซื้อยามารับประทานเองจะได้รับคำแนะนำจากแพทย์ และร้อยละ 33 ได้รับคำแนะนำจากคนขายที่ร้านขายยา

11. ชาวบางกะจะเกือบทุกครัวเรือน (ร้อยละ 70) มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อไปนี้คือ วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม ฯลฯ อย่างน้อย 1 เครื่อง สำหรับรายการวิทยุที่ฟังกันเป็นประจำได้แก่ ข่าว ละคร และ เพลง ส่วนรายการโทรทัศน์ที่นิยมดูกันเป็นประจำได้แก่ ข่าวบันเทิง และ สารคดี ตามลำดับ

12. ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 13 มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาในเรื่อง การใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง และมีการใช้คำฟุ่มเฟือย เป็นต้น

13. ความเป็นอยู่ในภาพรวมโดยทั่วไป พบว่า ด้านทำเลที่ตั้ง เศรษฐกิจของครอบครัว พื้นฐานของครอบครัว และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของชาวบางกะจะอยู่ในระดับ ต่ำ ถึง ค่อนข้างต่ำ ยกเว้นเพียงด้านเดียว คือ ด้านความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง อยู่ในระดับต่ำหรือควรปรับปรุง

14. กลุ่มอาชีพเกือบทุกอาชีพมีความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกลุ่มอาชีพเกษตรกร (ทำสวนหรือทำไร่) ที่มีความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่สูงกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

15. การศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่า ทำเลที่ตั้งหรือที่อาศัยอยู่ มีอิทธิพลทางตรงต่อเศรษฐกิจของครอบครัว [โดยที่ทั้งสองตัวแปรนี้ไม่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะ] ในทำนองเดียวกันพบว่า ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะ ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมจาก พื้นฐานของครอบครัว (โดยทางอ้อมผ่านทาง การมีส่วนร่วมทางการเมือง) และได้รับอิทธิพลทางตรงจาก การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Research Title: A Study of Bangaja Society in the Area of Tambon Bangaja Administrative Organization, Amphoe Muang, Chanthaburi Province

Researchers: Associate Professor Dr. Suttanu Srisai
Assistant Professor Supoj Boonviset

Year: 2003-2004

Agency: Graduate School of Public Administration, Chanthaburi Campus, Burapha University

ABSTRACT

The purpose of this study was fourfold: first, to study the facts, problems, and attitudes of civilian in the area of Tambon Bangaja Administrative Organization (BAO); second, to study a whole general way of life of civilian (GWL) in Bangaja society; third, to compare the satisfaction between occupational groups toward the GWL of civilian in Bangaja society; and forth, to study the causal correlation among selected factors. All completed 274 family members (from 294 random members or 93.20 percent) with multi-stage sampling were participated in this study. Data were analyzed by computing frequency, percentage, median, stepwise-multiple regression correlation, and path analysis. Research results were as follows:

1. Civilian in the area of BAO, in dry season, 40% of civilian had a serious problem in water consumption and agriculture. Most of them solved this problem by helping them-self, and requesting government officers for helping, respectively. In addition, 90% of civilian indicated that their area and home location were located in the appropriate area. It was also found that 60% of civilian were satisfaction on a whole general way of life from high to very high levels.

2. Population change rates in the past 1 year were as follows: birth rate as 1.39%, dead rate as 0.31%, in-migration rate (9.62%) greater than out-migration rate (5.26%) as 4.36 percent. It also reveled that the average of civilian density was 264 persons per a square kilometer.

3. Seventy-three percent of BAO civilian was in labor age (15-64 years). Most of BAO civilian revealed that the best parents were as follows: a good family leader, responsibility person, listening problems from son/daughter like a good fiend, good emotion, no making decision problems with bad emotion, no concerning with all bad things, no comparing son/daughter with other's son/daughter, giving loveliness sons or daughters equally, and giving freedom to son or daughter for making decision.

4. The crucial family problems of the BAO civilian were as follows: lacking money, no resting time, conflicting between relatives, no appropriate environment for home location, abandoning elders, abandoning child (parent have a new family), etc.

5. Most of the BAO civilian knew the location of all official governmental units and clearly understood the function of those official units.

6. As a result of past elections, the BAO civilian (47%) went to vote Puyaiban and senate representatives selections more than Tambon Administrative Organization, and Provincial Administrative organization, respectively.

7. Ninety-five percent of BAO civilian was able to read or write books, After schooling, most of BOA civilian (95%) study increasingly from reading books by themselves, training some interesting program, and study occupational short-courses. Most of BAO civilian indicated that learning gave the highest advantage for all in high to very high levels. They would give a chance to sons/daughters continuing study in higher education level. They also revealed that two subjects gave them an advantage to their occupation as agriculture, and mathematics.

8. Most of the BAO civilian's occupations were agriculture, employees, government officers, and traders, respectively. Income average of each family was 123,562 baht a year, came from selling agricultural products. On the contrary, expenditure average was 112,292 baht a year, paid for running water, electric, educational fee, health care, and other miscellanies. The crucial problems or obstacles concerning agriculture of the BAO civilian were as no usual rain in rainy season. In addition, problems or obstacles of selling agricultural products were as decreasing price for selling.

9. Most of the BAO civilian believed in Buddhism. They agreed that all religions taught everybody as a good person. Moreover, the civilian had no faith in reincarnation and spiritual bodies.

10. When getting sick, majority of the BAO civilian (68%) went to see doctors at provincial hospital, 30% bought their medicine from drug store (by suggestion from a doctor, and drug seller).

11. Seventy percent of family in the BAO owned at least one set of following facilitators: radios, television, refrigerator, fan, etc. The popular radio programs were news, dramas, and songs. In same as popular television programs were news, entertainment, and features, respectively.

12. Thirteen percent of the BAO civilian had some problems on using Thai language in terms of using inappropriate words with timing and places, using the king word, and using prodigal words, etc.

13. As a whole general way of life of the BAO civilian, it was found that all 4 categories (area and home locations, family economics, family background, and political participation) were at good to very good levels. Only one category (satisfaction toward a whole general way of life - GWL) was at low level.

14. Almost all of occupational groups in the BAO area were not significantly difference toward the satisfaction on the GWL at the .05 level. Exception, agricultural group had the satisfaction on the GWL more than the employee group.

15. As a result of studying the causal relationships among selected factors, it was found that the area and home location had direct effect on the family economics (these two factors had no direct or indirect effect toward the political participation, and the satisfaction on the GWL). Moreover, it was also found that the satisfaction on the GWL received direct or indirect effect from the family background (indirect effect pass through the political participation factor), and received direct effect from the political participation factor.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีก็เพราะได้รับความสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ขอขอบคุณ นิสิตปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จันทบุรี รุ่นที่ 4 ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และที่จะขาดเสียมิได้คือขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์รายงานวิจัย เรื่องนี้เป็นบางส่วน สำหรับความดีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกคน รวมทั้งบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และ ผู้มีพระคุณที่ผู้วิจัยมิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ให้กับคณะผู้วิจัยมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันนี้

รศ.ดร.สุทธนู ศรีไสย์

ผศ.สุพจน์ บุญวิเศษ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ฎ
รายการแผนภูมิประกอบ	ฏ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
แนวคิด ทฤษฎี และเหตุผล	2
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	4
2 ประวัติตำบลบางกะจะ ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง	5
ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับตำบลบางกะจะ	5
ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง	22
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยและการสุ่ม	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	54
เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ตอนที่ 1. สภาพสังคมโดยรวมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ.	56
ด้านสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์	56
ด้านประชากรและครอบครัว	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	ด้านการเมืองการปกครอง	66
	ด้านการศึกษา	73
	ด้านเศรษฐกิจ	77
	ด้านศาสนาและประเพณี	82
	ด้านอนามัยและสาธารณสุข	86
	ด้านศิลปและสุนทนาการ	93
	ด้านภาษาและการสื่อสาร	98
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ต้องการศึกษา ...	101
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	111
	สรุปผลการวิจัย	111
	อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	124
บรรณานุกรม	.....	129
ภาคผนวก	.....	132
	แบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์	133

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย	51
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เก็บรวบรวมได้พร้อมที่จะวิเคราะห์	52
3	ข้อเท็จจริงที่สอบถามจากชาวบ้านในด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์	56
4	ลักษณะทั่วไปของประชากรวัยแรงงาน การศึกษาและอาชีพของบิดา/มารดา....	60
5	ลักษณะการดำเนินชีวิตของประชาชนบางกะจะ	62
6	ความสมานฉันท์และความผูกพันในครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้าน	64
7	สาเหตุที่ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขจำแนกตามลำดับความสำคัญ	65
8	การรู้จักที่ตั้งที่ทำการต่างๆ ภายใน อบต. ของประชาชน	66
9	การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งและการได้รับ เงินเดือนของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	69
10	ความคิดเห็นของชาวบางกะจะต่อผู้รับผิดชอบงานพัฒนาหมู่บ้าน	70
11	ความคิดเห็นของชาวบางกะจะต่อผู้ที่ควรจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน	70
12	การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกทางการเมืองการปกครองครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา ...	71
13	เหตุผลในการเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา	71
14	ความพึงพอใจของประชาชนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมา	72
15	ทัศนคติของประชาชนชาวบางกะจะต่อลักษณะที่ดีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร .	72
16	ความต้องการของประชาชนชาวบางกะจะที่ต้องการให้รัฐบาลให้ความ ช่วยเหลือเร่งด่วนในด้านการเมืองการปกครอง	73
17	ทัศนคติ/การสนับสนุน/การติดตามการศึกษาของบุตรธิดาและการเข้าร่วม กิจกรรมในสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นชาวบ้านบางกะจะ	74
18	ความคิดเห็นของชาวบ้านบางกะจะต่อประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา....	76
19	อาชีพหลัก อาชีพรอง และจำนวนคนที่หารายได้ของแต่ละครัวเรือน	77
20	ราย เดและรายจ่าย โดยรวมเฉลี่ยต่อปีของแต่ละครอบครัวของชาวบางกะจะ	78
21	ทัศนคติของชาวบางกะจะต่อการประกอบอาชีพอื่นๆ	79
22	ปัญหาและอุปสรรคในการทำไร่/ทำสวนของชาวบ้านบางกะจะ	80

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	การขายและอุปสรรคในการขายผลผลิตทางการเกษตรของชาวบางกะจะ	81
24	ทัศนคติด้านศาสนาและประเพณีของชาวบ้านบางกะจะ	82
25	ความเชื่อด้านต่างๆของชาวบางกะจะ	85
26	ความสะอาดและสุขอนามัยของชาวบางกะจะ	86
27	ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยของชาวบางกะจะ	88
28	การดูแลบุตรในครอบครัวของชาวบางกะจะ	89
29	การคุมกำเนิดของชาวบางกะจะ	90
30	การปฏิบัติคนเมื่อเจ็บป่วยของชาวบางกะจะ	91
31	การสันทนการของชาวบางกะจะ	93
32	ทัศนคติของชาวบางกะจะต่อลักษณะการแสดงที่ดีและรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ดี และภาพยนตร์ที่ชอบดู	94
33	การใช้เวลาว่างของชาวบางกะจะ	95
34	เครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านของชาวบางกะจะ	96
35	จำนวนเครื่องดนตรีและเครื่องกีฬาที่มีอยู่ภายในหมู่บ้านของชาวบางกะจะ	97
36	การรับข่าวสารของชาวบางกะจะ	98
37	ทัศนคติต่อลักษณะภาษาที่ดีและปัญหาการใช้ภาษาของชาวบางกะจะ	99
38	ทัศนคติของชาวบางกะจะต่อลักษณะของนักพูดที่ดี	100
39	ความหมายของภาษาดั้น (ของชาวบางกะจะ) กับภาษากลาง	100
40	ความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตความ รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ	105
41	สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ของชาวบางกะจะที่มีต่อด้านความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้าน	105
42	สรุปผลการทดสอบภายหลังเพื่อหาคู่ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ของชาวบางกะจะในด้านทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านของตนเอง	106
43	ค่า R-square และ Regression Coefficient (Beta) ของตัวแปรอิสระที่มีต่อ ตัวแปรตามในแต่ละประเภท	107
44	อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลนอกรูปแบบ (SP) และ ผลรวม (TT) ของตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระต่างๆ	107

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การอ่านหนังสือได้ของประชาชนชาวบางกะจะ	73
2	การเขียนหนังสือได้ของประชาชนชาวบางกะจะ	73
3	แหล่งความรู้ที่ประชาชนชาวบางกะจะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม หลังจากสำเร็จการศึกษามาแล้ว	74
4	Full Path Model แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตามเต็มรูปแบบของตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษา	108
5	Overidentified Model แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตามของตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษา	109
6	Overidentified Model แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตามของตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษา	124

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ การได้รับข้อมูลหลายๆ ทางจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมจะช่วยให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ ได้ใช้ข้อมูลหรือข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Plan) แผนปฏิบัติการ (Operational Plan) แผนการแก้ปัญหา (Problem Plan) และ แผนการใช้จ่ายเงิน (Budget Plan) รวมทั้งช่วยแก้ไขปรับปรุงการทำงานในหน่วยงานหรือองค์กรนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลที่ได้รับนั้นมักจะมีแหล่งที่มาทั้งที่เป็นแหล่งปฐมภูมิ (Primary Sources) หรือ แหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sources) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการศึกษา อย่างไรก็ตามความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา กับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เหล่านี้นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แบร์รี แอด แจคสัน (Barry L. Jackson, 1977) ได้กล่าวว่า ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติขึ้นอยู่กับความสำเร็จทางการศึกษา ในการผลิตบัณฑิตและการฝึกอบรมบุคคลให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามสาขาต่างๆ แต่ในปัจจุบันความคิดทางการศึกษากว้างไกลออกไปมากกว่าอดีต การศึกษาจึงไม่ได้เน้นเฉพาะการผลิตบุคคลเพื่อประกอบอาชีพแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่การศึกษาจะต้องค้นหาวิธีการที่ทำให้เกิดการพัฒนามนุษย์ การมีปรัชญาชีวิตนี้ให้ความสนใจและพึงพอใจต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่อาศัยอยู่ รู้ซึ่งถึงวัฒนธรรม รู้จักตนเอง มีทักษะในการสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อชุมชน มีการตัดสินใจที่ดี มีเหตุผลและมีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในทุกๆ ด้าน ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องรับผิดชอบต่อทิศทางและคุณภาพของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในทำนองเดียวกัน แวน เดน เบอร์ก (Van Den Berghe, 1973) ได้ให้ความเห็นสนับสนุนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคมไว้ว่า “สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่จะต้องใกล้ชิดกับสังคม เศรษฐกิจ และ โครงสร้างทางการเมืองท้องถิ่น ศาสนา ชุมชนประเทศชาติ และระหว่างประเทศ” อีกด้วย

การประสานงานระหว่างผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียน กับท้องถิ่น ในการศึกษาข้อมูลของท้องถิ่นจะเป็นแนวทางหนึ่งในการที่สถาบันการศึกษาได้สร้างและพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะในการไม่หาความรู้ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ข้อเท็จจริงและปัญหาต่างๆ ในสังคมชนบทไทยในทัศนะที่กว้างที่จะประกอบไปด้วยการมองปัญหาโดยใช้ทัศนะของสหสาขาวิชา การได้ทราบถึงโครงการพัฒนาชนบทของรัฐบาล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เกิดความสำนึกในความสำคัญและความเร่งด่วนของปัญหาสังคมไทย รวมทั้งได้มีโอกาสศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาต่างๆ ในชนบทโดยการสัมผัสด้วยตนเอง นอกจากนี้

นิสิตยังได้รู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีระบบอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นการสร้างประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับนิสิตนักศึกษา ในทำนองเดียวกันท้องถิ่นต่างๆ ก็จะได้รับข้อมูลที่ได้รับการศึกษาของผู้ศึกษาอย่างมีระบบไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรืองตามความเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนสามารถที่จะนำข้อมูลในภาพรวมทั้งหมดของทุกด้าน ไปศึกษา วิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ ในประเด็นที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป ซึ่งแนวทางการศึกษาร่วมกันดังกล่าวนี้จะเป็นการให้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และองค์กรท้องถิ่นที่จะใช้งบประมาณได้อย่างประหยัดและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้นในอันที่จะส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงและปัญหาต่างๆของประชาชนและชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในด้านต่างๆ 9 ด้าน คือ ด้านสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์ ด้านประชากรและครอบครัว ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านศาสนาและประเพณี ด้านอนามัยและสาธารณสุข ด้านศิลปและสันทนาการ และด้านภาษาและการสื่อสาร
2. เพื่อศึกษาความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ที่มีต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables)

แนวคิด ทฤษฎี และเหตุผล

เพื่อให้การศึกษาสภาพและปัญหาสังคมไทยเป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วน จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดเชิงทฤษฎีมาเป็นกรอบหรือแนวทางในการศึกษา ทฤษฎีที่นำมาใช้ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ (สัญญาสัญญาวิวัฒน์, 2537) โดยพิจารณาถึงโครงสร้างของสังคมหรือชุมชน 2 ประเภทคือ องค์กรทางสังคมและสถาบันทางสังคม คำว่า “องค์กรทางสังคม” หมายถึงกลุ่มหรือคณะบุคคลที่ผ่านการจัดระเบียบทางสังคมมาแล้ว และดำรงชีวิตร่วมกัน โดยมีกฎเกณฑ์ทางสังคมและเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งองค์กรสังคมที่สำคัญต่างๆ มีดังนี้คือ กลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้น สหกร (Association) และสังคมมนุษย์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2537) องค์กรสังคมแต่ละประเภทเหล่านี้ยังแบ่งย่อยออกไปอีกมาก เช่น กลุ่มสังคม แบ่งเป็นกลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ ครอบครัวแบ่งย่อยเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และ ครอบครัวผสม เป็นต้น

สำหรับคำว่า “สถาบันทางสังคม” หมายถึงแบบแผนในการคิดและกระทำกิจกรรมอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมนุษย์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่มีลักษณะผสมผสานสอดคล้องกัน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2537) นั่นคือสถาบันสังคมแต่ละสถาบันเป็นแบบแผนในการคิดและกระทำกิจกรรมอันจำเป็นอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างของมนุษย์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ กิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การให้กำเนิดและเลี้ยงดูอบรมสมาชิกใหม่ เพื่อไม่ให้มนุษย์สูญพันธุ์ การทำมาหากิน การให้การศึกษาอบรม การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน การรักษาสุขภาพอนามัย ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับคนและสิ่งแวดล้อม และการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น กิจกรรมอันจำเป็นเหล่านี้จำเป็นต้องมีแบบแผนในการคิดและกระทำ มิเช่นนั้นจะทำให้ชีวิตสังคมของมนุษย์มีความสับสนวุ่นวาย มนุษย์จึงได้สร้างแบบแผนขึ้น แบบแผนที่ได้จึงถือเป็นหลักปฏิบัติร่วมกันเหล่านี้เองที่เรียกว่าสถาบันสังคม ซึ่งมีหลายประเภท เช่น ครอบครัว การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ สันทนาการ และ ศาสนา เป็นต้น

สถาบันสังคมแต่ละประเภทจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. ตำแหน่งทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งแหล่งที่ของบุคคลในแต่ละสถาบัน
2. หน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ ภารกิจที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมแต่ละคนจะต้องปฏิบัติตามฐานะ
3. แบบแผนพฤติกรรม ได้แก่ กฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มหรือในสังคมนั้นๆ กฎเกณฑ์ทางสังคมเหล่านี้แบ่งออกเป็น บรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และสัญลักษณ์
4. องค์กรวัตถุ ได้แก่ ส่วนประกอบของสภาพในสังคมที่เป็นวัตถุอุปกรณ์สำหรับอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของสถาบัน

ในการศึกษาครั้งนี้ชุมชนแต่ละแห่งที่ศึกษาจะอาศัยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมเหล่านี้ โดยเมื่อกล่าวถึงสถาบันแต่ละประเภทจะได้รวมเอาองค์การสังคมแทรกเข้าไปในตอนที่กำลังถึงตำแหน่งทางสังคมด้วย เพื่อผูกพันส่วนประกอบของโครงสร้างทางสังคมทั้งหมดเข้าด้วยกัน

เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งเป็นการตั้งบ้านเรือนของมนุษย์อยู่ในอาณาเขตภูมิศาสตร์แห่งหนึ่ง ดังนั้นการศึกษารวมชนจึงได้นำเอาความรู้ทางภูมิศาสตร์และนิเวศน์วิทยามาใช้ประกอบด้วย การศึกษาชุมชนครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาอย่างกว้างๆ หลายสาขาวิชาและลึกลงไปถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคลในแต่ละชุมชนด้วย

สำหรับเหตุผลในการเลือกเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะจะเป็นหน่วยวิจัยคือ

1. การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ และ เวลาที่ใช้ในการศึกษา
2. เขตพื้นที่หรือท้องถิ่นที่ใช้ในการศึกษาต้องไม่ไกลไปจากตัวเมืองมากนัก ถ้าไกลเกินไปจะมีปัญหาในเรื่องความไม่สะดวกในการคมนาคม และการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. องค์กรวัตถุต่างๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะมีความหลากหลายน่าสนใจที่จะศึกษา
4. เจ้าหน้าที่ระดับสูงขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาตามแบบสอบถามถึงสัมพันธภาพ และการสังเกต ที่คณะผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมา โดยแบ่งออกเป็น 9 ชุด คือ ภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์ ประชากรและครอบครัว การเมือง การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ ศาสนาและประเพณี อนามัยและสาธารณสุข ศิลปะและสุนทรภาพการ ภาษาและการสื่อสาร เท่านั้น

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัด จันทบุรี เท่านั้น

คำจำกัดความ

สังคมไทย หมายถึง ภาวะที่เป็นอยู่หรือปรากฏอยู่ของสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ด้านประชากร ครอบครัว เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และ ศาสนา ฯลฯ

ปัญหาของสังคมไทย หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องในการดำเนินงานหรือดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งสิ่งก่อกำเนิดความไม่สงบหรือสิ่งก่อกำเนิดความเคียดแค้น ไม่อาจดำรงชีวิตอย่างสงบสุขได้ ปัญหาของสังคมอาจแบ่งออกเป็นปัญหาด้านต่างๆตามสภาพของสังคม เช่น ปัญหาด้าน ประชากร ครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง หรือ การศึกษา ฯลฯ เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลของการศึกษาจะทำให้ทราบข้อเท็จจริง สถานภาพบทบาทและปัญหาต่างๆ ของสังคมไทย ในอันที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสังคมไทยได้ถูกต้องและชัดเจน นอกจากนี้เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้ช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงสังคมที่ตนเองอยู่ให้ดีขึ้น

2. ผลของการศึกษามีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในอันที่จะนำข้อมูลต่างๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะไปใช้กับหน่วยงานของตน เพื่อช่วยกันแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าขึ้นตามโอกาสอันควร

3. ผลของการศึกษานี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่ต้องการศึกษาหรือวิจัย ได้ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย เรื่องที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงในเรื่องนี้ต่อไป

บทที่ 2

ประวัติตำบลบางกะจะ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “สภาพสังคมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของตำบลบางกะจะ ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการศึกษาเป็นดังนี้

ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับตำบลบางกะจะ

1. ประวัติความเป็นมาของบางกะจะ

จากข้อมูล “ประวัติตำบลบางกะจะ” ที่จัดทำโดย องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (ได้รับข้อมูลเมื่อ พฤษภาคม 2547) สรุปได้ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาโดยทั่วไป

สมัยโบราณเรียกกันว่า “บางกาจับ” ก็มี “บางกะจะหัวพลอย” ก็มี ปัจจุบันบางกะจะเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลบางกะจะเป็นที่ลาดไหล่เขาต่ำลงไปเรื่อยๆจนติดต่อกับแม่น้ำลำคลอง ในอดีตอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรในดินและสินในน้ำ มีผลไม้ เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลำไย และ พลอยที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก คือ พลอยบุษราคัม เขียวไพฑูริ พลอยสตาร์ ฯลฯ ประชาชนดั้งเดิมของบ้านบางกะจะเป็นคนไทยแท้ๆ มีประวัติความเป็นมาที่ได้มีการเล่าต่อ กันมาว่า ก่อนพุทธศักราช 2300 ได้มีกลุ่มชาวจีน (ส่วนใหญ่เป็นจีนแต้จิ๋ว) ล่องเรือจากจีนแผ่นดินใหญ่มาทำการค้าขาย แถวเมืองตราดและเมืองจันทบุรี มีชาวจีนบางส่วนได้ล่องเรือเข้าไปจนสุดคลองที่บางกะจะและได้เข้าไปตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยอยู่ที่นั่น ต่อมาชาวบางกะจะเป็นไทยแท้ๆ นับถือพุทธศาสนา ได้ซึมซับและรับเอาศิลปและวัฒนธรรม รวมทั้งขนบธรรมเนียมของชาวจีนเอาไว้ แต่ยังคงนับถือศาสนาพุทธเช่นเดิม ในขณะที่เดียวกันก็ไหว้เจ้าเช่นผีตามประเพณีจีน ภาษาพูดใช้ภาษาไทย แต่มีบางคำที่รับเอาคำจีนมาใช้ เช่น สรรพนามที่ใช้นำหน้าเรียกผู้ชายว่า “เฮีย” (เฮีย) และถ้าเป็นหญิงเรียกว่า “จี่” ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็ยังคงใช้ติดปากกันอยู่ ชาวบางกะจะมีนิสัยโอบอ้อมอารี ใจบุญ ซื่อตรง รักสงบ มีความรักกันฉันพี่น้องที่ บ้านใกล้เคียงเคียงข้างช่วยเหลืออะไรก็จุนเจือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอ อยู่เป็นสุขตลอดมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2438-2439 ได้มีนายวงเง่ง บุตรนายอากรเช่า (ชาติจีน) ตั้งตัวเป็นหัวหน้าอั้งยี่ ตั้งชื่อคณะของตนเองว่า “จี่เฮ็ง” คู่สมัครพรรคพวกเที่ยวบุกรุกโขกทรัพย์และทำร้ายชาวบ้านที่ไม่ร่วมมือด้วย และในขณะที่เดียวกันก็มีอั้งยี่อีกคณะหนึ่ง ชื่อ “จี่สก” อยู่ในเมืองจันทบุรี ทั้งสองคณะนี้เป็นศัตรูกันและชอบยกสมัครพรรคพวกปะทะกันเสมอ ก่อนจะปะทะกันชาวบ้านที่รู้ข่าวล่วงหน้าจะพากันปิดประตูหน้าต่างบ้านช่องกันหมด สิ่งที่บ้านกลัวมากที่สุดนั่นก็คือ กลัวถูกเผาบ้านและตลาดร้านค้าในหมู่บ้านทั้งหมด ชาวบ้านทำมาหากินไม่สะดวก นอนไม่หลับ มีความเดือนร้อนมาก ต่อ

มาทางการบ้านเมืองได้ร่วมมือกับทหารฝรั่งเศสที่เข้ามายึดครองจันทบุรีทำการปราบปรามจับกุมพวกอั้งยี่ทั้งสองคณะนำตัวส่งไปกรุงเทพฯ นับตั้งแต่นั้นมาความสงบสุขของชาวบ้านบางกะจะก็มีเหมือนเดิมจนกระทั่งปัจจุบันนี้

1.2 ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญภายในตำบล

1.2.1 ค่ายเนินวง

เนินวง คือเมืองด่านหน้าศึก สร้างขึ้นเพื่อเตรียมรับศึกญวนที่จะมาทางทะเล เมื่อปี พ.ศ. 2377 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มูลเหตุการสร้างสืบเนื่องมาจากการที่ไทยเกิดพิพาทกับญวน ทำสงครามรบพุ่งกันด้วยเรื่องกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองประเทศราชของไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี เจ้าอนุวงศ์ลงมาช่วยงานถวายพระเพลิงพระบรมศพ อาศัยที่ตนมีความคุ้นเคยกับพระราชวงศ์ไทยมาแต่เดิม เมื่อกลับเวียงจันทน์จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานครอบครัวชาวลาวที่เมืองสระบุรีซึ่งถูกกวาดต้อนมาจากเวียงจันทน์เมื่อครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินกรุงธนบุรี กลับคืนไปเวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงอนุญาต เจ้าอนุวงศ์บังเกิดความผูกใจเจ็บจึงได้คิดกบฏในปี พ.ศ. 2369 ยกกองทัพเข้ามารบหัวเมืองทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อทางกรุงเทพฯ ทราบข่าวเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้เจ้าพระยาธรรมาธิปัตย์ เป็นแม่ทัพยกขึ้นไปปราบ เจ้าอนุวงศ์สู้กองทัพไทยไม่ได้จึงแตกหนีไปพึ่งญวน เจ้าพระยาธรรมาธิปัตย์คุมทัพตามไปจนกระทั่งถึงเมืองเวียงจันทน์จึงตั้งมั่นคอยทำอยู่ เมื่อเจ้าอนุวงศ์แตกทัพพ่ายแพ้ไทยแล้วหนีเข้าไปพึ่งญวน ญวนก็อดหนุนและอุปการะ ได้ส่งพระราชสาสน์ขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่เจ้าอนุวงศ์และนำตัวมาส่งให้กลับไปครองนครเวียงจันทน์อย่างเดิม เมื่อเจ้าอนุวงศ์คืนสู่เวียงจันทน์แล้วได้ลอบทำร้ายโจมตีกองทัพไทยแตกเสียหายยับเยิน การกระทำครั้งนั้นไทยเข้าใจว่าญวนสนับสนุน เหตุนี้จึงเกิดบาดหมางกันขึ้น ครั้นในปี พ.ศ. 2376 เมืองญวนเกิดจลาจลขึ้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เห็นเป็นโอกาสตอบแทนการกระทำที่แล้วมาของญวน จึงโปรดให้เจ้าพระยาบดินทรเดชา (เสือ) และเจ้าพระยาพระคลังคุมกองทัพไปรบเมืองญวน การศึกไม่แล้วเสร็จ เมื่อถึงฤดูฝนไม่สะดวกในการรบจึงได้เลิกทัพกลับมาในปลายปี พ.ศ. 2377

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงไว้วางพระทัย เพราะการรบยังมีไม่ถึงแพ้ชนะ ดังนั้นจึงโปรดให้สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าพระยาพระคลังเป็นแม่กองขอแรง ข้าราชการ เจ้าสัว เจ้าภาษีอากร ต่อเรืออย่างญวน 80 ลำ เอาไว้ใช้ในกรุง 40 ลำ แล้วจ่ายไปรักษาหัวเมืองชายทะเลอีก 40 ลำ อนึ่งจันทบุรีเป็นเมืองชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับญวน ทั้งเป็นพื้นที่ที่ญวนต้องใช้เป็นเส้นทางผ่านด้วย เมื่อการต่อเรือเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้เจ้าพระยาพระคลังไปสร้างเมืองจันทบุรีใหม่ เพื่อเตรียมรับข้าศึกป้องกันญวนยกเข้ามา

เมืองจันทบุรีแต่เดิม อยู่ที่ตำบลบ้านลุ่ม ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี สภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสมจะใช้เป็นฐานทัพ สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) จึงได้ออกไปเลือกหาชัยภูมิสำหรับเป็นที่สร้างเมืองใหม่ เมื่อมาถึงตำบลเนินวงเห็นว่าทำเลเหมาะสมและดีกว่าแห่งอื่น ด้วยเป็นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 30 เมตร เป็นเนินเขาเล็กๆ อยู่ระหว่างเชิงเขา สามารถมองเห็นข้าศึกได้แต่ไกล เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการตั้งรับข้าศึกเป็นอย่างดี จึงได้เริ่มลงมือก่อสร้างในปี พ.ศ. 2377 และได้พยายามก่อสร้างให้

มีความมั่นคงแข็งแรง โดยใช้ศิลาแลงอันเป็นแลงที่มีอยู่ในจันทบุรีในเขตเนินวงเป็นวัสดุก่อสร้างทั้งหมด การวางผังเมืองและการก่อสร้างทำอย่างถูกต้องตามหลักยุทธศาสตร์ มีการสร้างเป็นเมืองป้อมค่าย กล่าวกันว่า เมืองป้อมเนินวง เป็นเมืองที่มั่นคงแข็งแรงที่สุดเมืองหนึ่งในประเทศไทย

เมืองป้อมเนินวงเป็นรูปสี่เหลี่ยม กว้าง 14 เส้น ยาว 15 เส้น ก่อกำแพงโดยรอบด้วยศิลาแลงหนาและสูงใหญ่สง่างามบนกำแพงคิดใบเสมาขนาดยาว 15 ศอก หนา 2 คืบ ไว้เป็นระยะๆ รอบกำแพงเมือง วัดได้ประมาณ 65 เส้น 8 วา กำแพงแต่ละด้านมีประตูเชิงหอรับด้านละ 2 ประตู รวม 8 ประตู มีชื่อเรียกประจำประตู เช่น ประตูบางกะจะ ประตูช้าง ประตูอุโมง เป็นต้น ตรงประตูก่ออิฐบังเชิงเทินไว้ทั้งสองข้าง ทำเป็นซุ้มแบบหอรับ ตามช่องเสมาเรียงรายไปด้วยปืนใหญ่จุกช่องคิดขนวนในระยะห่างกันประมาณ 2 เส้น ตั้งไว้เป็นแนวที่สามารถยิงไปไกลที่สุด ภายในเมืองสร้างคลังอาวุธสำหรับเก็บกระสุนปืนใหญ่และคลังดินปืน สร้างศาลหลักเมือง ดังปรากฏในจดหมายเหตุว่า ได้ฝังอาถรรพ์หลักเมืองที่ค่ายเนินวงขึ้น ณ วันเสาร์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4 ปีมะแม จุลศักราช 1197 พร้อมทั้งสร้างวัดประจำเมืองไว้ด้วยคือ วัดโยธานิมิต และรอบกำแพงเมือง ขุดเป็นรอบคูกว้างประมาณ 5-6 วา

นอกจากนั้น โปรดให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (เจ้า นุนนาค) เมื่อครั้งยังเป็น จมื่นราชามาตย์ เป็นแม่กองสร้างป้อมที่หัวหาดปากแม่น้ำแหลมสิงห์อีกป้อมหนึ่ง และ พระยาอภิรัชพิพิธ (กระต่าย) เจ้าเมืองจันทบุรี เป็นแม่กองสร้างป้อมแหลมสิงห์อีกป้อมหนึ่งด้วย ป้อมทั้งสองแห่งนี้เดิมยังไม่มีชื่อ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสจันทบุรี ในขณะที่เมื่อยังทรงผนวชอยู่ในปี พ.ศ. 2400 ได้พระราชทานนามป้อมบนเขาแหลมสิงห์ว่า “ป้อมไพรีพิเนาศ” และ ป้อมที่หัวหาดปากน้ำแหลมสิงห์ว่า “ป้อมพิฆาตข้าศึก” การก่อสร้างแล้วเสร็จในปีใดไม่ปรากฏ เมื่อสร้างเสร็จแล้ว เจ้าพระยาพระคลังจึงให้รื้อกำแพงเมืองเก่าแก่ที่ตำบลบ้านลุ่มซึ่งเป็นกำแพงดินออก ให้เจ้าเมืองนำครอบครัวเข้าไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมืองเนินวงและให้อพยพราษฎรจากเมืองเก่าเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ในเมืองใหม่นี้เป็นจำนวนมาก เมืองป้อมเนินวงนี้สามารถใช้เป็นที่มั่นตั้งรับกองทัพข้าศึกได้อย่างดี หากแต่ว่าตัวเมืองตั้งอยู่ห่างไกลจากลำน้ำลึกเข้าไปเกือบประมาณ 1 กิโลเมตร จึงไม่สะดวกต่อการใช้น้ำ ราษฎรซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองเก่าจึงมีค้อพ้อใจอพยพเข้าไปอยู่ ครั้นถึงรัชกาลที่ 4 ญวนตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสแล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ราษฎรเลือกอยู่ได้ตามความสมัครใจ ยกเว้นแต่จวนเจ้าเมืองยังคงอยู่ในเนินวง ต่อมาจนกระทั่งถึงรัชกาลที่ 5 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้มีการจัดการปกครองประเทศแบบมณฑลเทศาภิบาล จึงทรงโปรดให้ย้ายตัวเมืองกลับไปตั้งอยู่ที่บ้านลุ่มดังเดิมด้วยขุดคูขุดแม่น้ำ และภูมิประเทศเหมาะสมที่จะขยายตัวเมืองให้ใหญ่โตได้ และเพื่อรับกับความเจริญของบ้านเมืองในอนาคต จันทบุรีจึงตั้งอยู่บริเวณของบ้านลุ่มต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน

1.2.2 วัดพลับ

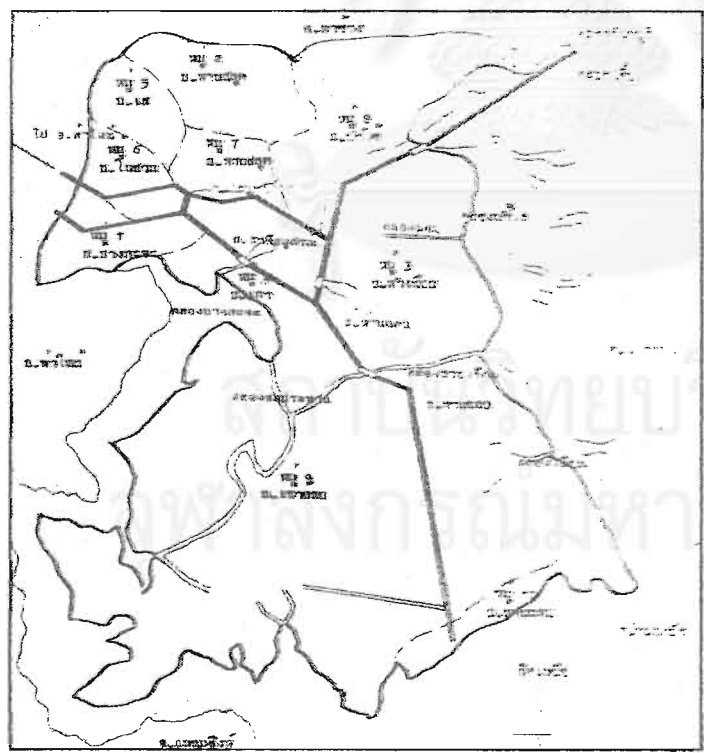
“วัดพลับ” เป็นชื่ออย่างเป็นทางการที่ชาวบ้านเรียกขานกันทั่วไป เดิมชื่อ “วัดสุวรรณคิมพุธราม” ซึ่งแปลได้ว่าวัดที่มีต้นมะพลับทอง เนื่องจากในเขตวัดมีต้นมะพลับทองขนาดใหญ่และออกผลสีเหลืองอร่ามไปทั้งต้น ชาวบ้านเลยเรียกชื่อสั้นๆ ตามชื่อต้นมะพลับทอง เป็น “วัดพลับ” จนกระทั่งปัจจุบัน

วัดพลับเป็นวัดราษฎร์ สร้างขึ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้สร้าง ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด มีแต่เพียงตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อครั้งที่พระเจ้ากรุงธนบุรีจะเสด็จเข้าตีเมืองจันทบุรี ได้พักไพร่ร่วมพลอยู่ ณ ที่วัดพลับ กับได้รับน้ำพระพุทธมนต์ที่วัดนี้เป็นปฐมฤกษ์ นอกจากนี้แล้วยังได้ถือกันเป็นราชประเพณีต่อกันมา สำหรับพระมหากษัตริย์ที่จะเสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติจะต้องนำน้ำพระพุทธมนต์จากวัดพลับ (วัดสุวรรณคิมพุทธาราม หรือ วัดพลับทอง) เข้าร่วมในพิธีด้วยจึงจะสมบูรณ์

แม้ประวัติวัดที่เล่าสืบต่อกันมาว่า วัดพลับนี้เป็นวัดที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีก็ตาม แต่หลักฐานทางด้านรูปแบบศิลปกรรมไม่ปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐาน หากตามตำนานที่เล่านั้นเป็นจริง วัดพลับในขณะนั้นก็คงอยู่ในสภาพที่ยังไม่เจริญ ไม่มีถาวรวัตถุมากมายนัก โบราณวัตถุ โบราณสถานที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในวัดขณะนี้ สันนิษฐานว่ามีอายุไม่เกินไปกว่าสมัยรัชการที่ 3 เสียทั้งสิ้น เมื่อนำลักษณะรูปแบบของศิลปกรรมไปเปรียบเทียบกับวัดอื่นๆ ที่มีหลักฐานแน่นอน เช่นที่วัด โยชานิมิต วัด ไร่ล้อม และพระเจดีย์บนป้อมพิฆาตปัจจามิตร เป็นต้น

2. ที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลบางกะจะ

ที่ตั้ง ตำบลบางกะจะ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองจันทบุรี มีระยะห่างจากอำเภอเมืองจันทบุรีประมาณ 5 กิโลเมตร โดยทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3146 ถนนท่าฉลอม

- อาณาเขตตำบลบางกะจะ
- ทิศเหนือ จรดตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี
  - ทิศใต้ จรดปากน้ำบางกะจะ
  - ทิศตะวันออก จรดตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจันทบุรี
  - ทิศตะวันตก จรดตำบลสี่พระยาและตำบลพลอยแหวนอำเภอท่าใหม่

เนื้อที่ของตำบลบางกะจะ
ตำบลบางกะจะมีเนื้อที่โดยประมาณ 13,750 ไร่ หรือ 21.99 ตารางกิโลเมตร

จำนวนประชากรของตำบลบางกะจะ

จำนวนทั้งสิ้น 8,675 คน แบ่งเป็นชาย 4,225 คน และหญิง 4,450 คน

ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ในตำบล 394 คนต่อตารางกิโลเมตร

จำนวนประชากรของตำบล

พื้นที่ราบสูงหรือ คอนทราย สลับบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึง น้ำขังในฤดูฝนและน้ำเค็มท่วมถึง ในบางพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำสวนผลไม้และนาทุ่ง

แหล่งน้ำธรรมชาติของตำบล

1. คลองท่ากรวด พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จำนวน 1,915 ไร่ ครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 418 ครัวเรือน
2. คลองมอญ
3. คลองบางกะจะ
4. คลองชายเคือง

แหล่งน้ำขนาดเล็กของตำบล

1. บ่อนำดิน
2. สระน้ำ
3. บ่อน้ำบาดาล มีน้ำใช้ตลอดปี
4. ฝาย
5. ประปาหมู่บ้าน มี 1 แห่ง คือ หมู่ที่ 8

สภาพภูมิอากาศ

ฤดูร้อน ช่วงเดือน มีนาคม-เดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ในช่วง 35 องศา

ฤดูฝน ช่วงเดือน พฤษภาคม-เดือนสิงหาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ในช่วง 27 องศา

ฤดูหนาว ช่วงเดือน กันยายน-เดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิสูงสุดในช่วง 22 องศา

3. หน่วยการปกครองของตำบลบางกะจะ

ตำบลบางกะจะ มีหมู่บ้านทั้งหมดจำนวน 10 หมู่บ้าน แบ่งการปกครองออกเป็นดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ มีหมู่บ้านจำนวน 7 หมู่บ้าน
  - จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มหมู่บ้าน 5 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 2, 3, 5, 7, และ 8
  - จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. บางส่วน 2 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9
2. เทศบาลตำบลบางกะจะ มีหมู่บ้านจำนวน 3 หมู่
  - จำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเต็มหมู่บ้าน 3 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 1, 6 และ 10
  - จำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาลบางส่วน 2 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9

4. หน่วยงานราชการอื่นๆที่อยู่ภายในเขตพื้นที่ตำบลบางกะจะ

1. สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา
2. สถานีวิทยุกองทัพอากาศที่ 1
3. สถานีตำรวจน้ำ (แผนก 3 กองกำกับการ 2 กองตำรวจน้ำท่าแฉลบ)
4. พิพิธภัณฑ์โบราณคดีใต้น้ำ
5. ศูนย์ชุดล่องร่องคลองภาคตะวันออก
6. ศูนย์พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล
7. หมวดการทางจันทบุรีที่ 2

5. ชุมชนหรือกลุ่มอาชีพต่างๆ ภายในเขตพื้นที่ตำบลบางกะจะ

1. กลุ่มสตรีทอเสื่อกก
2. กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
4. ลูกเสือชาวบ้าน
5. ไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.)
6. อาสาสมัครป้องกันพลเรือน (อปพร.)
7. อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

6. สถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ตำบลบางกะจะ

1. สถานศึกษาของเอกชน 1 แห่งคือ โรงเรียนไทยโปลิเทคนิค จันทบุรี
2. สถานศึกษาของรัฐบาล 5 แห่งคือ โรงเรียนวัดโยธานิมิต โรงเรียนบ้านท่าแฉลบ
โรงเรียนวัดปลับบางกะจะ โรงเรียนบางกะจะ และ โรงเรียนวัดสิงห์

7. ศาสนาและความเชื่อของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลบางกะจะ

- 7.1 วัดพุทธศาสนา ภายในตำบลบางกะจะ จำนวน 6 แห่ง คือ
1. วัดสิงห์	หมู่ที่ 1 บ้านบางกะจะ
2. วัดปลับ	หมู่ที่ 1 บ้านบางกะจะ
3. วัดใหม่ท่าแฉลบ	หมู่ที่ 3 บ้านท่าเมียบ
4. วัดโบสถ์	หมู่ที่ 4 บ้านเก่า
5. วัดโยธานิมิต	หมู่ที่ 8 บ้านท่าไต้
6. วัดวิเวการาม (เขาน้อย)	หมู่ที่ 9 ตำบลบางกะจะ

7.2 วัดคริสต์ศาสนา ภายในตำบลบางกะจะ จำนวน 1 แห่ง คือ
วัดโรมันแคทอลิก หมู่ที่ 9 บ้านเขาน้อย

7.3 ศาลเจ้า ภายในตำบลบางกะจะ จำนวน 4 แห่ง คือ

1. ศาลเจ้าหัวตลาด
2. ศาลเจ้าปากคลอง
3. ศาลเจ้าเขียนเทียน
4. ศาลเจ้าเขาน้อย

8. ประเพณีและวัฒนธรรม

8.1 งานทิ้งกระจาด เป็นประเพณีของคนจีน ซึ่งชาวบ้านบางกะจะทั้งคนไทยแท้และที่มีเชื้อจีน ได้ยึดถือประเพณีทิ้งกระจาดนี้สืบต่อกันมาเป็นเวลานาน งานทิ้งกระจาดเป็นงานที่จัดขึ้นในบริเวณศาลเจ้าหัวตลาดเจ้าวนและศาลเจ้าปากคลอง แต่จัดงานคนละสัปดาห์ไม่ตรงกันจะมีคณะกรรมการบอกบุญไปยังชาวบ้าน ทุกๆบ้าน โดยทำเป็นกระจาดเล็กๆ ตาห่างๆ แจกตามชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านจัดของกินของใช้ เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆนำไปไหว้เจ้า เช่น ผืนศาลกระจาดซึ่งยกเป็นเวทีสูงคนเดินรอดได้จนได้อย่างสบาย นอกจากนั้นยังมีกระจาดสี่ยังน้อยจะต้องมี 4 ลูก คั้งไว้มุม 4 มุม กรรมการหรือเจ้าภาพจะเวียนกันไปในหมู่บ้าน นั้น ปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า 4 คน และจะต้องทำกระดาษสีด้วย นอกจากนั้นชาวบ้านที่มีความเชื่อถือได้บนเจ้าไว้เกี่ยวกับการค้า แก้วโรคภัยไข้เจ็บ หรือให้มีโชคลาภ เมื่อประสบความสำเร็จจะต้องแก้บนด้วยกระจาดสี บางปีกระจาดสีอาจมีจำนวนถึง 50-60 ลูก ไม่สามารถขึ้นศาลที่ตั้งได้หมดต้องวางไว้กับพื้นดินข้างล่าง กระจาดสีประกอบด้วยไม้ไผ่รูปกลมใช้เป็นฐานและต้องมีของหนักใส่ถ่วงเอาไว้ โครงใช้ไม้ไผ่ทั้งลำผ่านตลอดให้เหลือข้อท่อนปลายเอาไว้สำหรับใส่ธง เอาผูกมัดกับกระจาดฐานไม่ห่อหุ้มด้วยกาบกล้วย ใช้หวาย ร่อนกาบกล้วยให้ติดกับโครงไม้ไผ่ซึ่งมีรูปกรวยกลมทรงสูง กระจาดบางลูกมีความสูงถึงสองกึ่งมี ชนิดเอาขึ้นไปบนศาลไม่ได้ต้องตั้งไว้ที่พื้นดินและผูกติดไว้ที่ศาล กระจาดที่ทำสำเร็จแล้วนี้จะต้องมีขนมสี่ประดับ เป็นรูปต่างๆ แลดูสวยงามอีกด้วย เมื่อสำเร็จแล้วจะเรียกว่า “กระจาดสี” ขนมสี่ทำด้วยข้าวเจ้าไม่ให้ละเอียด และนำมาปั้นในถ้วยเล็กๆ มีลักษณะคล้ายขนมหน้าดอกไม้หรือขนมถ้วยฟู แต่ขนมสี่ต้องไม่ใส่น้ำตาล สีที่ใช้มี สีขาว แดง น้ำเงิน และสีเขียวหรือทองอ่อน เมื่อขนมสี่สุกได้ที่เหมือนขนมหน้าดอกไม้แล้วจะต้องแกะออกจากถ้วยนำไปรวมๆ กันไว้ และเอาไม้กั๊กก้านมะพร้าวซึ่งยาวประมาณ 4-5 นิ้วเสียบตรงกลาง ขนมสี่แต่ละถ้วยปักลงบนกาบกล้วยรูปกรวยบนกระจาด การปักขนมสี่ลงบนกระจาดให้เป็นลวดลายมีการประกวดฝีมือกันด้วย กระจาดไหนจะมีลวดลายสวยงามกว่ากัน ที่นิยมกันเป็นพื้นๆ คือ ลายขนมเปียกปูน ลายที่หาดูได้ยากหรืออาจจะไม่ได้ดูในปัจจุบันนี้ คือ ลายมังกรลายแก้ว นอกจากนั้นจะต้องมีงานสมโภชกระจาดสีหรืองานไหว้เจ้า โดยจัดหาละครชาตรีหรือลิเกมาแสดงถวายเจ้า เริ่มแสดงประมาณ 11.0 น. และจะเลิกเวลาก่อน 17.00 น. เล็กน้อย เพราะเวลา 17.00 น. จะเป็นเวลาทิ้งกระจาด การทิ้งกระจาดก็คือเอากระจาดสีและกระจาด

เล็กๆ ที่ชาวบ้านใส่ของนำมาไหว้ข้าวทิ้งลงจากศาลกระจากลงสู่พื้นดิน เพื่อให้ประชาชนหรือชาวบ้านที่ไปเที่ยวในงานเก็บเอาไปกินไปใช้ ในสมัยก่อนชาวบ้านมีความเชื่อถือว่าขนมสัที่ไหว้ข้าวแล้ว นำไปไว้กับดินไม้จะทำให้ดินไม้ในสวนของตนเองเจริญงอกงามออกดอกออกผลอย่างเต็มที่

สำหรับศาลข้าวปากคลองสมัยก่อนมีการแข่งขันเรือยาวกันด้วย (เรือยาวประจำตำบลบางกะจะที่มีชื่อเสียงมากชื่อว่า “ข้าวแม่หัวเขียว” อยู่ที่วัดพลับบางกะจะ) เพราะเป็นการทิ้งกระจากลงในน้ำ มีเรือของประชาชนท้องถิ่นอื่นใกล้เคียงไปเที่ยวเป็นจำนวนมาก บริเวณปากคลองบางกะจะ จะแลดูคึกคัก เนื่องจากมีเรือเล็กเรื่อน้อยลอยล้าอยู่ในคลองแลดูสวยงามมาก

8.2 ตะบ้ำ เทศกาลตรุษไทย ตรุษจีน และตรุษสงกรานต์ ชาวบ้านบางกะจะ นิยมไปทำบุญตักบาตรที่วัดในตอนเช้า และหลังจากนั้นก็สนุกสนานรื่นเริงกันด้วยการเล่นตะบ้ำ อุปกรณ์การเล่นตะบ้ำประกอบด้วย แก่นสะพาน และลูกตะบ้ำ ลูกตะบ้ำทำด้วยไม้มีลักษณะกลมแบนด้านหนึ่งกลิ้ง ด้านที่ไม่ได้กลิ้งเรียกว่าเกลี้ยง วิธีการเล่นจะต้องแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละเท่าๆ กัน โดยจับเป็นคู่ อาจจะมีถึง 15 คู่ก็ได้ ยังมีมากคู่การเล่นต้องใช้เวลามาก เพราะจะต้องเสียเวลาในการใช้คู่ ซึ่งหมายถึงการเล่นแทนกัน เริ่มแรกด้วยฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายโยนลูกตะบ้ำขึ้นบนอากาศ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายทาบว่า “กลิ้ง” หรือ “เกลี้ยง” ถ้าฝ่ายที่ทาบถูกจะเป็นฝ่ายเริ่มเล่นก่อน ถ้าทาบผิดฝ่ายโยนจะเป็นฝ่ายเริ่มเล่นก่อน การเล่นเป็นชุด แต่ละชุดมีชื่อเรียกต่างๆ กันออกไป ชาวบางกะจะนิยมเล่นชุดแรกด้วย อีหนึ่งรอง สองงาม สามเขี้ยว (ผู้เล่นต้องออกเสียงดังๆ ด้วย) ชุดต่อไปเป็นชุดอีเป็ด อีปัด และอีคาคุม และสุดท้ายก็คืออีลัม นอกจากนั้นยังมีอีกแบบหนึ่งแต่ไม่ค่อยมีผู้นิยมเล่น คือ อีเทกะทะ ปัจจุบันชาวบ้านบางกะจะก็ยังคงเล่นตะบ้ำกันบ้างไม่มากเหมือนสมัยก่อน เพราะเทศกาลนานปีครั้งมักจะเช่ารถไปเที่ยวในท้องถิ่น

8.3 ปลาเข็ม ชาวบางกะจะที่เป็นชายนิยมเลี้ยงและกัดปลาเข็ม ปลาเข็มที่กล่าวนี้เป็นพันธุ์ปลาลูกหม้อ ซึ่งมีความทนในการต่อสู้ และกัดเก่ง การต่อสู้แต่ละครั้งอาจจะเป็นชั่วโมงๆ ใช้ปากกัดกัน ปากบนตื้น ปากล่างยาว ปลาเข็มที่ใช้กันจะต้องเป็นเพศผู้ ลักษณะแตกต่างระหว่างตัวผู้กับตัวเมีย ตัวผู้จะเล็กกว่าและครีบข้างล่างสุดท่อนหางจะเป็นสันตรงหรือขนานกับลำตัว ส่วนตัวเมียจะมีติ่งยื่นขยกลงไปข้างล่าง วิธีการเลี้ยงปลาเข็มตั้งแต่เริ่มแรกเกิด ปลาเข็มเกิดเป็นโขลง มีประมาณตัวเฉลี่ย 60-80 ตัว ตอนแรกเกิดจะต้องคอยคักลูกปลาแยกจากแม่ไบบี (แม่ปลาเข็ม) จนกว่าจะหมด เพราะแม่ไบบีบางตัวกินลูกของตัวเอง อาหารที่ใช้เลี้ยงลูกปลาก็คือ ลูกไร รา หรือไข่แดงคัมตุกบดให้ละเอียด เมื่อลูกปลาโตขึ้นก็จะกินลูกน้ำ ตั้งแต่เริ่มคลอดและรอดมีชีวิตอยู่จนครบประมาณ 7-8 เดือน จะไม่มีการเปลี่ยนน้ำในโขลงหรือบ่อเลี้ยงเลย โขลงที่ใช้เลี้ยงนิยมใช้ตุ่มแดงผ่าครึ่ง ถูที่เป็นอุปสรรคต่อการเลี้ยงปลาก็คือ ถูหนาว ปลาที่โตประมาณ 7-8 เดือน ผู้เลี้ยงจะเริ่มคักและนำไปเลี้ยงในกระถางต่างหาก มีการเปลี่ยนน้ำที่เลี้ยงอาทิตย์ละครั้ง มีการให้ออกกำลัง ฝึกความแข็งแรงโดยการให้ว่ายทวนน้ำในกระถางเขี้ยวกลม โดยมีปลาที่คักไว้เป็นตัวไล่เพื่อคว้ามิเชิงตีหรือไม่เข้าของก็จะนัดพรรคพวกเดียวกันปล้ำปลา (เอาปลามากัดกัน) ปลาที่จะนำไปคักบ่อนได้นั้น จะต้องปล้ำไม่

ต่ำกว่า 3-4 ครั้ง หรือมากกว่านั้น ถ้าเป็นการกัดปลาต่างท้องถิ่นกันแล้ว เจ้าของปลาและผู้ถือหางจะมีการพนันขันต่อมีเดิมพันกันคู่ละหลายศตางค์ทีเดียว

8.4 งานทำบุญเจ้าพ่อตากสิน พื้นที่จัดคือ ตำบลเนินวง หมู่ที่ 8 บ้านป่าใต้ ประมาณเดือน เมษายน ของทุกปี

8.5 งานทำบุญทุ่ง พื้นที่จัดคือ ทุ่งหัวหิน หมู่ที่ 8 บ้านป่าใต้ ประมาณเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ, เดือน 3 ขึ้น 13 ค่ำ, และ เดือน 5 ขึ้น 5 ค่ำ ของทุกปี

8. ศิลปพื้นบ้านภายในตำบลบางกะจะ

โขน - มีคณะโขนสดมวงกลศิลป์ อยู่ที่หมู่ 5 บ้านเส ตำบลบางกะจะ มีสมาชิกประมาณ 40 คน

9. อาหารประจำท้องถิ่น

เนื่องด้วยพื้นที่บางกะจะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณธัญญาหาร ผัก ปลา ทุ กุ้ง หอย ไข่ น้ำเต้า ชาวบางกะจะ จะอยู่คึกคักดี ไม่ปรากฏว่าใครเคยเป็นโรคขาดอาหาร อาหารที่ขึ้นชื่อลือชาคือ แกงบวบ หมูชะมวง แกงป่าเนื้อ หมูหยอง หมูสามชั้นต้มจิ้มน้ำพริกเกลือ ห่อหมกปลากุเรว ปลากระพง กว๊วเตี๋ยผักบุ้งทะเล กว๊วเตี๋ยผัดขยารั้ง ข้าวต้มปลาทุทั้งตัว ข้าวเกรียบงาเค็ม-หวาน ข้าวเกรียบว่าว ขนมหวานที่ไม่ค่อยเคยพบในท้องถิ่นอื่นก็คือ ขนมหัวผักกาด ขนมมัดไต้ (คล้ายๆ กับบ๊ะจ่างแต่ร่อยกว่า) และ มะตูมเชื่อม (เชื่อมแบบสาเกมีน้ำเชื่อมรับประทานพร้อมเนื้อมะตูม)

10. เกียรติภูมิของชาวบางกะจะ

ชาวบ้านบางกะจะ ที่มีความเจริญด้วยเรือสายหรือเกียรติยศชื่อเสียง รวมทั้งเกียรติคุณทั้งในอดีต และปัจจุบันเท่าที่รวบรวม ได้มีดังนี้

พระยาพิพิธอำพนวิมลภักดี	พระนนทประชา (เจียร เจียรณัย)
หลวงประพนธ์นฤตติ (จิวค เกกะสุต)	ขุนเลิศคำร้การ (แช ลิมปะสุวัณณ์)
ขุนสมานมธรรพต	ขุนสัณฑ์สารวงกิจ (สุสี สุนทรฉาย)
คุณข้างจิ้นค์ รุจิรวงศ์	พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์
พล.ร.ต.ชลิต กุลกำมรร	ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสมท
ศาสตราจารย์ สอาด นาวิเจริญ	ศาสตราจารย์ ทวี เจริญพิทักษ์
ศาสตราจารย์ ปกรณ์ อังคุสิงห์	นายสุรพงษ์ ตรีรัตน์
นายจวน เจียรณัย	นายผดุง เจียรนัย
นายประหยัด อังคุสิงห์	นายประสม เกกะสุต
คุณหญิงสมจิตต์ (สุนทรฉาย) กุลละวณิชย์	นายเคิบ เกกะสุต
นายล่อง พุกสวัสดิ์	นายอรุณ ดินทุกะศิริ
นายสมบุญ ภิบาลกุล	

11. เส้นทางคมนาคม

มีรถยนต์โดยสารประจำทางวิ่งจากจังหวัดจันทบุรีถึงท่าแฉลบและท่าใหม่ผ่านตำบลบางกะจะตลอดทั้งวัน เส้นทางภายในตำบลส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง ส่วนถนนลูกรังมีบ้างเป็นบางส่วน

12. สาธารณูปโภคภายในตำบล

ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ มีครบถ้วนถึงทุกหมู่บ้าน ประมาณร้อยละ 96 ของครัวเรือนภายในตำบล

13. การสาธารณสุขภายในตำบล

1. ส้วมซึม มีทุกหลังคาเรือน
2. คลินิก จำนวน 2 แห่ง
3. สถานีอนามัย จำนวน 1 แห่ง คือ สถานีอนามัยตำบลบางกะจะ และมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 6 คน
4. โรคที่เคาะระบาดภายในตำบลคือ โรคไข้เลือดออก ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

14. ข้อมูลเศรษฐกิจของบางกะจะ

14.1 อาชีพ

ส่วนใหญ่ผู้ชายบางกะจะ มีอาชีพหลัก คือ ทำสวน รองลงมาคือ รับจ้าง ประมง และ อื่นๆ

14.2 พืชเศรษฐกิจ

ทุเรียน มังคุด สละ เงาะ

พื้นที่ทำการเกษตร ได้แก่พื้นที่หมู่ที่ 2, 4, 5, 6, 7 และ 8 แบ่งเป็นพื้นที่สวน ที่อยู่อาศัย ภูเขา และ แหล่งน้ำ ค่าแรงงานจากภาคเกษตรกรรมโดยเฉลี่ยวันละ 150 บาทต่อคน และแรงงานนอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย วันละ 120 บาทต่อคน

14.3 สัตว์เศรษฐกิจ

กุ้งกุลาดำ ปลาชนิดต่างๆ เช่น ปลาเก๋า ปลากะพง ปลานิล ฯลฯ

พื้นที่ทำประมง ได้แก่พื้นที่หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 แบ่งออกเป็นบ่อกุ้ง บ่อปลา และป่าชายเลน

14.4 รายได้ครัวเรือนเกษตรกร

รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย 90,000 บาท/ครัวเรือน/ปี และรายได้ของเกษตรกรเฉลี่ย 45,000 บาท/คน/ปี

15.5 อาชีพเสริม

อาชีพเสริมที่ชาวบางกะจะทำคือ ทอเสื่อกก ทำน้ำปลา แหนมปลากระยง น้ำพริกแกง
ทุเรียนแปรรูป และ ขนมจ้าง

15. ทรัพยากรธรรมชาติภายในตำบลบางกะจะ

1. ป่าไม้อุดมสมบูรณ์
2. แร่ธาตุต่างๆ เช่น ฟอสฟอริกต่างๆ
3. ทราบ

16. หน่วยธุรกิจภายในตำบลบางกะจะ

1. โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงงานกระเบื้องเคลือบแสงจันทร์ และ
โรงงานทำอิฐ
2. ร้านอาหาร 4 แห่ง ได้แก่ ร้านปูเจ้า ร้านพิบูล ร้านนภา ร้านท่าแฉลบ และ ร้านทะเลป่า
3. ร้านจำหน่ายอัญมณี 5 แห่ง
4. สถานีจำหน่ายน้ำมัน 1 แห่ง
5. ท่าเทียบเรือ 1 แห่ง
6. อาคารพาณิชย์ และร้านค้า 80 แห่ง
7. ตลาด 1 แห่ง

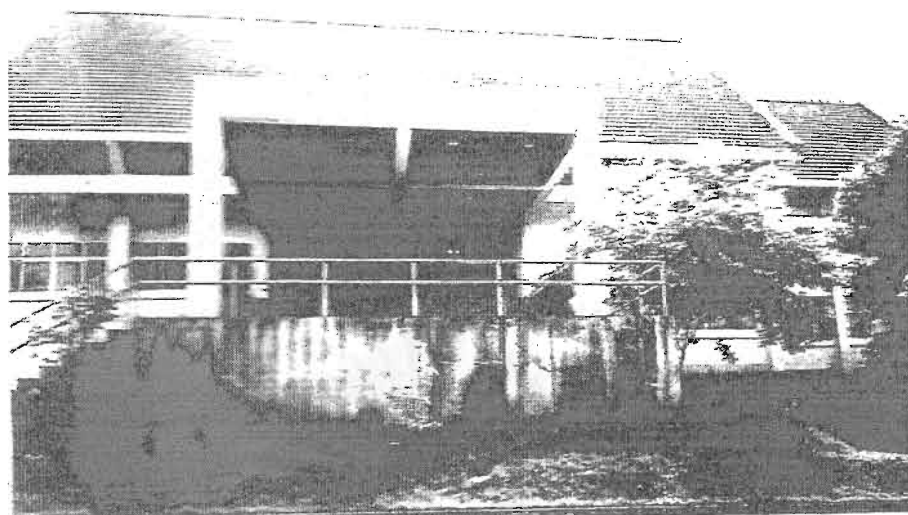
17. ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของตำบลบางกะจะ

เครื่องประดับและอัญมณี เครื่องประดับทำจากพลอยหลายประเภท เช่น แหวน สร้อย กำไล ต่างหู
และของที่ระลึก นำพลอยที่เจียรนัยเสร็จเรียบร้อยแล้วมาคัดแยกขนาดและนำไปประกอบตัวเรือนตาม
ที่ลูกค้าสั่ง

18. แหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลบางกะจะ

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พานิชนาวิ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพานิชนาวิ เป็นที่รวบรวมโบราณวัตถุที่เก็บกู้ได้จากใต้ทะเล และยังเป็น
เป็นสถานที่ค้นคว้า ศึกษาเกี่ยวกับการค้าทางทะเล ซึ่งได้จัดแสดงเศรษฐกิจธรรมชาติวิทยาของจังหวัด
จันทบุรี การเข้าชม เข้าชมได้ตั้งแต่วันพุธ-อาทิตย์ เวลา 09.00-16.00 น.

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพานิชานาวี

2. พิพิธภัณฑ์โบราณคดีไต้หวัน

เป็นโบราณสถานและพิพิธภัณฑ์เครื่องลายคราม มีการแสดงวิถีชีวิตของชาวเรือ และเรือจำลองชนิดต่างๆ ในสมัยก่อน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวจันทบุรี

3. โบราณสถาน

3.1 ค่ายเนินวง เป็นค่ายที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อที่จะป้องกันข้าศึกที่อาจจะยกทัพมาทางทะเล ทั้งยังเคยเป็นสถานที่ตั้งเมืองสมัยรัชกาลที่ 3 และเป็นสถานที่ตั้งสำนักงานโบราณคดีไต้หวัน และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพานิชานาวี จังหวัดจันทบุรี

เ้าอมด้านหน้าค่ายเนินวง

บันไดใหญ่บนค่ายเนินวง

3.2 วัดพลับ ก่อสร้างประมาณ ปี พ.ศ. 2300 เป็นวัดที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประทับแรม ก่อนที่จะยกทัพเข้าตีเมืองจันทบุรี มีสิ่งที่น่าสนใจคือ วิหารไม้ เจดีย์กลางน้ำ หอไตรกลางน้ำ หอสวดมนต์ พระปรางค์ และ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

วัดพลับ

3.3 พระปรางค์ ก่ออิฐถือปูน ฐานใหญ่ทรงสูงขลุ่ย มีบันไดทางขึ้นทั้งสี่ทิศ ตรงเรือนธาตุทำเป็นซุ้มพระทั้งสี่ทิศ ที่กรอบประตูซุ้มและที่หน้าบันซุ้มจระนำนั้นทำลายปูนปั้นเป็นเครือเถาวัลย์ ถายดอกพุดตาน กับลายหน้ากาลทั้งสี่ด้าน โดยรอบพระปรางค์มีกำแพงแก้วขนาดไม่สูงมากนัก ที่มุมกำแพงแก้วและที่ซุ้ม

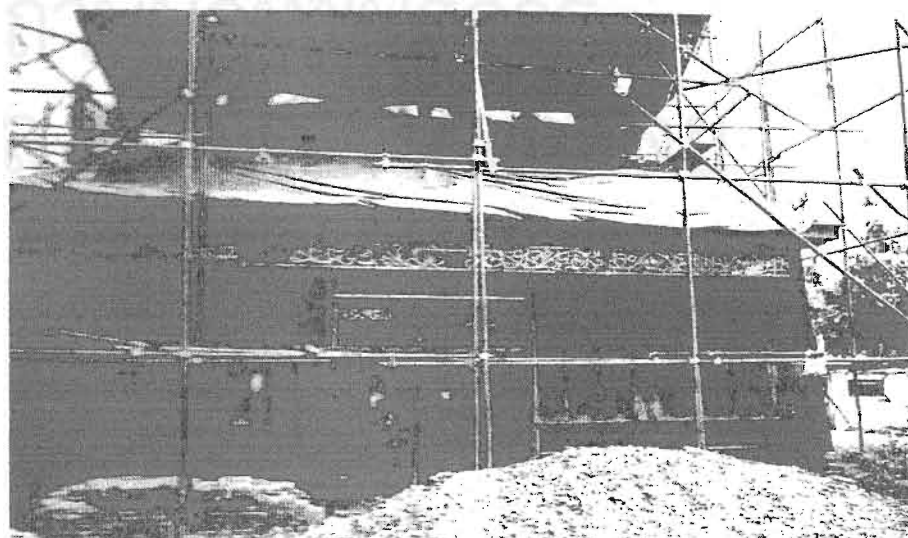
ประตุมิเจดีย์ทรงกลมแบบลังการประจำอยู่ที่ 8 ทิศ ลักษณะของเจดีย์นี้จะเป็นลักษณะพิเศษของวัด โดยทั่วไปในเมืองจันทบุรี

พระปรางค์

3.4 วิหารพระทรมานกาย เป็นวิหารไม้ทรงสี่เหลี่ยมด้านเท่า หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา ผนังเป็นฝาไม้กระดาน เสาค่ออิฐถือปูน รูปทรงของวิหารเป็นจตุรมุข ส่วนบนสุดของหลังคาถืออิฐถือปูน เป็นเจดีย์อยู่ตรงกลาง บนผนังเขียนภาพพุทธประวัติแต่ลบเลือนไปเกือบหมด ภายในวิหารมีพระพุทธรูปปางทรมานกายทำด้วยสำริดองค์ขนาดใหญ่ สภาพโดยทั่วไปของวิหารหลังนี้ชำรุดทรุดโทรมมาก

วิหาร
พระทรมานกาย

3.5 หอไตรกลางน้ำ ตั้งอยู่ในบ่อกกลางน้ำ ใกล้กับหอสวดมนต์ (หอสวดมนต์เดิมนั้น โดยรี้อและทำใหม่เรียบร้อยแล้ว) และหมู่กุฏิ เป็นหอไตร ไม้ขนาด 4 ห้อง มีระเบียบโดยรอบ มีประตูและลายเครือเถาวัลย์ ตอนล่างเขียนเรื่องชาดกในพระพุทธศาสนา ปัจจุบันสายร่น้ำล้นเกือบอย่างมาจนเกือบจะมองไม่เห็นลายแล้ว

หอไตรกลางน้ำ

3.6 เจดีย์กลางน้ำ เป็นเจดีย์แปดเหลี่ยม องค์ระฆังกลม มีกำแพงแก้ว ลานประทักษิณ และมีเจดีย์เล็กๆ อยู่ตามมุมทั้งสี่ ฐานล่างก่ออิฐถือปูน ปัจจุบันสภาพปูนเรียบและทำเป็นซุ้มเหมือนช่องใส่พระหรือซุ้มพระของฐานพระปรารักษ์ ส่วนเสาได้เจดีย์เป็นเสาไม้ ฐานส่วนนี้จะจมอยู่ใต้น้ำตลอดเวลาที่มีน้ำอยู่ในสระ

เจดีย์กลางน้ำ

3.7 เมรุเผาศพและศาลาพักผ่อน เป็นอาคารไม้หลังคาเป็นชั้นซ้อนกันประมาณ 7 ชั้น และมียอดสูง เสาเป็นไม้ทั้งหมด ส่วนฐานเป็นซีเมนต์เรียบตรงกลางไว้สำหรับเผาศพ ส่วนหลังคานั้นมุงด้วยกระเบื้องดินเผา ส่วนศาลาพักผ่อน เป็นอาคารไม้ทั้งหลัง หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาชนิดเดียวกับเมรุเผาศพ พื้นของศาลาปัจจุบันเป็นดินปรับเรียบ ส่วนหลักฐานอื่นๆ ไม่มีหลักฐานปรากฏ ปัจจุบันเมรุเผาศพล้มพังลงมาเสียหายทั้งหมด เนื่องจากถูกพายุฝนพัดกระหน่ำ คงเหลือเพียงฐานและเสาไม้

เมรุเผาศพและศาลาพักผ่อน

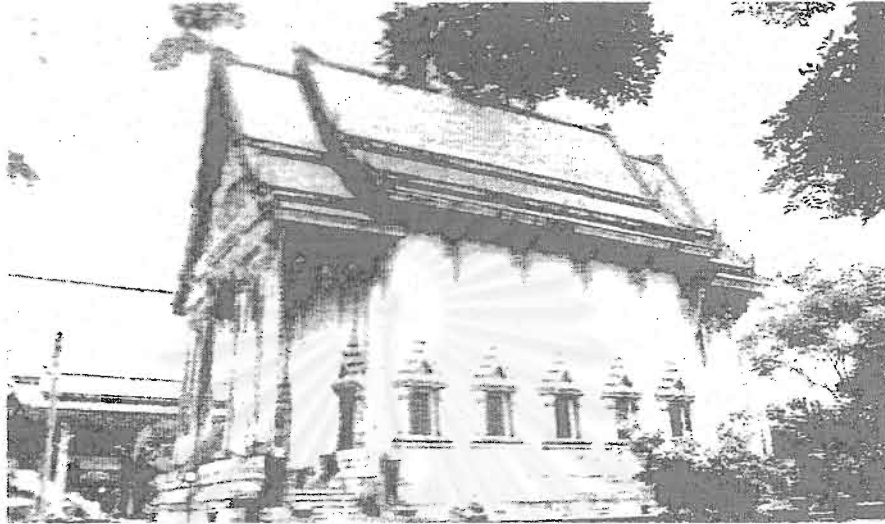

3.8 บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นบ่อน้ำที่ชาวบ้านบางกะจะให้ความสำคัญอย่างมาก ในสมัยก่อนเชื่อกันว่าน้ำในบ่อเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้

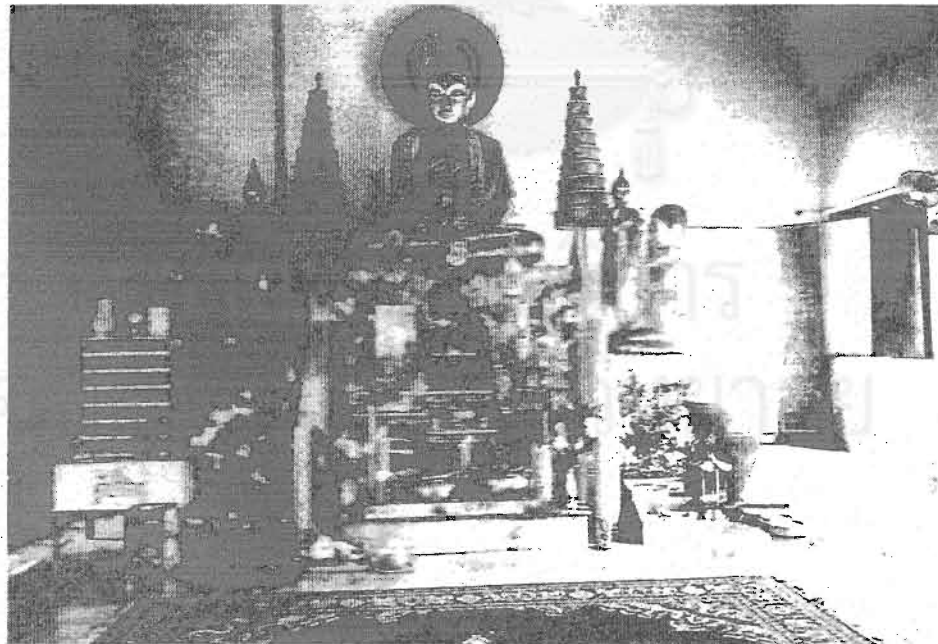
บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

3.9 วัดโยธานิมิต เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อเป็นวัดประจำเมือง ครั้งเคยเก็บสถานที่ตั้งเมืองครั้งที่ 3

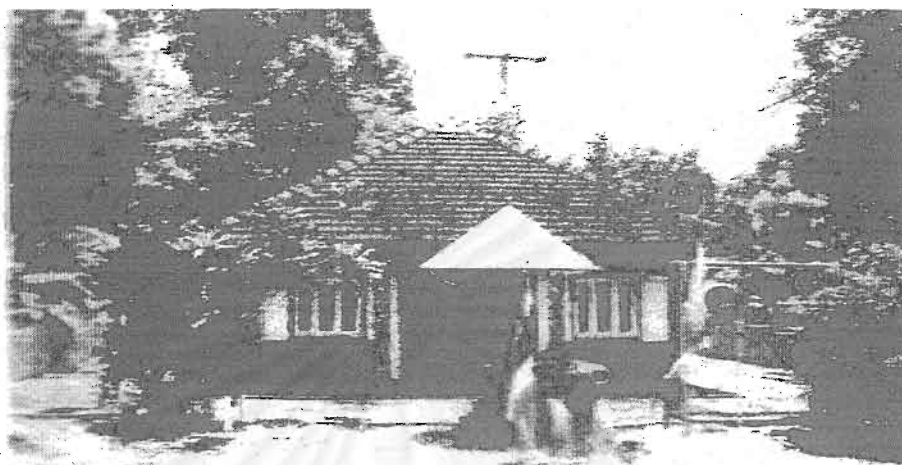
วัดโยธานิมิต

3.10 หลวงพ่อใหญ่ เป็นพระพุทธรูปที่อยู่ภายในโบสถ์วัดโยธานิมิตที่ชาวบางกะจะเคารพบูชา กันเป็นอย่างมาก

หลวงพ่อใหญ่

3.11 ศาลเจ้าพ่อตากสินมหาราช เป็นศาลเจ้าพ่อตากสินมหาราชที่สร้างขึ้นสมัยแรก ก่อนที่จะย้ายศาลไปอยู่ ณ ที่ปัจจุบันนี้

ศาลเจ้าพ่อตากสินมหาราช

ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ เพื่อให้การดำเนินการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องและครบถ้วน ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่เป็นหลัก นอกจากนี้ยังได้พิจารณาจากองค์การทางสังคมและสถาบันทางสังคม ซึ่งองค์การทางสังคม ได้แก่ กลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้นสหจร และสังคมมนุษย์ ส่วนสถาบันทางสังคมจะแบ่งออกเป็นสถาบันต่างๆ ตามกิจกรรมที่จำเป็น ได้แก่ สถาบันครอบครัว การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ นันทนาการ และ ศาสนา เป็นต้น เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาจึงได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 9 ด้านต่างๆดังนี้

1. ด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์
2. ด้านประชากรและครอบครัว
3. ด้านการเมืองการปกครอง
4. ด้านการศึกษา
5. ด้านเศรษฐกิจ
6. ด้านศาสนาและประเพณี
7. ด้านอนามัยและสาธารณสุข
8. ด้านศิลปะและนันทนาการ
9. ด้านภาษาและการสื่อสาร

1. ด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์

1.1 ความหมายของภูมิศาสตร์

พจนานุกรม อานนจินดา (2521) ได้ให้ความหมายของภูมิศาสตร์ไว้คือ ภูมิศาสตร์คือศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่อยู่บนโลก อันมีอิทธิพลต่อการครองชีพของมนุษย์ การจัดแบ่งสาขาของภูมิศาสตร์เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก แต่ที่ International Geographical Union ได้แบ่งออกเป็น 3 หมวดคือ

- ก. ภูมิศาสตร์กายภาพ (Physical Geography)
- ข. ภูมิศาสตร์ชีวภาพ (Biological Geography)
- ค. ภูมิศาสตร์มนุษย์ชาติ (Human Geography)

ส่วน สมสุข มัจฉาชีพ (2524) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสังคม (สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น) ในที่ใดที่หนึ่งของโลก การศึกษาภูมิศาสตร์แผนใหม่ ต้องศึกษาอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์หรือหลักเกณฑ์ทางสถิติ ข้อเท็จจริงจากวิชาในแขนงที่เกี่ยวข้องกันมาพิจารณาโดยรอบคอบ

ดังนั้น ภูมิศาสตร์ จึงหมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่อยู่บนโลก อันมีอิทธิพลต่อการครองชีพของมนุษย์ สรรพสิ่งที่รวมหมายถึงทั้งที่อยู่ในธรรมชาติและในสวนที่มนุษย์และสังคมทำให้มีขึ้นมา การศึกษาภูมิศาสตร์จึงเป็นการศึกษาถึงปัจจัยทางภูมิศาสตร์ต่างๆ ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรกับองค์ประกอบอื่นๆ และมีอิทธิพลอย่างไรต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ การศึกษาจะเน้นหนักในด้านพื้นที่ นั่นคือจะศึกษาว่าสิ่งต่างๆ บนผิวโลกมีลักษณะการกระจายอย่างไรและการกระจายนั้นมีผลอย่างไรต่อพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และมีผลให้พื้นที่แต่ละแห่งแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น

วิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่มีความหลากหลายของเนื้อหาวิชา กล่าวคือ ครอบคลุมถึงสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เป็นเพราะการศึกษาพื้นที่ที่มนุษย์อาศัยอยู่นั้นมีปรากฏการณ์หรือองค์ประกอบอันเป็นตัวแทนหลายอย่าง ตัวแปรเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ในพื้นที่นั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพ เช่น สภาพภูมิประเทศ ลักษณะดิน ฟ้า อากาศ แหล่งน้ำ พืชพรรณ ฯลฯ หรือทางด้านมนุษย์เอง เช่น ลักษณะความเป็นอยู่ ระดับการครองชีพ การเมืองการปกครอง ตลอดจนความเชื่อทางสังคม เป็นต้น

1.2 ความหมายของระบบนิเวศน์

อุทัย สินธุสาร (2516, หน้า 2176 - 2177) ให้ความหมายไว้ว่า นิเวศน์วิทยาคือ การศึกษาถึงสภาพแวดล้อมของมนุษย์ สัตว์ และ พืช เป็นวิชาที่ว่าด้วยความเกี่ยวพันกันระหว่างสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งกับสิ่งมีชีวิตอย่างอื่น โดยพยายามเรียนรู้ถึงภาวะของแสงสว่าง ความชุ่มชื้น ดิน อากาศ และ สิ่งอื่นที่เหมาะสมกับคน สัตว์ ต้นไม้ และวิธีที่ คน สัตว์ และ พืช จะได้รับความกระทบกระเทือนจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน วิชานี้จะชี้ให้เห็นว่า ถ้าสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลายไป สัตว์ และพืชจะ

ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยอย่างไร เช่น ถ้าเราโค่นต้นไม้หรือถางป่ามากขึ้น อากาศจะแห้งแล้ง เมฆฝนที่ผ่าน มาจะไม่ค่อยตกทำให้ฝนตกน้อย หากฝนตกมากก็จะทำให้เกิดน้ำท่วมได้ง่าย และฤดูร้อนน้ำตามลำห้วย ลำธาร ก็จะแห้งแล้ง เป็นต้น

มุกดา สุขสมาน ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ระบบนิเวศน์ คือ ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ หรือสัตว์กับสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อกัน

ดังนั้นระบบนิเวศน์จึงเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีชีวิตกับสภาพแวดล้อม สิ่งที่มีชีวิตอย่างหนึ่งอาจทำหน้าที่เป็นสภาพแวดล้อมในการศึกษาระบบนิเวศน์ของสิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่ง ก็ได้เช่น จุลชีวันเล็กๆในระบบนิเวศน์ของต้นไม้ใหญ่เป็นสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่ในการย่อยสลายใบไม้ร่วง ให้นำเป็ยเป็นอาหารให้ต้นไม้ใหญ่ดูดซึมด้วยรากไม้ เป็นต้น การศึกษาระบบนิเวศน์จะแสดงให้เห็นว่า ถ้าธรรมชาติสิ่งแวดล้อมถูกทำลายไป การดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตภายในสิ่งแวดล้อมนั้นก็จะถูกเปลี่ยนไปด้วย เช่น หากมีการถากถางทำลายป่าไม้กันเรื่อยๆ จะมีผลทำให้อากาศแห้งแล้ง เมฆ ฝนน้อยลง ทำให้เกิดภาวะแห้งแล้ง ขาดฝน เมื่อถึงเวลาฤดูฝน ฝนตกมากก็จะเกิดน้ำท่วมได้ง่าย นิเวศวิทยา จึงสอนถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ มีใช้ได้นานที่สุด มากที่สุด และคุ้มค่าที่สุด

2. ด้านประชากรและครอบครัว

ความหมายของประชากร คำว่า “ประชากรศาสตร์” ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า demography ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษา กรีก คือ demo = people, graphy = writing up, description ซึ่งรวมกันแล้วหมายถึงวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากรนั่นเอง Department of Economic & Social Affairs ขององค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความ “ประชากรศาสตร์” ไว้ว่า เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประชากรอย่างมีหลักเกณฑ์ ในเรื่องเกี่ยวกับขนาด (Size) โครงสร้าง (Structure) และ พัฒนาการ (Development) ทางประชากร คำจำกัดความดังกล่าวจัดว่าเป็นคำจำกัดความที่ดี แต่คู่ส้นไปทำให้ยากแก่การเข้าใจ ฟิลิป เอ็ม เฮาเซอร์ (Philip M. Houser) และ โอติส คัตเลย์ ดันแคน (Otis Dudley Duncan) นักประชากรศาสตร์ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ประชากรศาสตร์” เป็นการศึกษาถึงขนาดการกระจายตัว (Distribution) และองค์ประกอบ (Composition) ของประชากร ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้น องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ได้แก่ การเกิด การตาย การย้ายถิ่น และการเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม (Social Mobility)

สำหรับความหมายของประชากรศาสตร์อย่างกว้างจะรวมถึงลักษณะต่างๆ ของประชากรซึ่งได้แก่ ลักษณะทางชาติพันธุ์ ลักษณะทางสังคม และ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สำหรับลักษณะทางชาติพันธุ์ เช่น เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา ลักษณะทางสังคม เช่น สถานภาพสมรส ครอบครัว การรู้หนังสือและระดับการศึกษา ส่วนลักษณะทางเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สถานภาพการจ้างงาน อาชีพ และ รายได้ ลักษณะอื่นที่อาจทำการศึกษาคือ ลักษณะทางกรรมพันธุ์ สติปัญญา และสุขภาพ เป็นต้น

ปัญหาเกี่ยวกับประชากรในปัจจุบัน

ปัญหาของโลกเกี่ยวกับประชากรในปัจจุบัน ที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วทำให้มี ปัญหาต่อเนื่องในการให้บริการด้านสาธารณสุขโลกและสาธารณสุขการต่างๆ ดังที่ นิพนธ์ เทพวัลย์ (2523) ได้กล่าวไว้ว่า “ปัญหาประชากรที่แต่ละประเทศประสบอยู่นั้น ทำให้เกิดนโยบายประชากรในระดับรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาที่จัดว่าสำคัญในโลกปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาการเพิ่มประชากร กล่าวคือ ประชากรเพิ่มเร็วกว่าอัตราการพัฒนาเศรษฐกิจหรือเพิ่มเร็วกว่าบริการที่รัฐจะจัดให้ในด้านบริการสาธารณสุขโลก และสาธารณสุขการให้ได้เพียงพอ...” ในทำนองเดียวกัน นิพนธ์ เทพวัลย์ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมไว้ว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะสนับสนุนการวางแผนครอบครัวด้วยระบบสมัครใจเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เกี่ยวกับอัตราการเพิ่มของประชากรสูงมากที่จะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การที่รัฐบาลมีนโยบายด้านประชากร ก็ด้วยเหตุผลที่ว่านโยบายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากในการวางแผนระดับชาติ ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพการอยู่ดีกินดีของประชากรเพียงด้านเดียวไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นตัวบ่งชี้สำคัญทางประชากรศาสตร์ได้ สำหรับเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาตามขนาดของประชากร ได้แก่ การเพิ่มของประชากร รวมทั้งคุณภาพของประชากร ทั้งสามสิ่งนี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการปรับปรุงสภาพการอยู่ดีกินดีของประชาชนต่อไปในอนาคต ดังนั้นจากความหมายของประชากรและปัญหาประชากรดังกล่าว ย่อมจะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษา

ลักษณะของหมู่บ้านในชนบทไทย

ลักษณะหมู่บ้านในชนบทไทยโดยทั่วไปมักจะแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ แบบแรกจะอยู่กันเป็นหมู่บ้านยาวเรียงรายไปตามลำคลองหรือริมถนน หมู่บ้านลักษณะนี้จะเห็นได้มากในชนบทภาคกลาง ส่วนหมู่บ้านแบบที่สองแต่ละครอบครัวจะอยู่รวมกันเป็นกระจุกคล้ายๆ ไอเอส รอบๆหมู่บ้านจะเป็นท้องทุ่งนา หมู่บ้านเช่นนี้จะพบได้มากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศไทย

สถาบันครอบครัว

แต่ก่อนนี้สถาบันครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคมไทย บุตรหลานมีความเคารพในบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย โดยเฉพาะในชนบท ชีวิตของลูกจะต้องขึ้นอยู่กับพ่อแม่ โดยเฉพาะพ่อผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมาก เพราะพ่อเป็นผู้ให้กำเนิด เป็นนายทุนเจ้าของที่นา สวน สำหรับทำกิน และเป็นผู้ฝึกสอนวิชาชีพให้แก่ลูกๆ เช่น การทำนาทำสวน เป็นต้น แต่ขณะนี้ลูกๆ อยากจะทิ้งอาชีพเดิมของพ่อแม่คือ การทำนาทำสวนเสีย เพราะอาชีพเดิมนี้ไม่มีเกียรติและมีรายได้น้อย พ่อแม่ก็พยายามหาทางส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาชั้นสูง ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวก็ห่างเหินกันมากขึ้น เมื่อลูกมีความรู้สูงขึ้น

หรือสูงกว่าพ่อแม่ ความนับถือพ่อแม่ของลูกอย่างที่เคยเป็นมาก็ย่อมลดน้อยลง ดังนั้นความนับถือและความอบอุ่นภายในครอบครัวไทยสมัยนี้จึงนับวันจะลดลงทุกที

3. ด้านการเมืองและการปกครอง

คำว่า “การเมือง” และ “การปกครอง” ในทางรัฐศาสตร์นั้นมีความหมายต่างกันมาก แต่ก็มี ความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด โดยทั่วไปแล้ว “การเมือง” จะหมายถึง ปรัชญาหรือทฤษฎีการเมือง ซึ่งบรรดานักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์หลายท่านเช่น พลาโต อริสโตเติล พยายามที่จะเสนอทฤษฎีหรือแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการปกครองที่ดีพร้อมทั้งเหตุผลอ้างอิงสนับสนุนความคิดนั้นๆ

ส่วน “การปกครอง” หมายถึง การจัดการหรือดำเนินการปกครองประเทศ เป็นเรื่องของการใช้อำนาจ มีอยู่ 2 ระดับ คือ ระดับอำนาจในการกำหนดนโยบายโดยคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล (Policy making by Cabinet or Government) ซึ่งอำนาจในการกำหนดนโยบายก็คือ อำนาจทางบริหารนั่นเอง เป็นอำนาจอธิปไตยหนึ่งใน 3 ลักษณะของ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ ส่วนอำนาจระดับล่างหรืออำนาจในการดำเนินการตามนโยบายนั้น คือ กระบวนการบริหารกิจการประจำวันของรัฐให้สำเร็จลุล่วงเพื่อสาธารณประโยชน์ ในปัจจุบันนี้เรียกกันว่า การบริหารราชการแผ่นดิน เป็นลักษณะการบริหารงานเพื่อให้บริการแก่ประชาชน โดยมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ กำหนดขอบเขตการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน เป็นไปตามอุดมการณ์ประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยนั่นก็คือ เป็นการปกครองด้วยกฎหมาย (The Rule of Law) การบริหารราชการนี้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะขาดช่วงหรือขาดตอนไม่ได้ แม้ว่าฝ่ายการเมืองซึ่งเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายจะหมดวาระต้องออกไป ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าการบริหารราชการแผ่นดินนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองนั่นเอง

แนวความคิดในการจัดระเบียบการปกครองประเทศ

ในการปกครองประเทศ ไม่ว่าจะประเทศนั้นจะเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบรัฐสภา (Parliamentary System) หรือ ระบบประธานาธิบดี (Presidential System) จะมีหลักในการปกครองหรือหลักในการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน อยู่ 2 หลักใหญ่ๆ คือ

หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization)

หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization)

การรวมอำนาจการปกครอง (Centralization) คือ วิธีการวางระเบียบบริหารราชการที่รวมอำนาจการปกครองไว้กับส่วนกลาง จัดให้มีหน่วยงานของรัฐ อันประกอบด้วย กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ทำหน้าที่บริหารดำเนินการทั้งประเทศ ลักษณะสำคัญของการรวมอำนาจการปกครองคือ รวมกำลังทหารตำรวจไว้กับส่วนกลาง เพื่อประโยชน์ในการบังคับบัญชาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) รวมอำนาจวินิจฉัยสั่งการไว้ที่ส่วนกลาง

เพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน และ 2) มีลำดับชั้นการบังคับบัญชาส่วนล่างสุดมายังเหนือสุดในเมืองหลวง การรวมอำนาจไว้กับส่วนกลางนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสียดังนี้

ก. ข้อดีของการรวมอำนาจปกครอง

1. ทำให้เกิดความมั่นคงในการบริหารประเทศและมีเอกภาพในการปกครองเพราะกำลังทหาร ตำรวจ และข้าราชการทั้งหมดขึ้นตรงต่อส่วนกลาง
2. ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคนที่มีความรู้ความสามารถมักจะอยู่ในส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่
3. การบริหารงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว สะดวก และ ประหยัด
4. ประชาชนได้รับประโยชน์จากรัฐบาลเสมอต้นเสมอปลายเท่าเทียมกัน เพราะรัฐบาลต้องดำเนินการเพื่อส่วนรวมเสมอ
5. วิธีนี้เหมาะสมกับประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะท้องถิ่นบางแห่งยังไม่อาจเลี้ยงตัวเองได้ จำต้องได้รับความช่วยเหลืออุดหนุนจากรัฐบาลกลางอยู่

ข. ข้อเสียของการรวมอำนาจปกครอง

1. รัฐบาล (ส่วนกลาง) ไม่อาจดำเนินการให้บริการทุกอย่างแก่ประชาชนอย่างได้ผลโดยทั่วถึง เพราะอาณาเขตของประเทศที่ประชาชนอยู่อาศัยอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย
2. ทำให้การบริหารงานล่าช้า (Red tape) เพราะรัฐต้องคุมทั้งประเทศ ต้องวางกฎระเบียบไว้อย่างรัดกุม ทำให้การปฏิบัติราชการต้องเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งสิ้นเปลืองเวลามาก
3. ไม่อาจสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้เท่าเทียมกัน เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่นๆ และวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน
4. สำคัญที่สุดคือ ไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์ปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครองตนเอง ข้าราชการปกครองแทนเกือบทั้งหมด

การกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) เป็นวิธีการที่รัฐบาลมอบอำนาจการปกครองบางส่วนไปให้กับองค์กรอื่นที่มีใจเป็นองค์กรของรัฐที่มีอยู่เดิม สามารถจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างได้ภายในอาณาเขตที่รับมอบหมาย การกระจายอำนาจอาจปฏิบัติได้ 2 วิธี คือ

1. การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Territory) เป็นวิธีการที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้กับท้องถิ่นจัดบริการสาธารณะบางอย่างได้ โดยมีอิสระในการดำเนินงานพอสมควรภายในอาณาเขตที่ได้รับมอบหมาย เช่น เทศบาล เป็นต้น
2. การกระจายอำนาจตามกิจการหรือการให้บริการ (Services) เป็นวิธีการที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งที่เป็นองค์กรสาธารณะ จัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น การไฟฟ้า การท่าเรือ การเดินรถของต่างประเทศ เป็นต้น

การกระจายอำนาจ เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมประชาธิปไตยที่สุด คือ ให้ประชาชนปกครองตนเอง

สำหรับลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจปกครองคือ

1. **Juristic Person** ต้องมีการจัดตั้งองค์กรนิติบุคคลขึ้นมาที่มีชื่อองค์กรของรัฐบาล มีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการบริหารเป็นของตนเอง ไม่ต้องขึ้นตรงต่อส่วนกลางเหมือน อำเภอหรือจังหวัด ได้แก่ องค์กรนิติบุคคลนี้ได้แก่ เทศบาล หรือสุขาภิบาล เป็นต้น

2. **Local Authonomy** ความเป็นอิสระของท้องถิ่นในการดำเนินกิจการที่ได้รับมอบหมายมาพอสมควร

3. **Popular Participation** การมีส่วนร่วมในการบริหารหรือปกครองท้องถิ่น โดยทั่วไปใช้วิธีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ หรือ สมาชิกสภาท้องถิ่น (สภาเทศบาล) และฝ่ายบริหาร (คณะเทศมนตรี) ซึ่งแนวทางนี้เป็นอุดมการณ์การปกครองตนเองของท้องถิ่นนั่นเอง

ก. ข้อดีของการกระจายอำนาจปกครอง

1. ตัดปัญหาเรื่องความล่าช้า (Red Tape) เพราะได้มีการแบ่งสรรหน้าที่หรือกิจการไว้อย่างชัดเจนว่ากิจการใดเป็นของส่วนกลาง หรือส่วนท้องถิ่น

2. ทำให้รัฐบาลได้มีโอกาสวางแผนการบริหารประเทศและวางนโยบายสำหรับประชาชนโดยทั่วไปได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องเสียเวลาในการประชุมปรึกษาหารือ แก้ปัญหาของท้องถิ่นต่างๆ เพราะได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง

3. สามารถสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง ตรงกับความประสงค์ของเขาเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะแต่ละท้องถิ่น มีความต้องการในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถึงเขตลุ่มแตกต่างกัน จึงยอมเข้าใจปัญหาของตนเองได้ดีกว่าส่วนกลาง

ข. ข้อเสียของการกระจายอำนาจปกครอง

1. ถ้ากระจายอำนาจมากเกินไปโดยไม่มีมาตรการควบคุมที่ดีพอ หรือมอบให้ท้องถิ่นสามารถมีกองกำลังทหารเป็นของตนเองแล้วก็อาจเป็นภัยต่อเอกภาพของรัฐได้

2. มีความสิ้นเปลืองมากกว่าการรวมอำนาจปกครอง เพราะแต่ละท้องถิ่นต้องจัดตั้งงบประมาณของตนเอง จัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดบริการให้กับประชาชน

3. ในประเทศกำลังพัฒนามักประสบปัญหาที่ท้องถิ่นห่างไกลความเจริญ หากคนที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์พอที่จะบริหารงานท้องถิ่นได้ยาก

จากหลักการปกครองทั้งสองรูปแบบคือ การรวมอำนาจการปกครอง และการกระจายอำนาจการปกครอง อาจแสดงให้เห็นว่า ทั้งสองหลักต่างก็มีผลดีผลเสียที่กำกวมกัน จึงเกิดแนวความคิดที่จะหาความพอดีเป็นหลักการปกครองที่จะให้ทั้งความมั่นคงปลอดภัย ความเป็นเอกภาพของประเทศ และขณะเดียวกันก็สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้โดยรวดเร็วทันที่และตรงกับความประสงค์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ แนวความคิดนี้คือ หลักการแบ่งปันอำนาจการปกครอง (Deconcentration) แนวความคิดนี้ทำให้เกิดการปกครองแบบภูมิภาคชั้น (Regional Government) มีการแบ่งรับอำนาจมาจากส่วนกลาง มาให้ภูมิภาคปฏิบัติ เพื่อประสานผลประโยชน์ร่วมกันกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย แนวความคิดนี้ได้มาจาก

ประเทศฝรั่งเศส ถ้ามองในแง่ของการรักษาเอกภาพของการปกครองและความมั่นคงของประเทศแล้ววิธีการเช่นนี้อาจเหมาะสมและถูกต้องกับสถานการณ์ แต่ในแง่ของการกระจายอำนาจการปกครองที่ยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน อันเป็นอุดมการณ์การปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้ว วิธีการนี้ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง กล่าวได้ว่าวิธีการแบ่งปันอำนาจการปกครองของส่วนกลางไปให้จังหวัดดำเนินการปกครอง ภายในอาณาเขตจังหวัดของตนเองนี้จะช่วยให้การตัดสินใจ และการให้บริการแก่ประชาชน ได้ทั่วถึงและรวดเร็วขึ้น วิธีการนี้จึงมิได้เป็นการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ประชาชนปกครองกันเอง แต่เป็นวิธีการจัดการปกครองแบบรวมอำนาจ (Centralization) ไว้กับส่วนกลางนั่นเอง เพียงแต่ได้มีการมอบหมายวินิจฉัยสั่งการบางประการจาก กระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลางไปให้กับเจ้าหน้าที่ ของตนในส่วนภูมิภาค จึงกล่าวได้ว่า การปกครองส่วนภูมิภาคมิใช่การปกครองท้องถิ่น แต่เป็นการแบ่งอำนาจของส่วนกลางไปไว้ส่วนภูมิภาค เป็นวิธีการปกครองแบบรวมอำนาจการปกครองนั่นเอง

ประโยชน์ของการแบ่งปันอำนาจการปกครอง (Deconcentration)

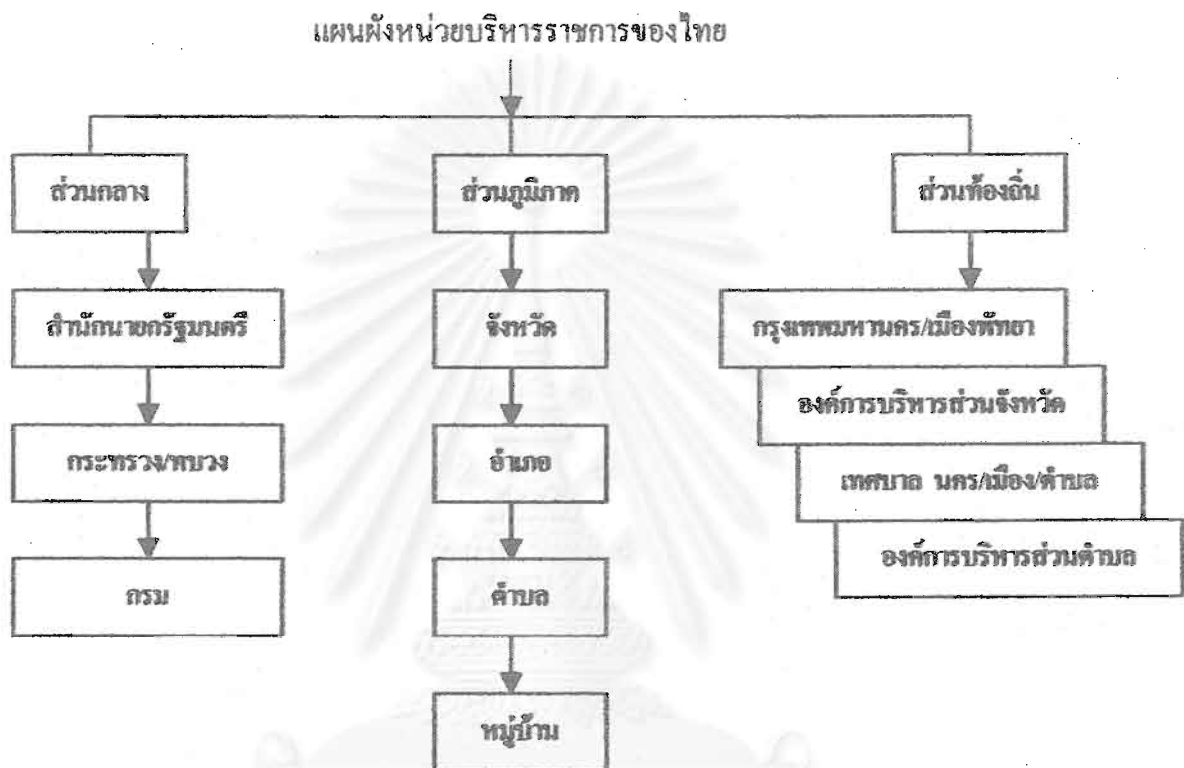
1. เป็นพื้นฐานให้กับประเทศในการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนในการปกครองตนเอง เพราะว่า จะเป็นการฝึกให้ประชาชนทำงานเป็น สอนให้เรียนรู้งานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐบาลกลางกระจายอำนาจการปกครองไปให้ประชาชนปกครองตนเองแล้วจะ ไม่มีปัญหาในการทำงาน เพราะ ได้มีโอกาสเรียนรู้การทำงานจากฝ่ายปกครองหรือรัฐบาลกลางมาก่อนแล้ว
2. ช่วยให้การบริหารประเทศสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะ ได้อำนาจวินิจฉัยดำเนินการบางประการ ที่จำเป็นเร่งด่วน โดยไม่ต้องเสนอขออนุมัติจากส่วนกลาง ดังนั้นจึงทำให้เกิดกิจการที่ทันสมัย เช่น อำนาจอนุมัติช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น
3. ในบางท้องถิ่นอาจจัดให้มีการปกครองตนเองของท้องถิ่นบ้างแล้ว เจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคก็จะเป็นที่เล็ง คอยควบคุมช่วยเหลือ เพื่อให้การบริหารงานท้องถิ่นเป็น ไปด้วยความเรียบร้อย
4. สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา การปกครองส่วนภูมิภาคจะช่วยสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว เพราะถ้ากระจายอำนาจให้ปกครองตนเองแล้ว อาจขาดความรู้ ประสบการณ์ในการปกครอง อันจะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ต่อประชาชน

ข้อสังเกต

1. การปกครองแบบแบ่งปันอำนาจมิใช่การกระจายอำนาจ แต่ทว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรวมอำนาจปกครอง
2. เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด อำเภอ เป็นเจ้าหน้าที่ส่วนกลางส่งไป และเป็นผู้โยกย้ายแต่งตั้งทั้งสิ้น
3. อำนาจการบังคับบัญชาทุกระดับในภูมิภาคยังคงขึ้นกับเมืองหลวง ดังนั้นรัฐบาลกลางจึงมิใช่กระจายอำนาจ

การจัดระเบียบบริหารราชการของประเทศ ปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง (แบบ Centralization)
2. ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค (แบบ Deconcentration)
3. ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (แบบ Decentralization)

ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วยหน่วยงานส่วนกลางคือ

1. สำนักนายกรัฐมนตรี ศูนย์อำนาจการปกครองทั้งประเทศ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด
2. กระทรวง มีรัฐมนตรีว่าการเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด
3. ทบวง มีรัฐมนตรีทบวงมีอำนาจสูงสุด
4. กรม มีอธิบดีกรม เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด

นอกจากนี้หน่วยงานอิสระที่ไม่ขึ้นอยู่กับกรมหรือกระทรวงใด อีกมากมาย เช่น

1. ราชบัณฑิตยสถาน
2. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
3. สำนักงานเลขาธิการพระราชวัง
4. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
5. ฯลฯ

องค์ประกอบการบริหารประเทศ ที่จะสนองตอบความต้องการของประชาชน

1. Directing ฝ่ายการสั่งการ ต้องมีผู้มีอำนาจสั่งการ คือ นายกรัฐมนตรี/รองนายกรัฐมนตรี
2. Advising ฝ่ายอำนวยการกรมและหน่วยงานในสำนักนายกฯ เป็นที่ปรึกษานายกฯ
3. Operating ฝ่ายปฏิบัติการ ข้าราชการรับคำสั่งมาปฏิบัติ
4. Inspecting ฝ่ายตรวจสอบ ติดตามผล

ถ้าไม่ครบทั้ง 4 ข้อนี้จะทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่

ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค หน่วยงานตามระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคของไทย แบ่งออกเป็น จังหวัด อำเภอ (และกิ่งอำเภอ) ตำบล และ หมู่บ้าน

จังหวัด ปัจจุบันประเทศไทย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 76 จังหวัด จังหวัดมีฐานะเป็น นิติบุคคล การบริหารราชการของจังหวัดในจังหวัดหนึ่งๆ มีคณะกรรมการจังหวัดประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ดังนี้

- ผู้ว่าราชการจังหวัด ในจังหวัดหนึ่งมีผู้ว่าฯ 1 คน เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด เป็นข้าราชการสำนักงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากส่วนกลาง การแต่งตั้งและถอดถอนทำได้โดย พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น

- รองผู้ว่าราชการจังหวัด, ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด

- ปลัดจังหวัด

- หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ

- คณะกรรมการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานในตำแหน่งและมีปลัดจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ร่วมเป็นคณะกรรมการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการจังหวัดมีมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับจำนวนหน่วยงานและหัวหน้าส่วนราชการ ปกติจะมีการประชุมคณะกรรมการจังหวัดเดือนละครั้ง

ในการบริหารราชการของจังหวัด นั้นได้แบ่งส่วนราชการออกเป็น 52 ส่วนสำคัญ คือ

- สำนักงานจังหวัด เป็นหน่วยกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชา

- ส่วนต่างๆ ของกระทรวงทบวงกรม ได้ตั้งขึ้นประจำจังหวัด เรียกว่า แผนกต่างๆ เช่น แผนก อัยการ แผนกศึกษาธิการ ฯลฯ มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรมนั้นๆ มีหัวหน้าส่วนราชการ ประจำจังหวัดนั้นๆ เป็นผู้ปกครอง

อำเภอ เป็นหน่วยบริหารราชการของจังหวัด ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

การบริหารราชการของอำเภอ ในอำเภอหนึ่งจะมีเจ้าหน้าที่บริหารของอำเภอดังนี้คือ

- นายอำเภอ ปลัดอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ซึ่งกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ส่งมา ประจำให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ

นอกจากนี้ นายอำเภอยังมีอำนาจควบคุมบังคับบัญชา การปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ทั้งภายในเขตอำเภอของตนอีกด้วย นายอำเภอเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาคที่มีอำนาจหน้าที่สำคัญและความรับผิดชอบมากที่สุดในระดับอำเภอและเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เพราะภาระหน้าที่ของนายอำเภอมีความใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด

ในการบริหารราชการของอำเภอได้แบ่งส่วนราชการเป็นส่วนที่สำคัญ 2 ส่วน คือ

- สำนักงานอำเภอ มีหน้าที่เกี่ยวกับการราชการทั่วไปของอำเภอนั้น มีนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชา ส่วนราชการต่างๆ ที่กระทรวง ทบวง กรม ได้ตั้งขึ้นในอำเภอนั้น มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงทบวงกรมนั้น นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั่วไปของอำเภอ ที่สำคัญได้แก่

- การปกครองท้องที่
- การป้องกันภัยอันตรายของราษฎร และรักษาความสงบในท้องที่
- การที่เกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญา
- การป้องกันโรคภัย
- การบำรุง การทำนา ค้าขาย ป่าไม้ และการคมนาคม
- การบำรุงการศึกษา
- การเก็บภาษีอากร

กิ่งอำเภอ เป็นเขตการปกครองของอำเภอ ท้องที่ที่จะจัดตั้งกิ่งอำเภอได้นั้น จะต้องมียกฐานะอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

1. เป็นท้องที่ที่มีพื้นที่กว้างขวาง นายอำเภอไปตรวจตราให้ตลอดทั่วถึงได้ยาก มีราษฎรจำนวนมากน้อยไม่สมควรจะตั้งเป็นอำเภอหนึ่งได้

2. เป็นท้องที่ที่ราษฎรอาศัยอยู่จำนวนมากแน่น และอยู่ห่างไกลที่ว่าการอำเภอ ยากแก่การติดต่อและตรวจตรา แต่เป็นท้องที่ที่เล็กไป ยังไม่สมควรจัดตั้งเป็นอำเภอ

การตั้งกิ่งอำเภอมิมีเงื่อนไขสำคัญว่า จะกระทำได้อต่อเมื่อมีความจำเป็นทางการปกครองเท่านั้น

ตำบล เป็นเขตการปกครองย่อยของอำเภอ การจัดตั้งตำบลมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ต้องรวมหมู่บ้านราว 20 หมู่บ้าน
- ต้องกำหนดเขตตำบลให้ชัดเจน และมีเขตติดต่อกับตำบลอื่นได้

พนักงานเจ้าหน้าที่ ตำแหน่งสำคัญของตำบล ได้แก่

1. กำนัน ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

1.1 เมื่อมีการกระทำความผิดตามกฎหมายเกิดขึ้น ต้องแจ้งความต่อกรรมการอำเภอ

1.2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น ในตำบลใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อกำนันตำบลนั้น

1.3 จับผู้ทำผิดกฎหมาย แล้วส่งต่อกรรมการอำเภอ

- 1.4 ต้องตรวจตรา รักษาสาธารณประโยชน์ เช่น สระน้ำ ศาลา
  - 1.5 รักษาบัญชีสำมะโนครัวของตำบลและคอยแก้ไขให้ถูกต้องตรงกับบัญชีใหญ่
  - 1.6 ต้องทำบัญชีสิ่งของที่ต้องเสียบภาษี ขึ้นต่อกรมการอำเภอ และนำราษฎร ไปเสียบภาษีอากร
- นอกจากนี้ กำนัน ยังมีผู้ช่วยอีก 2 คน เรียกว่าสารวัตรกำนัน

2. แพทย์ประจำตำบล มีหน้าที่

- 2.1 ช่วยกำนันผู้ใหญ่บ้าน คัดอ่านและจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล
- 2.2 คอยตรวจตราชี้แจงแก่ราษฎร ในการป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ และดูแลความเจ็บ ไข้ที่เกิดขึ้น
ราษฎรในตำบลนั้น
- 2.3 ถ้ามีโรคระบาดร้ายแรง ต้องรีบรายงาน ไปยังกรมการอำเภอทราบทันที
- 2.4 ทำงานตามคำแนะนำของแพทย์ประจำเมือง

หมู่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดในระดับของการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การจัดตั้งหมู่บ้านอาจถือราษฎรเป็นเกณฑ์ดังนี้คือ

1. จำนวนราษฎร ถ้าท้องที่ใดมีจำนวนราษฎรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจำนวนบ้านยังมีน้อยก็ให้ถือเอาจำนวนราษฎรเป็นเกณฑ์คือ เมื่อมีราษฎรประมาณ 200 คน ก็จัดตั้งหมู่บ้านได้
2. จำนวนบ้าน ถ้าท้องที่ใด ราษฎร ไม่หนาแน่น และตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายอยู่ห่างไกลกัน ให้ถือจำนวนบ้านเป็นเกณฑ์พิจารณาในการจัดตั้งหมู่บ้าน เมื่อมีบ้านไม่ต่ำกว่า 5 บ้าน ก็ตั้งเป็นหมู่บ้านหนึ่งได้

พนักงานเจ้าหน้าที่ ตำแหน่งที่สำคัญของหมู่บ้าน ได้แก่

- รักษาความสงบ และช่วยป้องกันทุกข์ภัย ของลูกบ้าน
- ถ้ามีเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อราษฎรและบ้านเมือง ต้องนำความแจ้งกำนัน
- แจ้งประกาศของทางรัฐบาลให้ลูกบ้านทราบ
- ทำบัญชีและสำมะโนครัวในหมู่บ้านของตนและคอยแก้ไขบัญชีนั้น ให้ถูกต้องเสมอ
- ให้ลูกบ้านปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะต้องพึงกระทำตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- มีการประชุมราษฎรเป็นครั้งคราว และอบรมชี้แจงเรื่องต่างๆ
- ส่งเสริมอาชีพของราษฎร
- รักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่บ้าน
- จัดให้มีการประชุมกรรมการหมู่บ้าน
- ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนัน และของทางราชการ
- ทำตนเป็นเยี่ยงอย่างแก่ราษฎร

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แบ่งเป็น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายรักษาความสงบ

หน้าที่ของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน - ฝ่ายปกครอง

1. ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้านให้ทำ

2. ให้คำแนะนำคำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน
3. รักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน
4. ถ้ามีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้น ต้องแจ้งผู้ใหญ่บ้าน
5. ปฏิบัติตามคำสั่งผู้ใหญ่บ้าน

นอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ในหมู่บ้านหนึ่งยังมี คณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทุกคนในหมู่บ้าน ไม่มีเจ้าหน้าที่ในทางบริหาร เป็นคณะกรรมการที่ให้คำแนะนำปรึกษา เท่านั้น

ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของกิจการบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นอิสระระดับใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ

1. ลักษณะหน้าที่การงานหรือบริการที่ได้รับมอบหมาย (Function or services) ว่าซับซ้อนมากน้อยเพียงใด ถ้าเป็นการให้บริการปกติอาจมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ อาจเกิดความไม่สะดวก และขาดประสิทธิภาพได้
2. ความเป็นอิสระในด้านการบริหารบุคคล (Personnel Administration) ความเจริญของท้องถิ่น ย่อมขึ้นกับเจ้าหน้าที่ที่ส่วนท้องถิ่น ช่างงานซับซ้อนยิ่งต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จึงเป็นปัญหาที่ประสบอยู่ในประเทศด้อยพัฒนา
3. รายได้ของท้องถิ่น (Local Resources) รายได้เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงานท้องถิ่น หากท้องถิ่นใดมีรายได้สูงเลี้ยงตัวเองได้ โดยไม่ต้องมีส่วนราชการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางก็ย่อมมีโอกาสที่จะบริหารงานตนเองได้โดยปราศจากการควบคุมอย่างใกล้ชิดของรัฐบาลกลาง ถ้าท้องถิ่นพึ่งรัฐบาลกลางมาก ส่วนท้องถิ่นก็จะถูกควบคุมมาก
4. นโยบายของประเทศ คือ ความต้องการที่จะให้ท้องถิ่น เจริญเติบโตเพียงใด ในการปกครองท้องถิ่น นั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดีการมีนโยบายประเทศ

  1. ช่วยให้บริการต่างๆของรัฐถึงมือประชาชนโดยทั่วถึง ตรงตามความต้องการและสภาพจริงๆ ของท้องถิ่น
  2. ป้องกันการปกครองระบบเผด็จการที่ต้องการรวบอำนาจไว้กับส่วนกลางเพียงอย่างเดียว
  3. ช่วยให้การบริหารงานของรัฐบาลกลางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับเป้าหมายและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
  4. ช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองตนเอง
  5. ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยขจัดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนบทที่มีภูมิหลังทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและภาษาต่างกัน เพราะเมื่อต่างฝ่ายต่างปกครองกันเอง ก็สามารถสนองตอบความต้องการของตนเองได้ดีกว่าปกครองโดยส่วนกลาง

ข้อเสียการมีนโยบายประเทศ

1. ในประเทศที่มีภูมิหลังทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และภาษาแตกต่างกัน และมีระดับความขัดแย้งรุนแรงระหว่างกัน ถ้าให้มีการปกครองตนเองโดยท้องถิ่น อีกระยะมากเพียงใดก็ยิ่งเป็นแรงผลักดันให้มีการแบ่งแยกดินแดนเป็นอิสระมากเพียงนั้น
2. ไม่ประหยัด เพราะองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วไป มีการทำงานบางอย่างซ้ำซ้อนกันทั้งหน่วยงานการปกครองที่เหนือขึ้นมาและของรัฐบาลกลาง
3. จะทำให้ท้องถิ่นต่างๆ มีฐานะความเจริญไม่เท่าเทียมกัน แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้น เป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลกลางที่ต้องพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญเท่าเทียมกัน
4. บริการสาธารณูปการบางอย่าง เช่น ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ มีขอบเขตในการให้บริการอย่างกว้างขวาง และต้องใช้ทุนดำเนินการสูง ถ้าท้องถิ่นต่างๆ ไม่รวมมือหรือประสานงานกันหรือร่วมทุนกัน ก็เป็นอุปสรรคในการดำเนินการ

รูปแบบการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ

1. **Mayor – Council Plan** แบบนายกเทศมนตรีกับสภาเทศบาลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - **Weak Mayor – Strong Council** เป็นระบบที่ฝ่ายบริหาร คือ นายกรัฐมนตรี มีอำนาจน้อย และสภาเทศบาลมีอำนาจมาก ทั้งนี้เพราะฝ่ายบริหารมาจากสภา จึงถูกสภาที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นกำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารอย่างใกล้ชิด วิธีที่เรียกว่า Parliamentary System
  - **Strong Mayor – Weak Council** ระบบนี้ฝ่ายบริหารมีอำนาจ ส่วนฝ่ายนิติบัญญัติคือ สภาเทศบาลมีอำนาจน้อย ฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยตรง นายกเทศมนตรีจึงรับผิดชอบโดยตรงต่อประชาชนผู้เลือกตั้ง หากบริหารไม่ดีอาจไม่ได้รับเลือกอีกต่อไป วิธีนี้ทำให้มีความมั่นคงในการบริหารงาน ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกขัดขวางจากฝ่ายสภา เพราะต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตน เรียกวิธีนี้ว่า Presidential System
2. **Commission System** ระบบคณะกรรมการ เป็นวิธีการบริหารงานท้องถิ่นอีกรูปแบบที่เปิดโอกาส ให้ประชาชนในท้องถิ่น เลือกตั้งคณะกรรมการท้องถิ่นได้โดยตรง คณะกรรมการชุดนี้จะมี 5-7 คน ทำหน้าที่ต่างๆกัน เช่น ฝ่ายโยธา ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายนันทนาการ เป็นต้น ระบบการเลือกตั้งเป็นแบบ List System เมื่อทีมใดหรือพรรคใดได้รับการเลือกตั้งก็จะเข้าบริหารงานของท้องถิ่นได้ทันที วิธีนี้การบริการและนิติบัญญัติจะร่วมกันโดยคณะกรรมการ ซึ่งสามารถขจัดปัญหา Red Tape (ความล่าช้าในการทำงาน) เพราะคณะกรรมการแบบนี้ทำหน้าที่ทั้งกำหนดนโยบาย อนุมัตินโยบาย ออกข้อบัญญัติต่างๆของท้องถิ่นได้พร้อมกัน แต่มีข้อเสียคือ ในการบริหารไม่มีหัวหน้า ต่างฝ่ายต่างทำงาน ดังนั้นจึงขาดการประสานงานกัน

ในบางครั้งถ้าฝ่ายผู้รับผิดชอบมีความสามารถดี ประชาชนก็จะได้รับบริการจากฝ่ายนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ฝ่ายใดมีความสามารถน้อย บริการก็จะด้อยคุณภาพ การแก้ไขของส่วนนี้สามารถทำได้โดยการตั้งหัวหน้าจากกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นมาเป็นผู้ประสานงาน

3. **Manager – Council Plan** หรือ **City – Manager Plan** คือระบบวิธีการบริหารงานท้องถิ่นแบบผู้จัดการนคร เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ วิธีนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการบริหารงานท้องถิ่นในรูปแบบทั้งสองดังกล่าวมีข้อบกพร่องมาก แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารงานของท้องถิ่นด้วยวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือหัวหน้าฝ่ายบริหาร โดยตรงจะเป็นการตอบสนองต่อประชาธิปไตยก็ตาม แต่ผลเสียก็มักจะให้ผู้บริหารงานของท้องถิ่นที่มีลักษณะของความเป็นนักการเมืองมากกว่านักวิชาการ ผลที่ได้จึงมีคุณภาพไม่ดีพอ

ด้วยวิธีการนี้จึงคล้ายกับระบบนายกเทศมนตรีกับสภาเทศบาลนั่นเอง เพียงแต่แทนที่สภาเทศบาลจะเลือกนายกเทศมนตรีจากกลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลด้วยตนเอง ก็เป็นการคัดเลือกนักวิชาการมาเป็นผู้จัดการนครแล้วให้ผู้จัดการนครแต่งตั้งนักวิชาการขึ้นมาทำงานท้องถิ่น ผู้จัดการจะบริหารตามหลักวิชาการ ส่วนนโยบายนั้นเป็นเรื่องของสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนย่อมต้องกำหนดนโยบายตามความต้องการและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก วิธีบริหารแบบนี้มักจะใช้ได้ผลกับท้องถิ่นที่มีประชาชนอยู่หนาแน่น

การปกครองท้องถิ่นของไทยปัจจุบันมีอยู่ 4 รูป คือ

1. องค์การปกครองแบบรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
3. เทศบาล
4. องค์การบริหารส่วนตำบล

กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา เป็นรูปแบบการปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษที่ใช้ระบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการเมืองพัทยาเป็นผู้บริหาร เรียกระบบนี้ว่า **Presidential System**

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญต่อการปกครองและการบริหารราชการของไทย การจัดองค์การดังกล่าว มีลักษณะคล้ายกับหน่วยงานบริหารประเทศคือ สภาจังหวัด ทำหน้าที่คล้ายฝ่ายนิติบัญญัติ และผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่คล้ายฝ่ายบริหารของรัฐบาล

เทศบาล (Municipal) (เป็นหน่วยบริหารแบบ Mayor-Council Plan) เป็นรูปแบบของการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนรู้จักและเข้าใจดีรูปแบบหนึ่ง เพราะเทศบาลเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชนเป็นผู้ดำเนินการบริหารกิจการของเทศบาลเอง เทศบาลเป็นนิติบุคคล จัดแบ่งเทศบาลตามความสำคัญของชุมชน ขนาดใหญ่และเล็กได้เป็น 3 แบบ คือ 1) เทศบาลนคร 2) เทศบาล

เมือง และ 3) เทศบาลตำบล สำหรับเงื่อนไขการจัดตั้งเป็นไปตาม คุณสมบัติของ พ.ร.บ. หรือ พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลทุกประเภท

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุด แบ่งออกเป็น 5 ชั้นคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 ชั้นที่ 3 ชั้นที่ 4 และ ชั้นที่ 5

4. ด้านการศึกษา

การศึกษา คือ “การสร้างสมการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ของมนุษย์ เพื่อการแก้ปัญหา และยังให้เกิดความเจริญ การศึกษามีความจำเป็น ต่อเนื่อง และต้องการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระบบอยู่เสมอ การศึกษามีความหมายกว้างไกล และลึกกว่าการเรียนรู้หนังสือและการไปโรงเรียน การศึกษาก่อให้เกิดความเจริญทางพุทธปัญญา จิตใจ สังคม และพลานามัย การศึกษาไม่ใช่การเรียนรู้เนื้อหาวิชา แต่เป็นการเรียนให้ได้ความคิด การศึกษาเป็นการโน้มนำให้บุคคลเกิดความประจักษ์ใจ และพัฒนาความสามารถของคนให้รู้ว่าคุณได้ทำอะไร ได้มากกว่าการฝึกฝนเฉพาะอย่าง”

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ได้มีความคิดเกี่ยวกับการศึกษาว่า “การศึกษาคือ ความงอกงามที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เนื่องจากได้รับประสบการณ์ที่เลือกเฟ้นให้แล้วเป็นอย่างดี”

การกำจัดการดัดง่ามนี้นับว่าชัดเจนและสะดวกเป็นการเตือนใจครูผู้สอนหรือนักบริหารการศึกษาทั้งปวงให้ระลึกละเอียดว่า เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องเลือกเฟ้นและจัดหาประสบการณ์ที่ดีๆ และเหมาะสมทั้งทางวิชาการ กิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้เรียน ซึ่งการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ถูกต้องและเหมาะสมตามความจำเป็นและความต้องการของสังคมแล้ว ผู้เรียนก็จะเจริญงอกงามขึ้นในทางที่เป็นประโยชน์ แต่สังคม หรือที่เรียกว่า ได้รับ การศึกษานั้นเอง

สถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษามีองค์ประกอบดังนี้

1. บุคคลในวงการศึกษากุศลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสังคมอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ ครู นักเรียน บุคลากรต่างๆ และ ผู้ปกครอง สำหรับครูอาจแยกเป็น ครูน้อย ครูใหญ่ (อาจารย์ หรือผู้อำนวยการ คณบดี อธิการ) และเป็นข้าราชการระดับ (หรือที่) ต่างๆ กัน หากเป็นครู อาจารย์โรงเรียนหรือวิทยาลัยเอกชน ก็อาจมีระบบแบ่งประเภทของตน ส่วนนักเรียนก็อาจแบ่งเป็นชั้นต่างๆ เช่น ชั้นอนุบาล ชั้นประถม ชั้นมัธยม ชั้นอุดม หรือประเภทอาชีพ เป็นต้น สำหรับบุคลากรทางการศึกษาหากเป็นหน่วยงานของรัฐส่วนมากก็จะ เป็นข้าราชการระดับต่างๆ รวมทั้งถูกจ้าง เช่นนักการภารโรง คนขับรถ คนทำสวน เป็นต้น สำหรับผู้ปกครอง อาจมีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่างกัน ไป แต่ส่วนใหญ่จะเป็นคนชั้นกลางลงไปชั้นต่ำยากจน

2. หน้าที่รับผิดชอบ โดยส่วนรวมสถาบันการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมจากคนชั่วอายุหนึ่งไปยังคนอีกชั่วอายุหนึ่งในสังคมนั้นๆ จากลักษณะหน้าที่เช่นนี้จึงทำให้เห็นว่าการศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่ยืดยาว เริ่มตั้งแต่บุคคลเป็นทารกเรื่อยไปจนบุคคลสิ้นชีวิตลง แน่นนอนความหนักเบาและความเข้มข้นของการศึกษาในช่วงต่างๆ ของชีวิตย่อมจะแตกต่างกัน ไปบ้างคือช่วงที่เป็นทารก

หน้าที่ทางการศึกษาก็ยังเบาบาง มาหนักหน่วงเอาเมื่อบุคคลโตขึ้นและตอนที่เป็นผู้ใหญ่ รวมความว่า การศึกษาเป็นกระบวนการยาวนานตลอดชีวิต (life long process) สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ก็จะได้แก่บุคคลต่างๆ ที่ดำรงตำแหน่งทางสังคม ด้านการศึกษาดังได้กล่าวมาข้างต้นกล่าวคือ บุคลากรต่างๆเหล่านั้นมีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาด้วยกันทุกคน กล่าวโดยสรุปสถาบันการศึกษามีหน้าที่ดังนี้

2.1 ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกในสังคม เพื่อเตรียมสมาชิกให้รู้เข้าใจและมีความชำนาญในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

2.2 ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารติดต่อระหว่างสมาชิก โดยการเรียนภาษาและหนังสือ

2.3 ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า คิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆหรือนวัตกรรม (innovation)

2.4 อบรมสั่งสอนให้รู้จักและเข้าใจสถานภาพ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม เช่น สถานภาพและบทบาทของพลเมืองไทย

2.5 ส่งเสริมการพัฒนาปัญญาความคิดและการใช้เหตุผล

2.6 ส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นสภาพแวดล้อมและสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้

2.7 อบรมสั่งสอนและฝึกความชำนาญเกี่ยวกับอาชีพ

3. แบบแผนของพฤติกรรม สถาบันการศึกษามีทั้งแบบแผนของพฤติกรรมที่ยึดถือกันทั่วไปในสังคม เช่น การแบ่งชั้นเรียนระดับต่างๆ ของนักเรียน ประเภท และระดับชั้นของครู อาจารย์ ความรู้ประเภทต่างๆ ตามหลักสูตรทางการศึกษา หรือหลักเหตุผล หลักวิทยาศาสตร์ และ หลักวัตถุวิสัย (objectivity) ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนและประเมินผลงานของครู เป็นต้น และแบบแผนพฤติกรรมเฉพาะ เช่น การเคารพนับถือครูอย่างสูง การเห็นคุณค่าของการศึกษาน้อย (เมื่อเทียบกับคนเมือง) ความเชื่อในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ความเคร่งครัดในระเบียบแบบแผนและประเพณี ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเช่น การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้สอบไล่ได้ รวมทั้งความสัมพันธ์อันใกล้ชิดและอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อการศึกษาในสังคม เป็นต้น

4. องค์กรวัตถุทางการศึกษา สถาบันการศึกษามีองค์ประกอบอื่นๆเป็นองค์กรวัตถุเช่น อาคารเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ชอล์ก แผ่นป้าย แผนที่ หนังสือ สมุด เครื่องมือทดลองทางวิทยาศาสตร์ เครื่องจักรกล เป็นต้น

สภาพปัญหาทางการศึกษาโดยรวมของไทย

1. ปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา

1.1 ความแตกต่างในโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับสูงกว่าการศึกษาระดับมัธยม เนื่องจากสถานศึกษาในระดับสูงส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตัวเมืองหรือในสวนกลาง ในท้องถิ่นมีน้อย จำกัดให้เด็กในชนบทมีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับสูงน้อยกว่าเด็กในตัวเมือง นอกจากนี้ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวยังก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในโอกาสของเด็กที่จะได้รับการศึกษาอีกด้วย

1.2 ความแตกต่างในด้านคุณภาพของการศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ที่อยู่ในชนบท ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้ทัดเทียมกับโรงเรียนในตัวเมือง คุณภาพของโรงเรียนในชนบทจึงด้อยกว่า และทำให้เด็กในชนบทไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับเด็กในตัวเมือง

2. ปัญหาการคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระบบการศึกษา

2.1 วิธีการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป ส่วนใหญ่จะเน้นการวัดความรู้ทางด้านวิชาการ จึงไม่เอื้ออำนวยต่อความมุ่งหมายของหลักสูตรระดับต่ำกว่าที่มุ่งเน้นความเบ็ดเสร็จในตัว และให้มีความรู้รอบด้าน

2.2 ระบบการคัดเลือกให้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป ทำให้เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน และเด็กในชนบทมีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงได้น้อย ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

3. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของแต่ละระดับยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพของสถานศึกษา โดยเฉพาะระหว่างสถานศึกษาในเมืองและชนบทอันมีสาเหตุมาจาก

3.1 การให้ความสำคัญในการจัดสรรและใช้จ่ายงบประมาณในการก่อสร้าง ราคาคู่ในอันดับสูงคือ ประมาณร้อยละ 30-40 ของงบประมาณการศึกษา จึงทำให้เหลืองบประมาณที่จะนำไปพัฒนาทางด้านคุณภาพในสัดส่วนที่จำกัด

3.2 การพัฒนาครูอาจารย์ ยังทำได้ไม่เต็มที่

3.3 อุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

3.4 การตรวจและนิเทศโรงเรียนยังทำให้ไม่ทั่วถึง และไม่สม่ำเสมอ

4. ปัญหาการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและเทคโนโลยีทางการศึกษา

การนำหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาซึ่งปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องตาม พ.ร.บ.การศึกษา 2542 ไปใช้ พบว่าประสบปัญหาเกี่ยวกับ

4.1 การผลิตและจัดส่งแบบเรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอน ยังไม่สามารถดำเนินการให้ทันกับเวลาของการเปิดภาคเรียน

4.2 การอบรมครู เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามหลักสูตรใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังทำได้ไม่เต็มที่ไม่ทั่วถึง

5. ปัญหาการระดมทรัพยากรและการกระจายบริการทางการศึกษา

5.1 การจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษายังไม่ได้สัดส่วนกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในการพัฒนาการศึกษา งบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรให้แก่การศึกษายังไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

5.2 ขาดการระดมทรัพยากรทั้งในด้านอาคารสถานที่ และบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างจริงจัง

5.3 มีความเหลื่อมล้ำในการกระจายทรัพยากรเพื่อการศึกษา

6. ปัญหาการวิจัย

การส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาทำการวิจัยยังไม่แพร่หลายกว้างขวางเท่าที่ควร ผลงานวิจัยที่ปรากฏว่ายังไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาอื่น ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ในบางสาขาวิชายังมีการวิจัยประยุกต์ และการวิจัยพื้นฐานที่ไม่ได้คู่กัน ขาดการประสานงานระหว่างผู้ทำวิจัยและผู้ที่ต้องการผลการวิจัย ทำให้ผลการวิจัยมิได้ถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่

7. ปัญหาด้านความมั่นคง การพัฒนาทางด้านศีลธรรม จริยธรรม และพละนามัย

จากการที่สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีผลกระทบต่อการศึกษาซึ่งไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ คือ

7.1 คนส่วนใหญ่มักทำงานเพื่อความก้าวหน้าและความอยู่รอดของตนเอง ความสำนึกในประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงของประเทศชาติ จึงมีไม่มากนัก

7.2 ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีผลกระทบต่อการทำนุบำรุงและธำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีของชาติ

7.3 กระบวนการเรียนการสอนยังไม่สามารถสนองตอบให้ประชาชนมีความสำนึกในคุณธรรม และจริยธรรมเท่าที่ควร

7.4 การส่งเสริมการศึกษาและนันทนาการ เพื่อให้นักเรียนและประชาชนมีสุขภาพและพละนามัย ยังไม่สามารถทำได้กว้างขวางทันกับการขยายตัวและความหนาแน่นของชุมชน

8. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

การดำเนินงานในด้านบริการทางวิชาการและด้านอื่นๆของสถานศึกษาที่ให้แก่ชุมชนยังทำได้น้อยและไม่เต็มที่ และการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษายังมีน้อยมาก

9. ระบบบริหารการศึกษา

9.1 การจัดการศึกษาให้เรียนฟรียังไม่ทั่วถึง

9.2 ระบบบริหารงานบุคคลปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้ครูในชนบทหรือท้องถิ่นกันดารได้รับความก้าวหน้า และการบริการในด้านสวัสดิการและสวัสดิการเท่าที่ควร

9.3 การกระจายครู วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ยังไม่เหมาะสมและเสมอภาคกันทุกท้องถิ่น

9.4 การตรวจและนิเทศโรงเรียนไม่ทั่วถึง ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินงาน คุณภาพการเรียนการสอน

9.5 การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กบางประเภทที่พิการทางกายหรือทางสมองยังไม่ทั่วถึง ลักษณะของครูที่ดี หน้าที่และความรับผิดชอบ ได้แก่ สนใจในเด็กอย่างแท้จริง มีความศรัทธาในอาชีพครู รู้จักปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น สนใจถามปัญหาต่างๆ เข้าใจและช่วยในเรื่องการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งจำเป็นสำหรับสถาบันและตัวครู ให้ความร่วมมือและมีมารยาท

อันงามต่อทุกๆ คนในสถาบัน เป็นผู้ใหญ่ และมีความตั้งใจในการสอน มีความประพฤตินิไม่ว่าจะอยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนหรืออยู่ในสังคมทั่วไป ให้มีความร่วมมือในการทำงานหรือการประชุมปรึกษาสนใจที่จะเสาะแสวงหาความรู้ต่างๆ ไปเพิ่มขึ้น มีความสุขุมรอบคอบพอที่จะไม่เปิดเผยเรื่องต่างๆ ที่ไม่สมควรทำงานโดยไม่ขาด ลา สายบ่อยๆ โดยไม่จำเป็น รู้จักใช้สื่อการสอนต่างๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและวัยของเด็ก เตรียมตัววางโครงการสอนอย่างรอบคอบก่อนทำการสอน สอนให้นักเรียนรู้จักใช้ และระวังรักษาสื่อการสอนต่างๆ มีความสนใจในงานประจำ เช่น ให้แบบฝึกหัด ตรวจกระดาษคำตอบ รับผิดชอบในการปกครองนักเรียน ช่วยดูแลตรวจงานอื่นๆ ของสถาบัน เช่น โรงอาหาร ห้องประชุม สนาม เป็นต้น ช่วยแนะนำกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน ช่วยเหลือในการจัดการท่องเที่ยว หรือ พักแรมของนักเรียน เข้าใจหน้าที่ต่างๆ ของโรงเรียน และของอาจารย์ในเทศฝ่ายโรงเรียน สังเกตการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในด้านต่างๆ และช่วยในการพิจารณาตัดสินผลการเรียนของนักเรียน

5. ด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐศาสตร์ คือ วิชาที่ศึกษาถึงกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวกับการผลิตการแลกเปลี่ยน และการบริโภค วิทยากร เชียงกูร (2524) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่าเศรษฐกิจคือเรื่องเกี่ยวกับการทำงานเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของคนเรา เกี่ยวกับว่าเราจะใช้วิธีการทำงานอย่างไร กับทรัพยากรอะไรบ้าง เพื่อก่อให้เกิดผลผลิตหรือบริการชนิดใด แล้วจะแบ่งปันหรือตีราคาสิ่งเหล่านี้กันอย่างไร ดังนั้นในด้านเศรษฐกิจทั้งหมดนี้จะเกี่ยวข้องกับงานที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจกและการบริโภคสิ่งต่างๆ ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะเป็นเรื่องของการให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดีหรือมีมาตรการครองชีพสูงขึ้น สมพร เทพสิทธิ์า ได้ให้ความเห็นว่าเศรษฐกิจจะดีขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้ คือ

1. มีกำลังผลิตสูง
2. มีรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นทุกปีและเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่สูงกว่าการเพิ่มของพลเมือง
3. มีการแบ่งรายได้โดยเป็นธรรม
4. ต้องมีเสถียรภาพ

การศึกษาในด้านเศรษฐกิจนี้จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาในเรื่องต่างๆ คือ อาชีพ รายได้-รายจ่าย การสืบต่ออาชีพ การตลาด การขนส่ง ทัศนะและปัญหาต่างๆ ของประชาชนเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ

6. ด้านศาสนาและประเพณี

ศาสนาและประเพณีเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมมีลักษณะความเป็นอยู่กันอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร มีความเจริญหรือความเสื่อมอย่างไร มีผู้ให้ความหมายของศาสนาไว้ คือ

“ศาสนา” ในความหมายโดยทั่วไปนั้น จะต้องมีหลักการดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องที่เชื่อถือได้และมีการปฏิบัติตามความเชื่อนั้น
 2. มีคำสอนแสดงถึงธรรมจรรยา รวมทั้งกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติดังกล่าวเพื่อให้สำเร็จตามมรรคผล คือ ความดีงาม

3. มีผู้ประกาศ คือ ผู้สอนหรือผู้ก่อตั้ง และปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ในประวัติศาสตร์

4. มีผู้สืบต่อคือ ผู้รับคำสอนนั้นมาปฏิบัติสืบต่อเนื่องกัน ได้แก่ พระหรือนักบวช

“ศาสนา” หมายถึง คำสั่งสอนซึ่งแต่ละศาสนาอาจจะมีคำสั่งสอนเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันทั้งในด้านรูปลักษณะ และหน้าที่ทางสังคม มีจุดหมายอย่างเดียวกัน คือ สอนให้คนเป็นคนดี ให้คนเข้ากับสังคมหรือยอมให้สังคมให้ทุกคนมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีความสามัคคี มีบรรทัดฐานในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นแหล่งรวมแห่งความเชื่อและความเคารพนับถืออันสูงสุดของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน

“ศาสนา” แปลมาจากคำว่า ศาสน์” ในภาษาบาลี: ศาสน์ ในภาษาบาลีสันสกฤต หมายถึง “คำสั่งสอน” คำสั่งสอนที่นับว่าเป็นศาสนา จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ความเชื่อในอำนาจที่มองไม่เห็นด้วยตาบางอย่าง
2. หลักศีลธรรม
3. จุดหมายสูงสุดแห่งชีวิต
4. พิธีกรรมทางศาสนาและอื่นๆ เป็นต้น

สำหรับความหมายของคำว่า “ศาสนา” นี้สรุปแล้วหมายถึงคำสั่งสอนให้คนเป็นคนดี ซึ่งแต่ละศาสนาอาจจะมีคำสั่งสอนที่แตกต่างกัน แต่จุดหมายของแต่ละศาสนามุ่งไปในทิศทางเดียวกันคือสอนให้คนเป็นคนดี

สำหรับความหมายของคำว่าประเพณี ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน “ประเพณี” หมายถึง ขนบธรรมเนียมแบบแผน

พระยาอนุมานราชธน อธิบายว่า “ประเพณีและวัฒนธรรมเมื่อว่าโดยเนื้อก็เป็นสิ่งเดียวกัน คือ เป็นสิ่งซึ่งไม่ใช่มีอยู่ในธรรมชาติโดยตรง แต่เป็นสิ่งที่สังคมหรือคนในส่วนใหญ่สร้างให้มีขึ้นแล้วถ่ายทอดให้แก่กันได้

เสถียร โกเศศ กล่าวถึง ประเพณีไทยนั้นหมายรวมถึงนิสัยสังคมของชาวไทย เรียกว่าประเพณีเดิมหรือประเพณีปรัมปรา คือ ประเพณีที่สืบต่อกันมา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า tradition ที่ประเพณีเดิมยังคงอยู่ได้เพราะมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้างสิ่งเก่าอยู่เสมออย่างกลมกลืนเข้ากันได้ดี จึงทำให้ประเพณีเดิมยังคงรูปมีชีวิตอยู่ต่อไป

ดังนั้นความหมายของคำว่า “ประเพณี” สรุปได้ว่า ประเพณี คือ สิ่งที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยมีอนุชนรุ่นหลังเป็นผู้ปฏิบัติตามและธำรงรักษาไว้มิให้สูญหายไป

“ชาวพุทธเชื่อว่าตัวเองจะเป็นอย่างไรในอนาคตนี้เป็นผลมาจากกรรมที่ตนเองทำมาก่อน แต่ก่อนทำมาดีจึงได้ดีสะดวกสบาย หากแต่ก่อนทำไม่ดีไว้ชาตินี้จึงไม่ดี หากจะให้อนาคตหรือชาตินี้ดีสะดวกสบาย ชาตินี้ตอนนี้ก็ต้องทำดีทำบุญเมตตากรรมต่อผู้อื่น

“หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาอันเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปของพุทธศาสนิกชนก็คือ การละเว้นความชั่ว ประพฤติแต่ความดี กระทำจิตใจให้บริสุทธิ์”

การที่สมาชิกของสังคมมีการปฏิบัติตามและพยายามธำรงรักษาประเพณีไว้ได้มิให้สูญหายไปก็ถือว่าสังคมยุคนั้นมีความเจริญงอกงาม โดยเฉพาะความเจริญทางด้านจิตใจ

ในความหมายทั่วไป “ไสยศาสตร์” หมายถึง อำนาจลึกลับของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลัง น้ำมันต์ และเวทมนต์คาถา

ไสยศาสตร์เกิดขึ้นจากความเขลาของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถเข้าใจหรืออธิบายได้ว่าลักษณะหรือธรรมชาตินั้นเป็นอยู่อย่างไรและเนื่องจากมนุษย์ขาดความมั่นคงทางใจดังกล่าวจึงเป็นบ่อเกิดของไสยศาสตร์ ตัวอย่างของไสยศาสตร์ เช่น การรักษาคณไช้ด้วยการกรวดน้ำบนพื้นดิน การทำเสน่ห์ยาแฝด คาถาอยู่ยงคงกระพัน การตัดไม้ข่มนาม หรือการเรียกวิญญาณของคนตาย ไสยศาสตร์มีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งกล่าวคือ เป็นการเชื่อถือที่เรียกว่าโชคลางหรือผีสิง การที่สมาชิกของสังคมสนใจในเรื่องไสยศาสตร์ ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์อันไม่แน่นอนและไม่มั่นคงของสังคม

ความเชื่อของชาวมืองเป็นความรู้ตามหลักเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ ส่วนของชาวชนบทเป็นความเชื่อถือศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคลางของขลัง ชาวมืองก็ไม่เคร่งครัดเชื่อศรัทธาต่อความรู้ันนั้นมากนัก เพราะเป็นสิ่งที่คนรู้และเข้าใจ เนื่องจากคนเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นมา คอยหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในขณะที่ชาวชนบทยึดถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์โชคลางอย่างมั่นคง ด้วยความเกรงกลัว เพราะไม่เข้าใจ ไม่ได้สร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาเอง

7. ด้านอนามัยและสาธารณสุข

7.1 อนามัย

อนามัย คือ ความไม่มีโรค สุขภาพสบายใจ หมายถึง วิธีปฏิบัติตนเพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ อาจแบ่งได้หลายประเภท เช่น อนามัยส่วนบุคคล ได้แก่ การรักษาสุขภาพของส่วนต่างๆ ของร่างกายเช่น ผิวหนัง มือ/เท้า เป็นต้น อนามัยส่วนสาธารณะ ได้แก่ การจัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด สำหรับสาธารณะ การควบคุมป้องกันการแพร่ของโรคต่างๆ และการสุขาภิบาลต่างๆ สำหรับคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลกในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพหรืออนามัย (Health) นั้นให้ความหมายว่า ภาวะที่สมบูรณ์แข็งแรงของทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี สุขภาพหรืออนามัยมิได้หมายถึงแค่เพียงความปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น

7.2 สาธารณสุข

นายแพทย์ วินสโลว์ ได้ให้ความหมายของการสาธารณสุขไว้คือ วิทยาศาสตร์และศิลป์แห่งการป้องกันโรค การทำให้อายุยืนยาว การยกระดับอนามัย และประสิทธิภาพของบุคคลในเรื่องการป้องกันโรค การสุขภาพ ভাল สิ่งแวดล้อม การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขวิทยาส่วนบุคคล การจัดบริการทางแพทย์และพยาบาล ทั้งนี้โดยความพยายามร่วมกันของชุมชน

หากจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสาธารณสุขกับสุขภาพหรืออนามัยแล้ว อาจกล่าวได้ว่า การสาธารณสุขเป็นวิถีทางหรือมาตรการที่จะนำไปสู่จุดหมายซึ่งได้แก่การมีสุขภาพหรืออนามัยที่ดี

8. ด้านศิลปะและนันทนาการ

ความหมายของนันทนาการ

เดิมศัพท์บัญญัติใช้ว่า “สันทนาการ” แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรากฐานเดิมคำ “Recreation” นั้น ความหมายไม่ตรงกันนัก จึงได้บัญญัติศัพท์ใหม่ขึ้นมาว่า “นันทนาการ” หมายถึง อาการแห่งความสนุกสนาน ร่าเริงหรือการทำให้สนุกสนานร่าเริงบันเทิงใจนั่นเอง ความหมายนี้แม้ไม่ตรงทีเดียวแต่ก็ยังไม่ใกล้เคียง ใดๆก็ตามคำว่า “นันทนาการ” นี้ยังไม่เป็นที่นิยมใช้กันคงใช้คำว่า “สันทนาการ” อยู่อย่างกว้างขวางจนกระทั่งเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปี พ.ศ.2518 และในหลักสูตร มีการบังคับให้เรียนเนื้อหา “นันทนาการ” ให้เรียนด้วย คำนี้จึงเริ่มใช้กันเป็นทางการเป็นครั้งแรก ซึ่งตามความหมายจะเน้นในเรื่องกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่างด้วยความสมัครใจเป็นหลัก ไม่มีการบังคับ และได้รับความพึงพอใจ และเพลิดเพลินใจจากกิจกรรมนั้นเป็นหลักสำคัญ ในการพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมนันทนาการหรือไม่ สามารถแบ่งออกได้คร่าวๆ เป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ใช้กำลังกายเบาๆ (Passive Activity) ได้แก่กิจกรรมประเภท ทำการฝีมือ วาดเขียน ปั่น รดน้ำต้นไม้ อ่านหนังสือพิมพ์ ดูกีฬา เป็นต้น

2. กิจกรรมที่ใช้กำลังกายมากๆ (Active Activity) ได้แก่กิจกรรมประเภทหนักๆ เช่น ฟุตบอล เทนนิส วายน้ำ วิ่ง ขุดดิน ทำสวนครัว เดินทางไกล ปีนเขา เป็นต้น

ดังนั้นบุคคลที่เกิดความเมื่อยล้าทางสมอง เช่น ครู อาจารย์ แพทย์ ฯลฯ ต้องเลือกเข้าร่วมกิจกรรมประเภทที่ร่างกายต้องกระทำหรือเคลื่อนไหว เพราะ ร่างกายไม่ค่อยได้ใช้พลังงาน จึงต้องเล่นกีฬาประเภทใช้กำลังมากๆ เช่น แบดมินตัน ฟุตบอล เทนนิส เป็นต้น ส่วนบุคคลที่เมื่อยล้าทางร่างกาย จำเป็นต้องใช้กิจกรรมเบาๆ มาชดเชย เพราะตลอดเวลาได้ใช้กำลังกายทุกวันอยู่แล้ว ทำให้เกิดความอ่อนเพลียได้ ฉะนั้นควรเลือกกิจกรรมนันทนาการประเภท รดน้ำต้นไม้ อ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ ฯลฯ

ลักษณะสำคัญของกิจกรรมนันทนาการ

1. ต้องมีการกระทำ หากอยู่เฉยๆ เช่น นอนหลับ ไม่ถือว่าเป็นกิจกรรมทางนันทนาการ
2. ต้องกระทำด้วยความสมัครใจ ไม่มีอำนาจทางตรงหรือทางอ้อม อื่นใดมาบังคับให้ทำ

3. ต้องทำกิจกรรมนั้นในเวลาว่าง
4. เป็นกิจกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม ไม่เป็นไปในทางอบายมุข
5. ต้องก่อให้เกิดความพึงพอใจในทันทีทันใด โดยตรงต่อผู้เข้าร่วมนั้น
6. ต้องไม่เป็นอาชีพ เช่น การตกปลาของชาวประมง ไม่ถือเป็นนันทนาการ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมนันทนาการของแต่ละบุคคล

1. สิ่งแวดล้อมภายในครอบครัวและชุมชน เช่น บุคคลที่อยู่ในบ้านที่หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกส่วนใหญ่นิยมการใช้เวลาว่างทางนันทนาการทางใดก็จะสนใจ กิจกรรมนั้นได้ง่าย เช่น เล่นดนตรีหรือกีฬา

2. ระดับการศึกษาของประชาชนจะช่วยให้คนเข้าใจว่านอกเหนือจากการประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตและครอบครัวแล้ว สิ่งที่สำคัญและขาดไม่ได้คือ การให้ร่างกายและจิตใจได้พักผ่อนเพื่อคลายความตึงเครียดจากภาระกิจประจำวัน

3. อิทธิพลของเพื่อนครูและผู้นำของชุมชน

4. ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลมาก เช่น ขนบธรรมเนียมไทยแต่เดิมไม่นิยมให้ผู้หญิงทำตัวแบบผู้ชาย การเล่นกีฬาต่างๆ จึงเป็นไปได้ยาก

5. คิวฟิอากาศ

6. ฐานะการเงิน

7. เครื่องอำนวยความสะดวก และผู้นำนันทนาการ หน่วยงานต่างๆ ควรจะได้จัดหาสิ่งเหล่านี้ไว้เพื่อบริหารแก่ชุมชน

8. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านกิจกรรมนันทนาการ โดยการเข้าใจ กระตุ้น และแจ้งให้ทราบตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการอยู่เสมอ

องค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการ

1. ความสนใจในด้านพลานามัยซึ่งจะมีมากในเยาวชน ความสนใจด้านนี้เป็นรากฐานของโครงการนันทนาการ อันได้แก่ กิจกรรมกีฬาต่างๆ

2. ความสนใจในเรื่องการคบค้าสมาคม เช่น ด้วยการพูด การเขียน

3. ความสนใจในเรื่องการเขียน คนส่วนมากต้องการที่จะรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เขาสนใจและพยายามแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ จึงควรจัดสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกในด้านนี้ เช่น ห้องสมุด

4. ความสนใจในเรื่องการประพันธ์และความงาม ซึ่งเป็นผลสะท้อนจากอารมณ์ และความต้องการที่จะเสริมสร้างผลงานตามความพอใจของแต่ละคน กิจกรรมในด้านนี้ ได้แก่ การละคร ดนตรี รำไทย เป็นต้น

5. ความสนใจในเรื่องสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เช่น งานทางศาสนา ศูนย์เยาวชน เป็นต้น

ความหมายของศิลปะ

พจนานุกรมให้ความหมายคำว่าศิลปะไว้ว่า น. ฝีมือ ฝีมือทางการช่าง การแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้นได้อย่างสวยงาม น่าฟังชม และเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

ความคิดเกี่ยวกับความหมายที่ควรพิจารณาร่วมกัน มี 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 คือ ผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นในครั้งแรกนั้นจัดเป็นงานช่างทั้งสิ้น เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นประการแรก มนุษย์สมัยแรกๆจึงมักจะสร้างผลงานขึ้นจากการสังเกตธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เช่น รู้ว่าดินเหนียวเมื่อถูกแดดได้รับความร้อนจะแข็งตัว หรือความบริเวณที่ก่อไฟดินจะแข็งกว่าที่อื่น ดังนั้นมนุษย์จึงเอาดินมาปั้นเป็นภาชนะเพื่อประโยชน์ใช้สอยด้วยวิธีชกดหรือวิธีแผ่น โดยยังไม่คำนึงถึงความงาม มุ่งหวังแต่ประโยชน์ใช้สอยเป็นประการสำคัญ

ความนิยมของทฤษฎีดังกล่าวนี้ นักแต่งโคลงก็คงจะมีฐานะไม่ต่างไปจากช่างไม้ หรือช่างเขียนหนังแต่อย่างใด เราสามารถแยกแยะให้เห็นส่วนที่แตกต่างและส่วนที่คล้ายกันได้ระหว่างงานช่างกับศิลปะคือ

1. งานที่ถือว่่าเป็นงานช่างนั้น ส่วนมากวิธีทำงานและผลของงานจะสอดคล้องกัน เพราะตามธรรมดาแล้ววิธีทำงานจะแบ่งไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปตั้งยากตามรูปของงานนั้นๆ แต่ศิลปะมีเหตุผลและผลอาจจะไม่สอดคล้องกัน อาจสลับขั้นตอนของการทำงานไม่เป็นไปตามลำดับ ทั้งนี้เพราะศิลปะมีเสรีภาพในการที่จะสร้างสรรค์งานใหม่ได้ ตามที่ตนคิด คนมีอารมณ์และความรู้สึก

2. ในด้านของการทำงานนั้น นายช่างในแขนงใดก็ตามมักจะหลับตามองเห็นผลงานที่ตนจะทำว่าเสร็จแล้วจะมีประโยชน์แก่บุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด ซึ่งผิดกับศิลปินสร้างผลงานตามความต้องการของตน ศิลปินไม่สามารถเอาได้ว่างานนั้นจะงามหรือไม่งามในสายตาคนอื่น และไม่คำนึงว่างานที่ตนทำนั้นจะต้องใช้เวลาานมากน้อยเท่าใด

3. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์และผลิตผลของงานช่างนั้นมีความเกี่ยวข้องกันเป็นอันมาก ผลงานของช่างคนหนึ่งอาจเป็นวัตถุประสงค์ของช่างอีกคนหนึ่ง สำหรับศิลปินนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์กับผลงานอาจไม่มีความสัมพันธ์กับความงามของศิลปินคนอื่นๆ เลย

4. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเวลาของการทำงานของช่างและศิลปะมีความแตกต่างกัน งานช่างมีกำหนดเวลาในการทำงานแน่นอน มีจำนวนมากต้องผลิตตามความต้องการของคนส่วนรวม ส่วนงานศิลปะไม่มีเวลาแน่นอน ศิลปินทำตามอารมณ์และความต้องการส่วนตัว ผลงานจึงมีน้อยและราคาสูง

ประเด็นที่ 2 ความมุ่งหมายของงานช่างและศิลปะต่างกัน ดังได้กล่าวแล้วว่างานช่างนั้นเดิมทีเค็ยวมุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นประการแรก โดยผู้สร้างจะต้องคำนึงถึงตลาดและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ งานใดที่ทำกันสืบต่อมาในท้องถิ่น พยายามที่จะนำเอาวัตถุในท้องถิ่นมาทำ และใช้เครื่องมือธรรมดา (hand tool) ก็เรียกว่างานช่างพื้นเมือง และถ้ามุ่งความงามหรือมุ่งเพื่อสนองความต้องการของสังคมหรือทางพิธีทางศาสนา ก็เรียกว่าศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art)

ถ้าหากว่างานช่างกระเดียดมาทางความงามเล็กน้อยและเป็นประโยชน์สำคัญบางทีก็เรียกว่า ศิลปะ มีประโยชน์ (Useful Arts) แต่ถ้ามุ่งความงามหรือต้องการสะท้อนสิ่งที่ไม่งามใ้งามก็เรียกว่า วิจิตรศิลป์ (Fine Arts) ดังนั้นศิลปะและงานช่างจึงไม่เหมือนกันในแง่ความหมายและความมุ่งหมายของงาน

9. ด้านภาษาและการสื่อสาร

ความหมายของ “ภาษา” และ “การสื่อสาร”

ภาษา หมายถึง 1) เสียงหรือกริยาอาการที่ทำความเข้าใจกันได้ คำพูด ถ้อยคำ ที่ใช้พูดกัน 2) ถ้อยคำที่มนุษย์ใช้สื่อความหมาย ผู้ที่ใช้ภาษาจึงต้องเป็นมนุษย์และสิ่งที่ใช้สื่อความหมายจึงต้องเป็นเสียงพูด ภาษาต่างๆ ในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นภาษาของชาติใด ส่วนใช้เสียงช่วยสื่อความคิด ความรู้สึกของผู้พูดไปยังผู้ฟังแล้วก็จะตีความหมายจากเสียงที่ได้ยิน ภาษาหลายภาษามีวิธีการถ่ายเสียงเป็นตัวอักษร ใช้ตัวอักษรช่วยสื่อความหมายได้อีกวิธีหนึ่ง แต่ก็มีภาษาไม่น้อยที่ยังไม่มีตัวอักษรใช้เพียงเสียงช่วยสื่อความหมายเท่านั้น เราจึงยังต้องถือว่าภาษาใช้สื่อความหมายโดยอาศัยเสียงเป็นสำคัญ และ 3) การสื่อความหมายด้วยคำพูด ตัวอักษร ทำทางสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้สื่อสาร

กล่าวโดยสรุป ภาษาหมายถึง การสื่อสารด้วยเสียง (เช่นคำพูด เสียงร้อง) กริยาท่าทาง (เช่น ภาษาท่าทาง) สัญลักษณ์ (เช่นตัวอักษร ติ แสง สัญลักษณ์เป็นต้น) เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้สื่อสารด้วยกัน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ภาษาพูดและภาษาเขียน นับเป็นการสื่อสารที่สำคัญที่สุดในการสืบทอดอารยธรรมของสังคม ชุมชน และในตัวของภาษาเองก็แสดงออกถึงความเป็นอารยธรรมด้วยจนมีผู้กล่าวว่า “ภาษามีลักษณะมั่นคงและต่อต้านการถูกกลืนได้อย่างเข้มแข็ง”

สังคมไทยมีภาษาหลักคือภาษาไทย ในขณะที่เดียวกันก็มีภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษาไทยภาคเหนือ ภาษาไทยอีสาน ภาษาไทยภาคใต้ และในแต่ละภาคก็ยังมีภาษาเฉพาะถิ่นอีก เช่น ภาษาลาว ภาษาเขมรแถบ สุรินทร์ ศรีสะเกษ นุรีรัมย์ ภาษาโคราช ภาษาเขวิ (มาเลย์) ภาษาชาวเล มอญ กะเหรี่ยง มูเซอร์ เย้า ม้ง จีน เป็นต้น ภาษาช่วยทำให้เกิดความเป็นชนเผ่า ความเป็นพวกเดียวกันและการยอมรับต่อกัน แต่ละภาษาก็มีประวัติพัฒนาการของตนเองมาและสืบทอดกันต่อไป

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีไวยากรณ์กลางเป็นหลัก โรงเรียนเป็นผู้เผยแพร่ที่สำคัญ แต่ภาษาตามความนิยมนั้นเป็นเรื่องของคนหมู่มากที่จะเป็นผู้กำหนด ภาษาไทยที่ยอมรับกันทั่วทุกภาคของสังคม คือ ภาษาไทยภาคกลาง และภาษาราชการซึ่งเป็นลายลักษณ์อักษร ภาษาราชการมีรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือราชการ กิ่งราชการ บันทึกข้อความ ประกาศ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมาย เป็นต้น และมีภาษาสำนวนที่ใช้แตกต่างไปจากภาษาพูด ผู้ที่ใช้ภาษานี้จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบและสำนวนของภาษาด้วย

การสื่อสาร ตามปทานุกรมสังคมศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การติดต่อสื่อสาร คือ การติดต่อส่งข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและทำที่ต่างๆ จากบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือ

หลายคน”

จากความหมายดังกล่าว จุดประสงค์ที่สำคัญของการติดต่อสื่อสารก็เพื่อที่จะให้ผู้รับข่าวสารข้อความนั้นเกิดความเข้าใจความหมาย เหมือนหรือตรงกับที่ผู้ทำการติดต่อมีจุดประสงค์ต้องการจะให้เข้าใจ โดยผ่านสื่อกลางอะไรสักอย่าง โดยทั่วไปแล้วเรามักจะใช้ภาษาเป็นสื่อกลางสร้างความเข้าใจได้แก่ ภาษาพูด หรือ ภาษาเขียน สำหรับภาษาเขียนนั้นก็มิได้อู่แต่เพียงตัวอักษรที่เขียนกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องหมายต่างๆ นอกจากนั้นแล้วคนเรายังสามารถใช้ลักษณะท่าทางเพื่อแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดแทนการพูดหรือเขียนได้อีกด้วย ดังนั้น การพูด การเขียน การอ่าน และการแสดง ความหมายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่เราจะต้องตระหนักอย่างยิ่ง เพื่อเป็นสื่อความหมายที่จะสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล

องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร เป็นดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง ผู้พูด ผู้เขียน หรือเจ้าของข้อความหรือความคิด
2. ข่าวสาร (Message) หมายถึง ตัวข่าวสารหรือเรื่องราวที่ผู้ส่งไปยังผู้รับ
3. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ที่รับข่าวสารนั้นๆ เช่น ผู้ฟัง ผู้รับคำสั่ง ฯลฯ
4. สื่อหรือเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร (Media of Communication)

ซึ่งอาจจะเป็นคำพูด คำสั่งด้วยวาจา ระเบียบข้อบังคับ วิทยู โทรทัศน์ โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ ภาพสัญลักษณ์ การแสดงกิริยาท่าทาง เช่น การพยักหน้า อิม ก็มส์ริชชะ ฯลฯ

ขั้นตอนหรือกระบวนการติดต่อสื่อสารหาได้จบสิ้นเพียงผู้ส่งส่งข้อความข่าวสารให้ผู้รับข่าวสารนั้นไปเท่านั้น แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงการสนองตอบ (Response) ของผู้รับข่าวสารนั้นด้วยสารย้อนกลับ (Feedback) เพราะจะทำให้ผู้ส่งข่าวสารสามารถตรวจสอบได้ว่าข่าวสารที่ผู้ส่งส่งไปนั้น ผู้รับข่าวสารเข้าใจข่าวสารและจุดประสงค์ถูกต้องตรงกันหรือไม่ การติดต่อสื่อสารที่ดีจะสมบูรณ์ครบถ้วนก็ต่อเมื่อผู้ส่งข่าวสารสามารถถ่ายทอดความคิด ความจริงหรือความเห็นที่ต้องการให้ผู้รับข่าวสารสามารถรับข้อความนั้นๆ ได้ถูกต้องและเข้าใจความหมายโดยต้องแท้ ทั้งมีปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมตอบสนองที่ผู้ส่งข่าวสารประสงค์จะให้มิด้วย

การใช้สื่อในการติดต่อสื่อสาร

การใช้สื่อในการส่งข่าวสารนั้นผู้ส่งข่าวสารจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมว่าจะใช้สื่ออย่างไร ประเภทของการติดต่อสื่อสารอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. การติดต่อสื่อสารแบบทางการ (Formal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผน มีข้อกำหนดไว้ชัดเจน เช่น การติดต่อในวงราชการ ต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน
2. การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่มิได้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่คำนึงถึงความรู้จักคุ้นเคยชอบพอเป็นการส่วนตัว เป็นไปในลักษณะพบปะกัน (Face to face Communication) เช่น การสนทนา พูดคุย ปรีกษาหารือ ฯลฯ

การติดต่อสื่อสารระบบทางเดียวและการติดต่อสื่อสารระบบสองทาง

1. การติดต่อสื่อสารระบบทางเดียว (One-way communication) คือ การติดต่อสื่อสารแบบที่ผู้ส่งข่าวสาร ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้รับได้โต้ตามข้อสงสัยทั้งไม่ได้เอาใจใส่ต่อการแสดงปฏิกิริยาข้อนกลับ (Feedback) เช่น ราชการทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หนังสือราชการ ประกาศ คำสั่ง

2. การติดต่อสื่อสารระบบสองทาง (Two-way Communication) คือ การติดต่อสื่อสารที่ผู้รับข่าวสารมีการสนองตอบ (Response) และมีการย้อนกลับ (Feedback) มายังผู้ส่งข่าวสาร และเปิดโอกาสให้ผู้รับได้ถามข้อสงสัยหรือข้อเสนอแนะความเห็นได้ด้วย เช่น การสนทนา การพูด โทรศัพท์ ประชุมปรึกษาหารือ เป็นต้น

อุปสรรคของการติดต่อสื่อสาร

1. ภาษาและถ้อยคำ เช่น ภาษาต่างท้องถิ่น ถ้อยคำที่ใช้ยากเกินไป ทำให้ผู้รับไม่สามารถแปลความหมายและเข้าใจได้

2. ความแตกต่างกันในภูมิหลัง (Background) ความรู้ความเข้าใจประสบการณ์ พื้นฐานการศึกษา ตลอดจนความแตกต่างของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญที่อาจจะให้ผู้รับแปลความหมายผิดไปจากความต้องการของผู้ส่ง

3. ความแตกต่างในลักษณะและขนาดขององค์กร ตลอดจนสายบังคับบัญชาหรือช่วงการบังคับบัญชาที่ซับซ้อนมากเกินไป จะทำให้การสื่อสารไม่สะดวก ถ้าช้า

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทรนุ ศรีไสย์ และ คณะ (2526) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษา ตำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แบบสอบถามถึงสัมพันธภาพที่มีความตรงในเนื้อหา ภาษา ข้อความ และความหมาย จำนวน 236 ชุด สอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรในหมู่ 2, 3, และ 9 ในตำบลห้วยยาง พบว่า ตำบลห้วยยางมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำเพื่อบริโภคและประกอบอาชีพมากที่สุด มีการเปลี่ยนแปลงของประชากรในการย้ายออกจากพื้นที่มากกว่าย้ายเข้า ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านมากกว่าการเลือกตั้งประเภทอื่นๆ ประชาชนส่วนใหญ่หลังจากจบการศึกษามาแล้วได้ค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆมากที่สุด อาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นการทำสวนทำไร่ อุปสรรคในการทำสวนทำไร่ที่สำคัญได้แก่ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ศัตรูพืช และดินไม่ดี สำหรับในเรื่องความเชื่อ พบว่า ชาวห้วยยางไม่เชื่อว่าคนตายไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่ได้ และไม่เชื่อเรื่องการทรงเจ้าเข้าผี ส่วนเรื่องอนามัยและสาธารณสุขพบว่า เวลาเจ็บป่วยชาวบ้านส่วนมากจะไปพบแพทย์มากที่สุด รองลงมาจะเป็นการซื้อยามารับประทานเอง และยาที่ซื้อมารับประทานนั้นมักจะได้รับคำแนะนำจากแพทย์หรือผู้ขายยาที่ร้านในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัวพบว่า ชาวห้วยยางทุกครอบครัวมีวิทยุประจำบ้านอย่างน้อยบ้านละ 1 เครื่อง ราชการที่ชาวบ้านนิยมฟังกันมากที่สุด ได้แก่ ราชการข่าวทั้งภายในและภายนอกประเทศ รองลงมาได้แก่ ราชการข่าวสารคดีที่ให้ความรู้ ความบันเทิงต่างๆ และนวนิยายหรือละครวิทยุ ตามลำดับ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และ คณะ (2525) ได้ศึกษา สภาพปัญหาและสังคมชนบทในหมู่บ้านนาสมบูรณ์ และหมู่บ้านหนองไฮใต้ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตหมู่บ้าน ทั้งสอง ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านทั้งสองมีอัตราการเกิดมากกว่าการตายถึง 8 เท่า มีอัตราส่วนผู้พึ่งพาเป็น 3 : 5 หมายถึงในครอบครัวหนึ่งโดยเฉลี่ย 5 คนต้องรับภาระผู้พึ่งพาอื่นๆ 3 คน ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือ แรงค์วนคือ เด็กในหมู่บ้านไม่ได้รับการศึกษาหรือศึกษาแต่เพียงระดับต้นๆเท่านั้น หรือเด็กที่จบประถมต้นแล้ว ยังอ่านหนังสือได้ไม่คล่องเท่ากับเด็กที่จบชั้นเดียวกันในเมือง ส่วนใหญ่ประชาชนมีความยากจน ทางรัฐควรให้ความช่วยเหลืออีกในเรื่องของทุนการศึกษา หลักสูตรในโรงเรียนควรเน้นในเรื่องของการปรับสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมกับการทำมาหากิน ควรเน้นในเรื่องการเกษตรและคณิตศาสตร์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ทุกครัวเรือน ปลูกข้าวไว้สำหรับบริโภค ส่วนที่เหลือไว้ขาย ผลผลิตข้าวได้ประมาณ ไร่ละ 30 ถัง (ถังละ 30 บาท) ดังนั้นถ้า ขายข้าวจะได้ไร่ละ 900 บาท สำหรับอาชีพรองได้แก่การปลูกปอ และพืชผักอื่นๆ สำหรับการขายพืชผล ส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าขายประจำที่มารับซื้อถึงบ้าน สำหรับโรคที่ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านเป็นมากที่สุด ได้แก่ โรคทางเดินอาหาร และพบว่าชาวบ้านคิดยาต่างๆ เช่น ยาต้มใจ ยาแก้ปวด ยาชุดตามร้านขายยา คนที่ คิดยาส่วนมากอายุ 30 ปีขึ้นไป

วรรณิ แกมเกตุ (2546) ได้ศึกษา ตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชน ชนบท โดยอาศัยองค์ประกอบในการพึ่งตนเอง 6 ประการได้แก่ การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคมวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือในการวัด กลุ่ม ตัวอย่างประชากรเป็นครอบครัวและชุมชนชนบทใน ภูมิภาคคือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ จำนวน 808 ครอบครัวจาก 32 ชุมชน ในเขตพื้นที่ 16 อำเภอของ 8 จังหวัด ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย หัวหน้าครอบครัว 808 คน และผู้นำชุมชน 87 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีความ สำคัญมากที่สุดในการบ่งชี้ถึงความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวได้แก่ องค์ประกอบความ สามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมวัฒนธรรม รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านจิตใจ ด้าน สาธารณสุข และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ภาพรวมของครอบครัวส่วนใหญ่มีความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านต่างๆอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ยกเว้นด้านสาธารณสุขเท่านั้นที่ครอบครัวส่วนใหญ่มีความสามารถในการ พึ่งตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของครอบครัวทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ร้อยละของสมาชิกในครอบครัวที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ครอบครัวที่มีการศึกษาน้อย) จะส่งผลทำให้พึ่งพาตนเองได้น้อย ในทำนองเดียวกัน จำนวนผู้พึ่งพิงในครอบครัวที่มีผู้พึ่งพิงเป็นผู้มีรายได้ ไม่มาก จะทำให้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวลดลง นอกจากนี้ ขนาดของครอบครัว รายได้ ต่อปีของหัวหน้าครอบครัว ขนาดที่ดินที่ทำกินของครอบครัว และร้อยละของสมาชิกในครอบครัวที่ ประกอบอาชีพรับราชการหรือค้าขาย เป็นตัวแปรที่มีผลทางบวกในการพึ่งตนเอง สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนพบว่า มี 2 ปัจจัยหลักที่ส่งผลในทางลบได้แก่ ร้อยละของสมาชิกที่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และจำนวนผู้พึ่งพิงในครอบครัว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงและปัญหาต่างๆ รวมทั้งทัศนคติของกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ 9 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์ ด้านประชากรและครอบครัว ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านศาสนาและประเพณี ด้านอนามัยและสาธารณสุข ด้านศิลปะและสุนันทนาการ และ ด้านภาษาและการสื่อสาร 2) เพื่อศึกษาความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของชาวบางกะจะ 3) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) สำหรับขั้นตอนในการวิจัยสรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยและการสุ่ม

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มประชาชนชาวบางกะจะจำนวน 294 หลังคาเรือน [ตามตารางการสุ่มของ เกรจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 1,245 หลังคาเรือน ต้องสุ่มจำนวน 294 หลังคาเรือน] โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

1. จำแนกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะออกเป็นหมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2, หมู่ 3, หมู่ 4, หมู่ 5, หมู่ 7, หมู่ 8, และ หมู่ 9 (แบบ Stratified Sampling)
2. คำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะต้องใช้ในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่ม
2	122	29
3	407	96
4	27	6
5	105	25
7	65	15
8	468	111
9	51	12
รวม	1,245	294

3. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นแบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ไปสอบถามและสัมภาษณ์กับกลุ่มชาวบางกะจะจำนวน 294 ครัวเรือน จำแนกตามหมู่บ้านต่างๆ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Sampling) คือ สอบถามหรือสัมภาษณ์กับครัวเรือนที่ 1 แล้วเว้นไป 2 ครัวเรือน ซึ่งลำดับต่อไปคือสอบถามหรือสัมภาษณ์กับครัวเรือนที่ 4 ทำดังนี้เรื่อยไป ได้ข้อมูลจากสมาชิกหนึ่งคนในครัวเรือนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มาจากครัวเรือนดังนี้ ครัวเรือนที่ 1, 4, 7, 10, 13, 16, ... ตามลำดับ

4. ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 294 ฉบับ หลังจากได้มีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับทั้งหมด พบว่ามีแบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้ทั้งหมดจำนวน 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.20 ของการสุ่มทั้งหมด สรุปผลเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เก็บรวบรวมมาได้และมีความสมบูรณ์พร้อมที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เก็บรวบรวมได้พร้อมที่จะวิเคราะห์

หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่ม	เก็บได้และพร้อมวิเคราะห์	ร้อยละของการสุ่ม
2	122	29	27	93.10
3	407	96	90	93.75
4	27	6	6	100.00
5	105	25	23	92.00
7	65	15	14	93.33
8	468	111	103	92.79
9	51	12	11	91.67
รวม	1,245	294	274	93.20

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ที่เคยได้มีการนำไปใช้ในการศึกษามาแล้วในหลายท้องถิ่น เช่น

1. สุทรนุ ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาดำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

2. สุทรนุ ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาบ้านเด่นโบสถ์ อำเภอเมือง มตะ บ้านย่านซัด อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

3. สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาคำบลชากโดน และ กิ่งอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

4. สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาคำบลอ่างศิลา อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

5. สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาคำบลไร่รด อำเภอคอนเจดีย์ และ คำบลคิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้เคยมีการตรวจสอบความตรง (Validity) ในด้านเนื้อหา ภาษา ข้อความ ความหมาย และ โครงสร้าง จากคณาจารย์คณาจารย์ดังรายชื่อดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา ลัญญาวิวัฒน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ โชติเลอศักดิ์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย พงศ์ประbour
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธนู ศรีไสย์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติ อมตชีวิน
6. อาจารย์โกวิท แยมโอรุ

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็นเรื่องที่ใช้ในการศึกษา 9 ด้านดังนี้

1. ด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์
2. ด้านประชากรและครอบครัว
3. ด้านการเมืองการปกครอง
4. ด้านการศึกษา
5. ด้านเศรษฐกิจ
6. ด้านศาสนาและประเพณี
7. ด้านอนามัยและสาธารณสุข
8. ด้านศิลปและสันทนาการ
9. ด้านภาษาและการสื่อสาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในข้อ 1, 2, 3, 7, 8, และ 9 แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งนัย / ผู้ใหญ่บ้าน หรือหน่วยงานของทางราชการเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ชาวบ้านในเรื่องทัศนคติ ปัญหา และ ข้อเสนอแนะของชาวบ้านที่มีต่อด้านต่างๆ ทั้ง 9 ด้าน

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในข้อ 4, 5, และ 6 เป็นดังนี้

ข้อ 4 แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ครูใหญ่หรือครูในโรงเรียนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชาวบ้านในด้านทัศนะ ปัญหา และข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

ข้อ 5 มีเพียงข้อมูลสำหรับสัมภาษณ์หรือสอบถามจากชาวบ้านเรื่องข้อเท็จจริง ทัศนะ ปัญหา และข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ด้านเศรษฐกิจเท่านั้น

ข้อ 6 แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน หรือหน่วยงานของทางราชการเกี่ยวกับข้อเท็จจริง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชาวบ้านในด้านทัศนะ ปัญหา และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เจ้าอาวาสหรือพระในวัดเพื่อศึกษาข้อเท็จจริง ทัศนะ ปัญหา

และ ข้อเสนอแนะโดยตรง

แบบสอบถามทั้งสามชนิดนี้ส่วนใหญ่เป็นการสำรวจข้อเท็จจริงและปัญหาเกี่ยวกับสังคมไทย ดังนั้นในการพัฒนาเครื่องมือนี้จึงไม่จำเป็นต้องหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือแต่อย่างใด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นสถิติปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณบุรี จำนวน 55 คนไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามหมู่บ้านต่างๆ ที่อยู่ภายในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะประมาณ 1 เดือนระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม 2546 ถึง 5 สิงหาคม 2546 ได้ข้อมูลครบจำนวน 294 ฉบับ และหลังจากได้ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือทั้งหมดพบว่ามิเครื่องมือที่แบบสอบถามทั้งสามชนิดสมบูรณ์ที่พร้อมจะวิเคราะห์ได้จำนวนทั้งสิ้น 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.20 ของจำนวนการสุ่มทั้งหมด

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับกลับคืนและสมบูรณ์ทั้งหมดถูกนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงและปัญหาต่างๆ รวมทั้งทัศนคติของกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ 9 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์ และระบบนิเวศน์ ด้านประชากรและครอบครัว ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านศาสนา และประเพณี ด้านอนามัยและสาธารณสุข ด้านศิลปและสันทนาการ และ ด้านภาษาและการสื่อสาร” สถิติที่

ใช้คือ จำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentage) มัชฌิม (Median) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

2) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 “เพื่อศึกษาความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของชาวบางกะจะ” สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ร้อยละ (Percentage) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 “เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง” สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ค่าเฉลี่ย (Mean) และวิเคราะห์ภายหลัง (Post Hoc.) เพื่อหาว่าที่แตกต่างกันเมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

4) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 “เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) สถิติที่ใช้คือ สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Correlation) และ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Analysis) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบ ตาราง แผนภูมิ ประกอบการอธิบาย

เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล

1. เกณฑ์ในการแปลความหมายความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตน

เกณฑ์	แปลความหมาย
1.00 – 1.50	พึงพอใจในระดับน้อยมาก
1.51 – 2.50	พึงพอใจในระดับน้อย
2.51 – 3.50	พึงพอใจในระดับปานกลาง
3.51 – 4.50	พึงพอใจในระดับมาก
4.51 – 5.00	พึงพอใจในระดับมากที่สุด

2. เกณฑ์ในการแปลความหมายความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของชาวบางกะจะ

เกณฑ์	แปลความหมาย
$\bar{X} \geq 80\%$	ดีมาก/สูงมาก
$70\% \geq \bar{X} > 80\%$	ดี/สูง
$60\% \geq \bar{X} > 70\%$	พอใช้/ปานกลาง
$\bar{X} < 60\%$	ควรปรับปรุง/ต่ำ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพสังคมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้มุ่งเน้นการสำรวจข้อเท็จจริง ปัญหา รวมทั้งทัศนคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของชาวบางกะจะ ความพึงพอใจในความเป็นอยู่ระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ และ ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรร ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้ได้มาจากแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้รับกลับคืนที่สมบูรณ์พร้อมที่จะวิเคราะห์ได้จำนวน 274 หลังคาเรือน (ชุด) จากการสุ่มทั้งหมดตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 294 หลังคาเรือน (ชุด) คิดเป็นร้อยละ 93.20 ของแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกจะเป็นการวิเคราะห์สภาพสังคมในภาพรวมของชุมชนชาวบางกะจะ (Univariate Analysis) สถิติที่ใช้คือ จำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) และ ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) ส่วนตอนที่สอง เป็นการวิเคราะห์เชิงซับซ้อน (Multivariate Analysis) เพื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ที่ต้องการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ตอนนี้คือ สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Correlation) และ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ตอนที่ 1: สภาพสังคมโดยรวมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ

1. ด้านสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์

ตารางที่ 3 ข้อเท็จจริงที่สอบถามจากชาวบ้านในด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ในฤดูแล้งท่านมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้หรือไม่		
- มี	98	39.52
- ไม่มี	150	60.48
2. ถ้าขาดแคลนน้ำท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด		
- ร้องเรียนให้รัฐช่วย	38	17.27
- ช่วยเหลือตนเอง	150	68.18
- อื่นๆ	32	14.55

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. ในบ้านของท่านเก็บน้ำไว้กิน โดยใช้วิธีใด		
- เก็บในโอ่งน้ำ	130	50.78
- เก็บในแทงค์น้ำ	64	25.00
- อื่นๆ	62	24.22
4. น้ำที่เก็บไว้ในภาชนะใช้ได้นานเท่าใด		
- ต่ำกว่า 1 เดือน	116	48.33
- 1-2 เดือน	44	18.33
- 3-4 เดือน	22	9.17
- มากกว่า 4 เดือนขึ้นไป	58	24.17
5. ที่นาหรือที่สวนของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร		
- ที่ราบ	90	41.28
- ที่ดอน	30	13.76
- กลุ่มๆ ดอนๆ	30	13.76
- อื่นๆ	68	31.20
6. ลักษณะของดินในที่นาหรือที่สวนของท่านเป็นอย่างไร		
- ดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูก	130	65.66
- ดินไม่ดีเพาะปลูกได้ผลไม่เต็มที่	22	11.11
- ดินไม่ดี ไม่เหมาะที่จะทำการเพาะปลูก	4	2.02
- อื่นๆ	42	21.21
7. ที่นาหรือที่สวนอยู่ห่างจากตัวบ้าน โดยเฉลี่ย (กิโลเมตร)	500	เมตร
ใช้เวลาเดินทาง โดยเฉลี่ย (กิโลนาที)	15	นาที
8. ครอบครัวยุคของท่านมีเนื้อที่สำหรับปลูก	9	ไร่
9. ในรอบปีที่ผ่านมามีได้ผลผลิตจากการประกอบอาชีพทำสวน		
เช่น สวนทุเรียน เงาะ สละ เฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	1,000	ก.ก./ไร่
10. พื้นที่เพาะปลูกของท่านอาศัยน้ำจากแหล่งใด		
- น้ำฝน	64	53.33
- ชลประทาน	10	8.33
- อื่นๆ (น้ำคลอง น้ำบ่อที่ขุดขึ้นในแต่ละพื้นที่ของตนเอง)	46	38.34

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
11. นอกจากประกอบอาชีพทำสวนแล้ว ท่านประกอบอาชีพอื่นอีกหรือไม่		
- ประกอบอาชีพอื่นอีก	130	71.43
- ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น	52	28.57
12. ท่านคิดว่าสภาพของดินและแหล่งน้ำในหมู่บ้านถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่		
- ถูกเปลี่ยนแปลง	64	35.16
- ไม่ถูกเปลี่ยนแปลง	118	64.84
13. ท่านคิดว่าบ้านของท่านอยู่ในบริเวณที่เหมาะสมหรือไม่		
- เหมาะสม	200	89.29
- ไม่เหมาะสม	24	10.71
14. ท่านพอใจสภาพความเป็นอยู่ระดับใด		
- มากที่สุด	62	27.43
- มาก	72	31.87
- ปานกลาง	82	36.28
- น้อย	6	2.65
- น้อยที่สุด	4	1.77

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์ของชาวบ้านในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

1. ในฤดูแล้งชาวบ้านประมาณร้อยละ 40 มีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ซึ่งการขาดแคลนดังกล่าวชาวบ้านประมาณร้อยละ 68 ได้ใช้วิธีการช่วยเหลือตนเอง ส่วนอีกประมาณร้อยละ 17 ได้มีการร้องเรียนให้รัฐช่วยเหลือ

2. ในการเก็บน้ำไว้กินไว้ใช้ชาวบ้านประมาณร้อยละ 75 จะเก็บไว้ในโอ่งน้ำหรือถังค้ำน้ำ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 40 จะเก็บไว้ได้ต่ำกว่า 1 เดือน มีเพียงประมาณร้อยละ 24 สามารถเก็บน้ำไว้ได้มากกว่า 4 เดือนขึ้นไป

3. ลักษณะที่เพาะปลูกหรือสวนของชาวบ้านส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 41 เป็นที่ราบ (ส่วนอีกประมาณร้อยละ 26 เป็นที่ลุ่มหรือที่ดอน) ที่มีดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูกมากที่สุดถึงร้อยละ 66 มีเพียงประมาณร้อยละ 13 เท่านั้นที่เป็นดินไม่ดีหรือไม่เหมาะทำการเพาะปลูก

4. ที่เพาะปลูกหรือสวนของชาวบ้านส่วนใหญ่จะอยู่ห่างจากบ้านออกไปโดยเฉลี่ยประมาณ 500 เมตร และจะใช้เวลาในการเดินทาง (โดยเท้า) ประมาณ 15 นาที
5. ในแต่ละครอบครัวของชาวบ้านจะมีเนื้อที่สวนหรือที่เพาะปลูกโดยเฉลี่ย 9 ไร่ต่อครอบครัว และในรอบปีที่ผ่านมาได้ผลผลิตจากการประกอบอาชีพทำสวนเช่น สวนทุเรียน เงาะ สละ เฉลี่ย 1,000 กิโลกรัม ต่อไร่
6. การเพาะปลูกหรือทำสวนของชาวบ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 53 อาศัยแหล่งน้ำจากน้ำฝนที่ได้มีการกักเก็บไว้ และอีกประมาณร้อยละ 38 อาศัยแหล่งน้ำจากคลองหรือน้ำบ่อที่ตนเองได้ขุดขึ้นภายในบริเวณพื้นที่ของตนเอง
7. ชาวบ้านที่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 71 มีการประกอบอาชีพรองอื่นๆอีก (ที่นอกเหนือไปจากอาชีพหลัก) อาชีพรองเหล่านี้ได้แก่ อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และ เลี้ยงมะพร้าว เป็นต้น
8. ชาวบ้านส่วนมากประมาณร้อยละ 65 ให้ความเห็นว่าสภาพของดินและแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ยังไม่ถูกทำให้เปลี่ยนแปลง มีเพียงร้อยละ 35 เท่านั้นที่คิดว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
9. ชาวบ้านประมาณร้อยละ 89 ให้ทัศนะว่าบริเวณบ้านของเขาเหล่านั้นอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม มีเพียงร้อยละ 11 เท่านั้นที่คิดว่ายังไม่เหมาะสม สำหรับความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 36 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32 และ ร้อยละ 27 ตามลำดับ
10. ความต้องการเร่งด่วนของชาวบ้านที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์มากที่สุดคือ ถนนที่มีมาตรฐานที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านต่างๆในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพในเรื่องของเงินลงทุน และ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ด้านประชากรและครอบครัว

2.1 ด้านประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีประชากรทั้งสิ้น 4,106 คน แยกเป็น ชาย 1,989 คน คิดเป็นร้อยละ 48.44 หญิง 2,117 คน คิดเป็นร้อยละ 51.56 ในรอบปีที่ผ่านมาเกิดเด็กเกิด จำแนกเป็นชาย 30 คน เป็นหญิง 19 คน คิดเป็นร้อยละ 0.73 และร้อยละ 0.46 ของประชากรทั้งหมด ตามลำดับ ในรอบปีที่ผ่านมาจำนวนคนตาย จำแนกเป็นชาย 3 คน หญิง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07 และ ร้อยละ 0.24 ของประชากรทั้งหมด ตามลำดับ และในรอบปีที่ผ่านมาผู้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาจำนวน 395 คน คิดเป็นร้อยละ 9.62 มีผู้ย้ายถิ่นฐานออก 216 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26 มีจำนวน

ครอบครัวรวมทั้งสิ้น 2,776 ครัวเรือน คิดเป็นความหนาแน่นโดยเฉลี่ยเท่ากับ 263.88 คนต่อตารางกิโลเมตร

2.2 ด้านครอบครัว

2.2.1 วัยแรงงาน ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ประชากรวัยแรงงาน (15-64 ปี) ในองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะจะมีอยู่ประมาณร้อยละ 72.99 จำแนกเป็นเพศชายร้อยละ 47.50 และเพศหญิง ร้อยละ 52.50 ส่วนใหญ่บิดาและมารดาสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.15 และ ร้อยละ 63.41 ตามลำดับ บิดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ/ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.03 รองลงมาประกอบอาชีพด้านอื่นๆ เช่น รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 35.21 ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพค้าขายมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 8.45 เท่านั้น สำหรับอาชีพของมารดานั้นส่วนใหญ่พบว่า มารดาประกอบอาชีพในด้านอื่นๆ เช่น รับจ้างและแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 39.02 รองลงมาประกอบอาชีพ ทำสวน/ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.80 นอกจากนี้มารดาที่ประกอบอาชีพค้าขายกับรับราชการมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 12.20 และ ร้อยละ 10.98 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตาราง 4 ลักษณะทั่วไปของประชากรวัยแรงงาน การศึกษา และอาชีพของบิดา และ มารดา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชากรในวัยแรงงาน (อายุ 15-64 ปี) (N = 200)		
● เพศชาย	95	47.50
● เพศหญิง	105	52.50
ประชากรในวัยแรงงานคิดเป็นร้อยละ 72.99 ของกลุ่มตัวอย่างประชากร		
2. ระดับการศึกษา		
● การศึกษาของบิดา (N = 71)		
-ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	42	59.15
-มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	9	12.68
-มัธยมปลายหรือเทียบเท่า	6	8.45
-อุดมศึกษา	14	19.72
● การศึกษาของมารดา (N = 82)		
-ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	52	63.41
-มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	12	14.63
-มัธยมปลายหรือเทียบเท่า	7	8.54
-อุดมศึกษา	11	13.42

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพ		
● อาชีพของบิดา (N = 71)		
- ทำสวน/ทำไร่	27	38.03
- รับราชการ	13	18.31
- ค้าขาย	6	8.45
- อื่นๆ เช่น รับจ้าง	25	35.21
● อาชีพของมารดา (N = 82)		
- ทำสวน/ทำไร่	31	37.80
- รับราชการ	9	10.98
- ค้าขาย	10	12.20
- อื่นๆ เช่น รับจ้าง	32	39.02

2.2.2 ลักษณะของที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยของประชาชน ส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะ เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว หลังคาสังกะสี, บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคากระเบื้อง, บ้านไม้สองชั้น มีใต้ถุน, บ้าน 2 ชั้น โดยชั้นบนเป็นไม้ ชั้นล่างเป็นปูนซีเมนต์ รวมทั้งอาคารพาณิชย์ 2 ชั้นครึ่ง 3 คูหา โดยบ้านดังกล่าวมีทั้งที่ตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ที่อำนวยความสะดวก และที่ไม่ได้ตกแต่งใดๆ เลย

2.3 ลักษณะการดำเนินชีวิต

2.3.1. อำนาจการตัดสินใจในครอบครัว การตัดสินใจเรื่องสำคัญของครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่จะมีการตัดสินใจทั้งครอบครัวโดยมี พ่อ-แม่-ลูก ร่วมกันตัดสินใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.10 รองลงมา ร้อยละ 27.04 เป็นการตัดสินใจของพ่อและแม่ร่วมกัน ส่วนการตัดสินใจของพ่อฝ่ายเดียวมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 4.92 เท่านั้น

2.3.2 สถานภาพสมรส การจดทะเบียนสมรสเมื่อแต่งงานนั้นประชาชนส่วนใหญ่มีการจดทะเบียนสมรสร้อยละ 68.07 และไม่จดทะเบียนสมรสร้อยละ 31.93

2.3.3 การเลือกคู่ครองและแต่งงาน ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 67.23 จะเลือกคู่ครองด้วยตนเอง รองลงมา เลือกเองแล้วบอกให้ผู้ใหญ่ทราบ และ รักกันแล้วหากันหนี คิดเป็นร้อยละ 26.89 และร้อยละ 3.36 ตามลำดับ และพบว่าในการแต่งงานนั้นไม่มีการหมั้นก่อนแต่งคิดเป็นร้อยละ 69.83 และมีการหมั้นเพียงร้อยละ 30.17 เท่านั้น หลังจากการแต่งงานแล้วส่วนมากร้อยละ 47.86 จะแยกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ต่างหาก รองลงมาอยู่บ้านฝ่ายชายและอยู่บ้านฝ่ายหญิงคิดเป็นร้อยละ 24.79 และร้อยละ 22.22

ตามลำดับ นอกจากนี้ คู่สมรสส่วนใหญ่ยังมีความคิดที่จะคุมกำเนิดหลังแต่งงานกันแล้วร้อยละ 71.79 โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่มีความพร้อมทางการเงินเพียงพอที่จะดูแลบุตรที่จะเกิดมาและต้องการสร้างฐานะให้มั่นคงก่อน คู่สมรสร้อยละ 51.26 คิดว่าถ้าจะมีบุตรจำนวน 2 คน รองลงมามีบุตรจำนวน 3 คน และ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 15.97 และร้อยละ 13.45 ตามลำดับ

2.3.4 การแบ่งมรดก การแบ่งมรดกให้กับลูกๆ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะให้มรดกลูกๆเท่ากันหมดทุกคน คิดเป็นร้อยละ 89.19 และมีเพียงร้อยละ 10.81 ที่ให้ไม่เท่ากัน เหตุผลที่แบ่งให้ไม่เท่ากันเป็นเพราะว่าต้องการแบ่งให้ลูกคนที่ดูแลตนเองขามขรามากที่สุด ในทำนองเดียวกันก็จะพิจารณาถึงความสามารถดูแลทรัพย์สินมรดกของลูกแต่ละคน

ตารางที่ 5 ลักษณะการดำเนินชีวิตของประชาชนบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● ผู้ตัดสินใจเรื่องสำคัญของครอบครัว (N = 244)		
- พ่อฝ่ายเดียว	12	4.92
- แม่ฝ่ายเดียว	20	8.20
- ทั้งพ่อและแม่	66	27.04
- ทั้งครอบครัว พ่อ-แม่-ลูก	132	54.10
- อื่นๆ เช่น ตัดสินใจเอง	14	5.74
● การจดทะเบียนสมรสเมื่อแต่งงาน (N = 238)		
- จด	162	68.07
- ไม่จด	76	31.93
● การเลือกคู่ครอง (N = 238)		
- เลือกเอง	160	67.23
- เลือกเองแล้วบอกผู้ใหญ่	64	26.89
- รักกันและพาหนี	8	3.36
- พ่อ แม่/ญาติผู้ใหญ่	6	2.52
● การหมั้นก่อนแต่งงาน (N = 232)		
- มี	70	30.17
- ไม่มี	162	69.83
● ที่อยู่อาศัยหลังแต่งงาน (N = 234)		
- อยู่บ้านฝ่ายหญิง	52	22.22
- อยู่บ้านฝ่ายชาย	58	24.79
- แยกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ต่างหาก	112	47.86
- อื่นๆ เช่น ไปๆ มาๆ ไม่แน่ใจ	12	5.10

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● ความคิดเรื่องการคุมกำเนิด (N = 234)		
- มี	168	71.79
- ไม่มี	66	28.21
เหตุผลของการคุมกำเนิด		
* ไม่มีความพร้อมทางการเงิน		
* ต้องการสร้างฐานะให้มั่นคงก่อน		
๑ จำนวนบุตรที่ต้องการ (N = 238)		
- 1 คน	32	13.45
- 2 คน	122	51.26
- 3 คน	38	15.97
- 4 คน	10	4.20
- 5 คน	8	3.36
- มากกว่า 5 คนขึ้นไปหรือมีกี่คนก็ได้	18	7.56
● การปฏิบัติในการแบ่งมรดกให้กับลูกๆ (N = 222)		
- ให้ลูกได้เท่ากันหมดทุกคน	198	89.19
- ให้ไม่เท่ากัน	24	10.81
* เหตุผลของการให้ที่จะดูแลตนเองยามชรา		
* ความสามารถดูแลทรัพย์สิน		
๑ แนวปฏิบัติเมื่อหย่าขาดจากกัน (N = 206)		
- ไปจดทะเบียนหย่า	58	28.16
- แยกกันอยู่เลย	102	49.51
- อื่นๆ เช่น ไม่คิดหย่า	46	22.33

2.3.5 การหย่าขาดจากกัน เมื่อมีการหย่าขาดจากกันแล้วผู้สมรสจะแยกกันอยู่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.51 รองลงมาไปจดทะเบียนหย่า และ ไม่คิดหย่า คิดเป็นร้อยละ 28.16 และร้อยละ 22.33 ตามลำดับ

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินชีวิตเป็นไปตามตารางที่ 5

2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

ประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะจะให้ความเห็นว่า พวกเขาถือว่าเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันมานานพวกเขานับว่าเป็นญาติด้วย(ร้อยละ 81.15)นอกจากนี้ญาติและเพื่อนบ้านมีการช่วยเหลือในด้านของงานส่วนตัว เช่น การซ่อมแซมบ้าน สร้างบ้าน ฯลฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.55 รองลงมาเป็นการช่วยเหลือของเพื่อนบ้านและบุคคลอื่นๆ เท่ากันคือร้อยละ 15.70 ส่วนการช่วยเหลือจากญาตินั้นมีต่ำสุดเพียงร้อยละ 14.05 ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์และความผูกพันในครอบครัวญาติและเพื่อนบ้าน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กันมานานเป็นญาติกัน (N=244)		
- เป็น	198	81.15
- ไม่เป็น	46	18.85
● การช่วยเหลือเมื่อมีงานส่วนตัว เช่น ซ่อมแซมบ้าน (N=242)		
- ญาติ	34	14.05
- เพื่อนบ้าน	38	15.70
- ทั้งญาติและเพื่อนบ้าน	132	54.55
- อื่นๆ เช่น ทำเอง , จ้าง	38	15.70

2.5 ความผูกพันของสมาชิกในครอบครัว

การปฏิบัติตัวของลูกที่มีต่อพ่อแม่ พบว่า ส่วนใหญ่ลูกได้ช่วยเหลือดูแลพ่อแม่อยู่ในระดับดี มีเพียงส่วนน้อยที่เล็งดูส่งเสียเป็นครั้งคราว แยกกันอยู่กับพ่อแม่ ต่างคนต่างทำมาหากิน และ มีบางคนที่ลูกยังเล็กอยู่ ในส่วนของญาติพบว่า ส่วนใหญ่มีการให้การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีเพียงส่วนน้อยที่ต่างคนต่างอยู่ไม่ได้ให้ความสนใจซึ่งกันและกัน

2.6 ลักษณะที่พึงประสงค์ของครอบครัว

ตามทัศนะของชาวบ้านบางกะจะ ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องลักษณะที่ดีของพ่อแม่ไว้ว่า พ่อแม่ที่ดีนั้นควรมีลักษณะดังนี้คือ เป็นผู้นำครอบครัวที่ดี มีความรับผิดชอบ รับฟังปัญหาของลูกเป็นเพื่อนคุยได้ ทุกเรื่อง อารมณ์ดีไม่ใช้อารมณ์และกำลังตัดสินใจ ปัญหา ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ไม่เปรียบเทียบกับลูกคนอื่น รักลูกเท่าๆ กัน ให้อิสระแก่ลูกในการตัดสินใจ รวมทั้งมีพรหมวิหาร 4 ด้วย

ในส่วนของคุณลักษณะที่ดีของลูกควรเป็นดังนี้ เชื่อฟังพ่อแม่ เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ มีความขยัน ตั้งใจเล่าเรียน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ ไม่นำสุมยาเสพติด รวมทั้งมีความกตัญญู

สำหรับสาเหตุที่ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขนั้น ชาวบ้านบางกะจะ ได้ให้ความเห็นโดยสรุปตามลำดับความสำคัญใน 3 อันดับแรกได้แก่ ความสามัคคีปรองดองกันในครอบครัวส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขมากที่สุด รองลงมาเป็นความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และ ความพร้อมทางการเงิน ตามลำดับ ส่วนปัจจัยทางในด้านความรู้จักพอ ความสะดวกสบาย ความไว้นื้อเชื่อใจกัน ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขน้อยที่สุด (รายละเอียดในตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สาเหตุที่ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขจำแนกตามลำดับความสำคัญ

รายการ	จำนวน	ลำดับที่
อันดับที่ 1 ความสามัคคีปรองดอง*	91	1
อันดับที่ 2 ความเห็นอกเห็นใจ*	87	2
อันดับที่ 3 ความพร้อมทางการเงิน*	61	3
อันดับที่ 4 ความเมตตาของผู้ใหญ่*	57	4
อันดับที่ 5 เด็กเคารพผู้ใหญ่*	55	5
อันดับที่ 6 ความรู้จักพอ ความสะดวกสบาย ความไว้นื้อเชื่อใจกัน*	14	6

2.7 คติธรรมที่ยึดถือในการครองเรือน

จากการศึกษาพบว่า คติธรรมประจำใจที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุขนั้นประกอบไปด้วย

- ทำวันนี้ให้ดีที่สุด
- ทำดีไม่ทำชั่ว
- เอาใจเขามาใส่ใจเรา
- ให้อภัย เห็นอกเห็นใจ สามัคคีกัน
- พอใจในสิ่งที่ตนมี
- งานคือเงิน เงินคืองาน
- รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี
- เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ
- คนเป็นที่พึ่งแห่งตน
- ปิณฑุ ปิณฑา
- ทำวันข้างหน้าให้ดีขึ้น

2.8 ปัญหาที่สำคัญของครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาในครอบครัวที่มีจะประกอบไปด้วย

- ขาดแคลนในเรื่องการเงิน
- ขาดเวลาพักผ่อน
- ความไม่เข้าใจกันในหมู่พี่น้อง
- บ้าน ที่อยู่อาศัย และ สิ่งแวดล้อมไม่ดี
- ผู้สูงอายุ ว้าเหว่ ถูกทอดทิ้ง
- พ่อ แม่ มีครอบครัวใหม่ ไม่สนใจลูกเก่า
- สามเษษฐิ์ เทียว ไม่สนใจครอบครัว

3. ด้านการเมืองการปกครอง

3.1 องค์วิธิต่างทางการเมืองการปกครอง

ตารางที่ 8 การรู้จักที่ตั้งที่ทำการต่างๆ ภายใน อบต. ของประชาชน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● ที่ตั้งที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน (N = 224)		
- ทราบ	215	95.98
- ไม่ทราบ	9	4.02
● ที่ตั้งที่ทำการต่างๆทั้งหมดใน อบต. (N = 224)		
- ทราบทั้งหมด	142	63.39
- ไม่ทราบ	3	1.34
- ทราบบ้างไม่ทราบบ้าง	79	35.27

จากตารางที่ 8 พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะร้อยละ 95.98 รู้จักที่ตั้งของที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้รู้จักที่ทำการต่างๆทั้งหมดภายใน อบต. ถึงร้อยละ 63.39 มีทราบบ้างไม่ทราบบ้างร้อยละ 35.27 และไม่ทราบเลยเพียงร้อยละ 1.34 เท่านั้น

3.2 ตำแหน่งทางสังคมด้านการเมืองการปกครอง

ตำแหน่งทางสังคมด้านการเมืองการปกครอง ตามทัศนะของประชาชนชาวบางกะจะ สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

3.2.1 สาเหตุที่ประชาชนเลือกผู้ใหญ่นบ้านคนปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่นบ้านของตน

- เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตั้งใจทำงาน มีความพร้อมด้านฐานะ (45%)
- มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (20%)
- ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และดูแลทุกข์สุข (18%)
- ขยันอดทน มีความมุ่งมั่น (13%)
- ไม่มีคู่แข่งที่ทัดเทียมกัน (4%)

3.2.2 ลักษณะของผู้ใหญ่นบ้านที่ดี

- เป็นผู้นำที่ดี มีความยุติธรรม (51%)
- มีความเสียสละ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาให้กับลูกบ้าน และดูแลความเป็นอยู่ (31%)
- มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาหมู่บ้าน (9%)
- มีสัจจะ ความรับผิดชอบ ตั้งใจทำงาน (9%)

3.3 ภาระหน้าที่ต่อสังคม

3.3.1 หน้าที่ของพัฒนากร

- แนะนำและพัฒนาด้านสาธารณสุข รวมทั้งการพัฒนาด้านชีวิตและสังคม
- สำรวจพื้นที่ และแก้ไขพัฒนาปรับปรุงพื้นที่
- ส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่

3.3.2 หน้าที่ของเกษตรตำบล

- ให้ความรู้ด้านการเกษตร
- ส่งเสริมอาชีพการเกษตร

3.3.3 หน้าที่ของกำนัน

- ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชนในตำบลและช่วยเหลือลูกบ้าน เมื่อยามเดือดร้อน
- ปกครองประชาชนในตำบล
- เป็นตัวแทนชาวบ้านในการเป็นปากเป็นเสียงในเรื่องต่างๆ
- กระจายข่าวสารและประชาสัมพันธ์ข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบ

3.3.4 หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

- สอดส่อง ดูแล และช่วยเหลือลูกบ้าน
- เป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้าน
- บริหารงาน โครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน
- กระจายข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบ
- เป็นผู้ช่วยเหลือกำนัน

3.4 กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้กับหมู่บ้านในรอบปีที่แล้ว

3.4.1 กำนัน

- บริหารงานตำบล ดูแลงานสาธารณะ และงานกองทุนต่างๆ
- พัฒนาพื้นที่ในความรับผิดชอบ
- เป็นตัวแทนชาวบ้าน
- จัดกิจกรรมด้านยาเสพติด
- ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ

3.4.2 ผู้ใหญ่บ้าน

- การสนับสนุนงานกีฬา ความเข้มแข็งของชุมชน การสาธารณสุข และงานกองทุนตามนโยบายรัฐ
- พัฒนาพื้นที่ ดูแลสาธารณประโยชน์
- บริหารงานในหมู่บ้าน งานกลุ่มสตรี และการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้าน จัดกิจกรรมภายในหมู่บ้าน
- ประชาสัมพันธ์ รายงานเหตุการณ์ต่างๆต่อชุมชน
- ดูแลทุกข์สุขชาวบ้าน แก้ไขปัญหาสาธารณสุข
- จัดประชุมภายในหมู่บ้าน
- แจกของงานวันเด็ก

3.4.3 พัฒนาการ

- ส่งเสริมกลุ่มสตรี ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
- ประชุมแนะนำและปฏิบัติตามนโยบายรัฐ
- จัดเวทีประชาคม เพื่อบริหารงานกองทุน
- บริหารงานของหมู่บ้าน

3.4.4 เกษตรตำบล

- พัฒนาสาธารณสุขโลกและสนับสนุนวัดอุทิศด้านการเกษตร
- แนะนำวิธีทำการเกษตรแบบใหม่ และอบรมแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ เช่น โรคของต้นไม้ ฯลฯ
- บริหารงานหมู่บ้านและงานกองทุนการเกษตร
- เป็นผู้นำชุมชนทางการเกษตร

3.4.5. คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น
- จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน ด้านการป้องกันยาเสพติด งานด้านการศึกษา
- บริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
- รักษาความสะอาดภายในหมู่บ้าน
- ให้ความคิดเห็นเรื่องต่างๆ

3.4.6 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

- พัฒนาและก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน
- บริหารงานและกลุ่มงานในชุมชน
- ประชาสัมพันธ์ ช่วยเหลือและพัฒนาภายในหมู่บ้าน
- จัดกิจกรรมงานด้านสาธารณสุขและกิจกรรมด้านยาเสพติด
- บริหารงานเงินกู้กองทุน
- จัดกิจกรรมกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์
- จัดการเลือกตั้ง
- รับเรื่องราวร้องทุกข์ของชาวบ้าน

ตารางที่ 9 การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการวาระการดำรงตำแหน่งและการได้รับเงินเดือนของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● ทราบ	200	72.99
● ไม่ทราบ	74	27.01

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านบางกะจะประมาณร้อยละ 73 ทราบว่ากำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่งและได้รับเงินเดือนจากทางราชการ

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นของชาวบ้านบางกะจะ ต่อผู้รับผิดชอบงานพัฒนาหมู่บ้าน

ราชการ	จำนวน	ลำดับที่
● งานพัฒนาหมู่บ้านเป็นงานของราชการ	200	1
● งานพัฒนาหมู่บ้านเป็นงานของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน	181	3
● งานพัฒนาหมู่บ้านเป็นงานของชาวบ้านทุกคน	188	2
● งานพัฒนาหมู่บ้านเป็นงานของหน่วยงานอื่นๆ	16	4

จากตารางที่ 10 ชาวบ้านบางกะจะส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ที่ควรรับผิดชอบต่องานพัฒนาหมู่บ้านที่มีความสำคัญใน 3 อันดับแรกคือ หน่วยงานของทางราชการ ชาวบ้านทุกคน และ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นของชาวบ้านบางกะจะ ต่อผู้ที่ควรจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน

หน้าที่/ความรับผิดชอบของ	จำนวน	ลำดับที่
● ประชาชน (ชาวบ้านทุกคน)	96	2
● กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	132	1
● หน่วยงานราชการ	64	3
● หน่วยงานอื่นๆที่ไม่เป็นของทางราชการ	18	4

จากตารางที่ 11 ชาวบ้านบางกะจะส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ที่ควรจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านที่สำคัญ 3 อันดับแรกได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านทุกคน และ หน่วยงานของทางราชการ ตามลำดับ

3.5 วิเคราะห์ข้อมูลแบบแผนพฤติกรรม

ตารางที่ 12 การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกทางการเมืองการปกครองครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา

การเลือกตั้ง	ไป	ไม่ไป	ไม่ทราบ	ร้อยละที่ไปเลือกตั้ง
1. ผู้ใหญ่บ้าน	128	40	6	46.72
2. กำนัน	92	40	10	33.58
3. สมาชิก อบต.	124	48	4	45.26
4. สมาชิก อบจ.	84	36	10	30.66
5. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	128	50	2	46.72

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าประชาชนชาวบางกะจะออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกทางการเมืองการปกครองครั้งสุดท้ายที่ผ่านมาสูงสุดคือ ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คิดเป็นร้อยละ 46.72 เท่ากัน รองลงมาได้แก่ ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 45.26, 33.58, และ 30.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 เหตุผลในการเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา

เหตุผลในการเลือก ส.ส.	จำนวน	ร้อยละ
● เป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ถือตัว เข้ากับประชาชนได้ดี	140	51.09
● รู้ปัญหาของประชาชนในการพัฒนาชุมชน	30	10.95
● เคยมีผลงานที่ดีมาก่อน	66	24.09
● เป็นคนมีความรู้ มีวิสัยทัศน์	8	2.92
● มีความตั้งใจจริงและมีความพร้อม	19	6.94
● นโยบายของพรรคการเมือง	8	2.92
● ต้องการใช้สิทธิตามที่	3	1.09

จากตารางที่ 13 พบว่าเหตุผลของประชาชนชาวบางกะจะที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา 3 อันดับแรกได้แก่ 1) เป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ถือตัว เข้ากับประชาชนได้ดี 2) เคยมีผลงานที่ดีมาก่อน และ 3) รู้ปัญหาของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ความรู้สึกพึงพอใจของประชาชนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมา

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน	ร้อยละ
● พอใจ	126	76.83
● ไม่พอใจ	16	9.76
● เฉยๆ	22	13.41

จากตารางที่ 14 พบว่า ประชาชนชาวบางกะจะมีความพึงพอใจต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับพอใจคิดเป็นร้อยละ 76.83 เฉยๆ ร้อยละ 13.41 และ ไม่พอใจ ร้อยละ 9.76 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ทักษะของประชาชนชาวบางกะจะต่อลักษณะที่ดีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

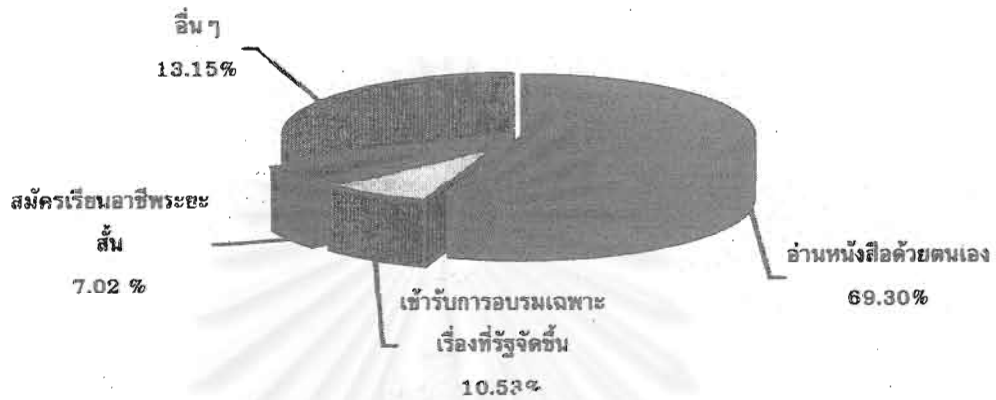
ลักษณะที่ดีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	จำนวน	ลำดับที่
● เข้ากับประชาชน ได้ดี ดูแลทุกข์สุขอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือยามเดือดร้อน และเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน	118	1
● พูดจริงทำจริง มีความรับผิดชอบ	32	2
● เป็นนักพัฒนา	18	4
● เป็นคนดี	25	3
● เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและเสียสละ	12	6
● มีวิสัยทัศน์และมีลักษณะความเป็นผู้นำ	14	5
● เป็นผู้มีความรู้	12	6
● ต้องการให้สิทธิตามหน้าที่	3	8

จากตารางที่ 15 ประชาชนชาวบางกะจะเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีจะต้องมีลักษณะ 3 อันดับแรกต่อไปนี้คือ 1) เข้ากับประชาชนได้ดี ดูแลทุกข์สุขอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือยามเดือดร้อน และเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน 2) พูดจริงทำจริง มีความรับผิดชอบ และ 3) เป็นคนดี ตามลำดับ

4.2 การศึกษาและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมหลังจากสำเร็จการศึกษามาแล้ว

แผนภูมิที่ 3 แหล่งความรู้ที่ประชาชนชาวบางกะจะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมหลังจากสำเร็จการศึกษามาแล้ว

จากแผนภูมิที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนชาวบางกะจะ หลังจากสำเร็จการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.30 ค้นหาคำความรู้เพิ่มเติมโดยการอ่านหนังสือด้วยตนเอง รองลงมาเป็นการเข้ารับการอบรมเฉพาะเรื่องที่รัฐจัดขึ้น และ สมัครเรียนอาชีพระยะสั้น คิดเป็นร้อยละ 10.53 และ ร้อยละ 7.02 ตามลำดับ

4.3 การสนับสนุน ติดตามการศึกษาของบุตรธิดา และการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

ตารางที่ 17 ทักษะ/การสนับสนุน/ติดตามการศึกษาของบุตรธิดาและการเข้าร่วมกิจกรรมในสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นชาวบ้านบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านคิดว่าการเรียนมีประโยชน์มากน้อยเพียงไร		
- มากที่สุด	224	87.50
- มาก	20	7.81
- ปานกลาง	10	3.91
- น้อย	2	0.78
- น้อยที่สุด	0	0.00

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. ถ้าบุตรของท่านเรียนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนในหมู่บ้านแล้ว ท่านคิดจะส่งบุตรของท่านเรียนต่อหรือไม่		
- ส่งให้เรียนต่อ	204	85.00
- ไม่ส่งให้เรียนต่อ	8	3.33
- แล้วแต่ลูกจะเรียนหรือไม่เรียน	28	11.67
3. ท่านคิดจะส่งลูกเรียนสูงสุดระดับใด		
- ป. 6	14	5.83
- ม. 3	10	4.17
- ม. 6	6	2.50
- อาชีวศึกษา	10	4.17
- มหาวิทยาลัย	162	67.50
- อื่นๆ	38	15.83
4. ท่านเคยติดตามผลการเรียนของลูกหรือไม่		
- ติดตามอยู่เสมอ	174	82.86
- ติดตามเป็นบางครั้ง	26	12.38
- ไม่เคยติดตามเลย	10	4.76
5. เวลามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของลูก ท่านเคยไปพบ ครูผู้สอนของลูกหรือไม่		
- เคย	152	69.72
- ไม่เคย	66	30.28
6. ท่านเคยเข้าร่วมงานที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือไม่		
- เคยเข้าร่วม	202	87.83
- ไม่เคยเข้าร่วม	28	12.17
7. เวลาถึงงานที่โรงเรียน ทางโรงเรียนเคยขอความร่วมมือ มายังท่านหรือไม่		
- เคย	204	87.93
- ไม่เคย	28	12.07

จากตารางที่ 17 ชาวบ้านบางกะจะประมาณร้อยละ 95 เห็นว่าการเรียนมีประโยชน์ตั้งแต่ระดับมากไปจนถึงมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 85 มีความเห็นว่าจะส่งบุตรให้ศึกษาต่อ และร้อยละ 68 จะส่งให้บุตรเรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ส่วนในเรื่องการติดตามผลการเรียนของบุตรนั้นพบว่าผู้ปกครองประมาณร้อยละ 83 ได้มีการติดตามอยู่เสมอ และประมาณร้อยละ 70 ได้เคยไปพบครูผู้สอนเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของบุตร ในทำนองเดียวกันผู้ปกครองส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 88 ได้เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียน ได้จัดขึ้นและขอความร่วมมือมายังผู้ปกครอง

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นของชาวบ้านบางกะจะต่อประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ประเด็น	ความคิดเห็น
1. วิชาที่เคยเรียนมาในโรงเรียนและเป็นประโยชน์ต่อตนเองคือวิชาใด	■ เกษตรกรรม และ คณิตศาสตร์
2. ครูที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร	■ เอาใจใส่นักเรียน รักเด็ก มีจิตสำนึกในความเป็นครู
3. นักเรียนที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร	■ เชื้อฟังกู ขยันเรียน
4. โรงเรียนในหมู่บ้านของท่านควรจะทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้านอย่างไร	■ ให้การศึกษาเด็ก เป็นสถานที่จัดกิจกรรมชุมชน
5. ต้องการให้รัฐบาลปรับปรุงการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันอย่างไร	■ ให้เรียนฟรี ให้ทุนการศึกษา

จากตารางที่ 18 เป็นสรุปผลความคิดเห็นปลายเปิดของชาวบ้านบางกะจะตามประเด็นต่างๆ โดยผู้ตอบคำถามปลายเปิดให้ความเห็นว่า วิชาที่เคยเรียนมาในโรงเรียนและเป็นประโยชน์ต่อตนเองในการประกอบอาชีพคือวิชา เกษตรกรรมและวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนประเด็นเกี่ยวกับลักษณะครูนั่นคือจะต้องเอาใจใส่นักเรียน รักเด็ก และมีจิตสำนึกในความเป็นครู และนักเรียนที่ดีก็จะต้องเชื้อฟังกูและขยันเรียน และให้ความเห็นว่าโรงเรียนควรจะเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่เด็กและเป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมชุมชนตามโอกาสอันควร และต้องการให้รัฐบาลให้เด็กได้เรียนฟรีหรือมีทุนการศึกษาให้กับนักเรียนยากจนอย่างทั่วถึง

5. ด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 19 อาชีพหลัก อาชีพรอง และ จำนวนคนที่หารายได้ของแต่ละครัวเรือน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. อาชีพหลักของแต่ละครอบครัว		
- ทำสวน/ทำไร่	108	39.42
- ประมง	8	2.92
- รับจ้าง	88	32.12
- ข้าราชการ	22	8.03
- ธุรกิจและค้าขาย	16	5.84
- อื่นๆ	32	11.67
2. อาชีพรองของแต่ละครอบครัว		
- ทำสวน/ทำไร่	16	5.84
- รับจ้าง	16	5.84
- ธุรกิจและค้าขาย	12	4.38
- ไม่มีอาชีพรอง	230	83.94
3. จำนวนบุคคลที่หารายได้ของแต่ละครอบครัว		
- 1 คน	36	15.52
- 2 คน	96	41.38
- 3 คน	68	29.31
- 4 คน	32	13.79

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่าอาชีพหลักส่วนใหญ่ของชาวบางกะจะคือ การทำสวน/ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.42 รองลงมาได้แก่อาชีพ รับจ้าง ข้าราชการ และ ธุรกิจ/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 32.12, 8.03, และ 5.84 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะร้อยละ 84 ไม่มีการประกอบอาชีพรอง สำหรับจำนวนบุคคลที่เป็นหลักในการหารายได้ให้แก่ครอบครัวส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 71 มีจำนวน 2-3 คน

ตารางที่ 20 รายได้และรายจ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อปีของแต่ละครอบครัวของชาวบ้านบางกะจะ

รายการ	แหล่งรายได้/รายจ่าย
1. รายได้ต่อครอบครัวเฉลี่ยต่อปี มีรยฐาน = 123,462 บาท/ปี สูงสุด = 2,000,000 บาท/ปี ต่ำสุด = 10,000 บาท/ปี	■ ผลผลิตทางการเกษตร
2. รายจ่ายต่อครอบครัวเฉลี่ยต่อปี มีรยฐาน = 112,292 บาท/ปี สูงสุด = 1,000,000 บาท/ปี ต่ำสุด = 4,000 บาท/ปี	■ ค่าน้ำค่าไฟ ■ ค่าการศึกษาของบุตร ■ ค่ารักษาพยาบาล ■ เบ็ดเตล็ด

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านบางกะจะ แต่ละครอบครัวมีรายเฉลี่ยต่อปี 123,462 บาท ที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร ส่วนรายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อปีของแต่ละครอบครัวประมาณ 112,292 บาท โดยจ่ายเป็นค่าน้ำค่าไฟ ค่าศึกษาเล่าเรียนของบุตร ค่ารักษาพยาบาล และเบ็ดเตล็ดอื่นๆ

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 ทิศนะของชาวบางกะจะต่อการประกอบอาชีพอื่นๆ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านคิดจะไปประกอบอาชีพอื่นหรือไม่		
- คิด	108	45.76
- ไม่คิด	128	54.24
2. ถ้าคิดท่านจะไปประกอบอาชีพใด		
- เลี้ยงสัตว์	8	2.92
- ค้าขาย	8	2.92
- ธุรกิจส่วนตัว	16	5.84
- ไม่แสดงความคิดเห็น	242	88.32
3. ท่านต้องการให้บุตรของท่านสืบต่ออาชีพของท่านหรือไม่		
- ต้องการ	108	50.00
- ไม่ต้องการ	108	50.00
4. อาชีพใดที่ท่านเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ		
- ข้าราชการ	198	74.44
- ชาวไร่/ชาวนา	22	8.27
- กรรมกร/รับจ้าง	24	9.02
- อื่นๆ	22	8.27
5. อาชีพใดที่ท่านเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง		
- ข้าราชการ	50	19.84
- ชาวไร่/ชาวนา	20	7.94
- พ่อค้า	142	56.35
- อื่นๆ	40	15.87
6. การทำไรให้ได้ผลดีท่านคิดว่าต้องพึ่งพาสิ่งใด		
- ดินฟ้าอากาศ	86	31.39
- ความช่วยเหลือจากทางราชการ	58	21.17
- ตนเองและครอบครัว	76	27.73
- อื่นๆ	54	19.71

จากตารางที่ 21 พบว่าชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 46 มีความคิดที่จะต้องการเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่น และพบว่าประมาณร้อยละ 50 ต้องการให้บุตรของตนเองประกอบอาชีพสืบต่อจากตนเอง และชาวบางกะจะเห็นว่าอาชีพที่มีเกียรติได้แก่ อาชีพราชการ ส่วนอาชีพที่มีรายได้สูงได้แก่ อาชีพพ่อค้า สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำไร่ให้ได้ผลดีจะต้องพึ่งพาสິงใดนั้น พบว่าชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 31 ให้ความเห็นว่าต้องพึ่งพาดินฟ้าอากาศเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ พึ่งพาตนเองหรือครอบครัว และ ความช่วยเหลือจากทางราชการ โดยคิดประมาณร้อยละ 28 และ ร้อยละ 21 ตามลำดับ

ตารางที่ 22 ปัญหาและอุปสรรคในการทำไร่ของชาวบ้านบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● ที่ดินน้อย	62	28.44
● มีแรงงานน้อย	8	3.67
● น้ำท่วม	8	3.67
● ศัตรูพืช	30	13.76
● ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล	64	29.36
● ทุนน้อย	30	13.76
● อื่นๆ	16	7.34

จากตารางที่ 22 พบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการทำไร่หรือทำสวนของชาวบ้านบางกะจะอันดับแรกได้แก่ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล คิดเป็นร้อยละ 29.36 รองลงมาได้แก่ มีที่ดินน้อย มีศัตรูพืชรบกวน และ ทุนน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.44, 13.76, และ 13.76 ตามลำดับ

ตารางที่ 23 การขายและอุปสรรคในการขายผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านบางกะเจ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านขายผลผลิตทางการเกษตรที่ใด		
- ในหมู่บ้าน	86	39.09
- ตลาดที่อำเภอ	62	28.18
- ตลาดที่จังหวัด	38	17.27
- อื่นๆ	34	15.46
2. ท่านขายผลผลิตทางการเกษตรของท่านให้กับใคร		
- พ่อค้า	162	59.12
- ผู้บริโภคโดยตรง	58	21.17
- อื่นๆ	54	19.71
3. ท่านขนส่งผลผลิตทางการเกษตรไปขายโดยวิธีใด		
- บรรทุกรถยนต์ส่วนตัว	150	68.18
- บรรทุกมอเตอร์ไซด์	62	28.18
- อื่นๆ	8	3.64
4. อะไรคืออุปสรรคสำคัญในการขายผลผลิตทางการเกษตร		
- ไม่มีคนซื้อ	18	8.53
- ถูกกดราคา	152	72.04
- การเดินทางลำบาก	32	15.17
- อื่นๆ	9	4.27

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านบางกะเจจะนำผลผลิตของตนเองไปขายภายในหมู่บ้านมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.09 รองลงมาจะนำไปขายที่ตลาดในอำเภอ และ ตลาดที่จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 28.18 และ ร้อยละ 17.27 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 จะนำไปขายให้กับพ่อค้าโดยตรง โดยการบรรทุกไปกับรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.18 สำหรับอุปสรรคสำคัญมากที่สุดในการขายผลผลิตทางการเกษตรได้แก่ ผลผลิตถูกกดราคา คิดเป็นร้อยละ 72.04

6. ด้านศาสนาและประเพณี

ตารางที่ 24 ทักษะด้านศาสนาและประเพณีของชาวบ้านบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านนับถือศาสนาใด		
- พุทธ	230	95.83
- คริสต์	10	4.16
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกศาสนาสอนให้เป็นคนดี		
- เห็นด้วย	224	94.92
- ไม่เห็นด้วย	2	0.85
- ไม่แน่ใจ	10	4.23
3. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ทำให้ท่านมีความสุข		
- เชื่อ	212	91.38
- ไม่เชื่อ	4	1.72
- ไม่แน่ใจ	16	6.90
4. ท่านไปวัดสัปดาห์ละกี่ครั้ง		
- ไม่เคยไปเลย	42	18.58
- 1 ครั้ง	150	66.37
- 2 ครั้ง	16	7.08
- 3 ครั้ง	2	0.89
- มากกว่า 3 ครั้ง	16	7.08
5. ในแต่ละครั้งที่ท่านไปวัด ท่านไปทำอะไร		
- สันทนาธรรม	20	8.70
- นั่งสมาธิ/กรรมฐาน	10	4.35
- ทำบุญ	186	80.87
- อื่นๆ	14	6.08
6. เวลาไปวัด ไปทั้งครอบครัวหรือไม่		
- ไปกันทุกคน	122	52.59
- ไปเฉพาะพ่อหรือแม่	58	25.00
- อื่นๆ	52	22.41

ตารางที่ 24 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
7. ท่านหรือคนในครอบครัวไปวัดทุกวันพระหรือไม่		
- ไปทุกวันพระ	68	29.57
- ไปบ้างไม่ไปบ้าง	148	64.35
- ไม่ได้ไป	6	2.61
- อื่นๆ	8	3.48
8. ท่านตั้งใจจะให้ลูกของท่านบวชหรือไม่		
- ตั้งใจ	166	81.37
- ไม่ตั้งใจ	18	8.82
- อื่นๆ	20	9.81
9. เวลาว่างงานประเพณีท่านได้ไปร่วมงานหรือไม่		
- ไป	154	66.96
- ไปบ้างไม่ไปบ้าง	66	28.70
- ไม่ได้ไป	8	3.48
- อื่นๆ	2	0.87
10 ท่านไปร่วมงานประเพณีในลักษณะใด		
- เป็นกรรมการ	44	19.82
- ไปคุมหฺรสพ	44	19.82
- ช่วยเหลือตามโอกาสอันควร	124	55.86
- อื่นๆ	10	4.50
11. ท่านเห็นว่าประเพณีที่มีอยู่ควรเปลี่ยนแปลงหรือไม่		
- ควรเปลี่ยนแปลง	26	14.44
- ไม่ควรเปลี่ยนแปลง	150	83.34
- อื่นๆ	4	2.22

จากตารางที่ 24 พบว่าชาวบางกะจะส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 95.83 และ ร้อยละ 4.16 ตามลำดับ ชาวบ้านประมาณร้อยละ 95 เห็นด้วยว่าทุกศาสนาสอนให้เป็นคนดี และประมาณร้อยละ 91 เห็นว่าการปฏิบัติตามหลักของศาสนาจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุข ในทำนองเดียวกัน ชาวบ้านประมาณร้อยละ 66 ไปวัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และประมาณร้อยละ 81 มีวัตถุประสงค์ไปวัดเพื่อไปทำบุญ ส่วนใหญ่สมาชิกทุกคนในครอบครัวประมาณร้อยละ 53 จะไปวัดกันทุกคน

สำหรับในวันพระหรือวันธรรมสวนะประมาณร้อยละ 64 ไปวัดในระคับไปบ้างไม่ไปบ้าง ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 81 มีความตั้งใจที่จะให้ลูกชายบวช

สำหรับการมีส่วนร่วมและเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณี ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 67 จะไปร่วมงาน โดยประมาณร้อยละ 56 ไปให้ความช่วยเหลือตามโอกาสอันควร ส่วนที่เหลือจะไปร่วมงานโดยเป็นกรรมการและไปคุมหฺรศพ ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 83 เห็นว่าประเพณีที่มีอยู่คืออยู่แล้วไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 ความเชื่อด้านต่างๆ ของชาวบ้านบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านเชื่อหรือไม่ว่าคนที่ตายไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่		
- เชื่อ	82	41.42
- ไม่เชื่อ	88	44.44
- ไม่แน่ใจ	28	14.14
2. ท่านเชื่อหรือไม่ว่าการสร้างผลบุญในชาตินี้จะส่งผลไปถึงชาติหน้า		
- เชื่อ	142	69.61
- ไม่เชื่อ	42	20.59
- ไม่แน่ใจ	20	9.80
3. เวลาที่ท่านมีความทุกข์ทางใจท่านจะไปแหล่งใด		
- วัด	76	36.54
- บ้านของเพื่อน	78	37.50
- ไปบ้านผู้ทรงเจ้าเข้าผี	2	0.96
- อื่นๆ	52	25.00
4. ท่านเชื่อเรื่องการเข้าทรง (ทรงเจ้าเข้าผี)หรือไม่		
- เชื่อ	36	17.48
- ไม่เชื่อ	168	81.55
- ไม่แน่ใจ	2	0.97

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นความเชื่อของชาวบ้านบางกะจะที่ว่าคนตายไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่ โดยมีฝ่ายเชื่อและไม่เชื่อมีค่าร้อยละใกล้เคียงกันคือ ประมาณร้อยละ 41 เชื่อว่าตายไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่ และประมาณร้อยละ 44 ไม่เชื่อ ในทำนองเดียวกันชาวบ้านบางกะจะประมาณร้อยละ 70 เชื่อว่าการสร้างผลบุญในชาตินี้จะส่งผลไปถึงชาติหน้า และถ้าตนเองมีความทุกข์ส่วนใหญ่มักจะไป บ้านของเพื่อน และ วัด คิดเป็นร้อยละ 37.50 และ ร้อยละ 36.54 ตามลำดับ และพบว่าชาวบ้านบางกะจะประมาณร้อยละ 82 ไม่เชื่อเรื่องการทรงเจ้าเข้าผี

7. ด้านอนามัยและสาธารณสุข

ตารางที่ 26 ความสะอาดและสุขอนามัยของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เวลาท่านประกอบอาหาร(ทำกับข้าว) ท่านคำนึงถึงเรื่องความสะอาดหรือไม่		
- คำนึง	222	99.11
- ไม่คำนึง	2	0.89
2. ท่านเคยคิดถึงประโยชน์และโทษของอาหารที่ท่านรับประทานหรือไม่		
- คิด	218	98.20
- ไม่คิด	4	1.80
3. เวลาท่านหรือสมาชิกในครอบครัวออกไปนอกบ้าน จะสวมรองเท้าหรือไม่		
- สวมทุกครั้ง	216	95.58
- ไม่สวม	2	0.88
- สวมบ้างเป็นบางครั้ง	8	3.54
4. เวลาท่านถ่ายอุจจาระ ท่านไปถ่ายที่ใด		
- ส้วมบ้านตนเอง	216	93.10
- ส้วมของเพื่อนบ้าน	12	5.18
- เข้าป่าใกล้บ้าน	2	0.86
- อื่นๆ	2	0.86
5. ส้วมที่ท่านใช้อยู่ที่บ้านเป็นส้วมประเภทใด		
- ส้วมหวม	16	6.84
- ส้วมซึม	172	73.50
- ส้วมชักโครก	44	18.80
- อื่นๆ	2	0.86

ตารางที่ 26 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6. ความสะอาดภายในบ้าน (จากการสังเกตของผู้วิจัย) ของ ชาวบางกะจะ		
- ไม่ค่อยสะอาด	10	7.46
- สะอาดปานกลาง	84	62.69
- สะอาดมาก	40	29.85
7. ความสะอาดบริเวณบ้าน (จากการสังเกตของผู้วิจัย) ของ ชาวบางกะจะ		
- ไม่ค่อยสะอาด	8	6.25
- สะอาดปานกลาง	92	71.88
- สะอาดมาก	28	21.87

จากตารางที่ 26 พบว่าชาวบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 99 เวลาประกอบอาหารมักจะคำนึงถึงความสะอาด และประมาณร้อยละ 98 จะคิดถึงประโยชน์และโทษของอาหารที่ตนกินจะด้งรับประทาน ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 96 เวลาออกนอกบ้านทุกครั้งจะสวมรองเท้าทุกครั้ง การถ่ายอุจจาระประมาณร้อยละ 93 ถ่ายอุจจาระที่ส้วมบ้านของตนเอง โดยส้วมที่ใช้อยู่ในแต่ละบ้าน ประมาณร้อยละ 74 เป็นส้วมประเภทส้วมซึม

จากการสังเกตความสะอาดภายในบ้านและบริเวณบ้านของชาวบางกะจะพบว่า ส่วนใหญ่ความสะอาดภายในบ้านของชาวบางกะจะร้อยละ 67 อยู่ในระดับสะอาดปานกลาง ในทำนองเดียวกันร้อยละ 72 ของบริเวณบ้านมีความสะอาดปานกลางเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 27 ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับอนามัยและสาธารณสุขจากทางราชการหรือไม่		
- เคย	212	91.38
- ไม่เคย	20	8.62
2. ความรู้ที่ท่านเคยได้รับเป็นความรู้ประเภทใด		
- การบำรุงรักษาตนเองให้มีสุขภาพสมบูรณ์	148	68.52
- การวางแผนครอบครัว	44	20.36
- การใช้ยา	12	5.56
- อื่นๆ	12	5.56
3. ท่านมียาเก็บอยู่ในบ้านหรือไม่		
- มี	214	94.69
- ไม่มี	12	5.31
4. ยาที่เก็บอยู่ในบ้าน ส่วนใหญ่เป็นยาประเภทใด		
- ยาตำราหลวง	84	36.21
- ยาแก้ปวด	100	43.10
- ยาแก้ไข้	24	10.34
- ยาประจำตัวเฉพาะโรค	18	7.76
- อื่นๆ	6	2.59
5. ท่านคิดว่ายาประเภทใดรักษาโรคได้ดีกว่ากัน		
- ยาพื้นบ้าน (สมุนไพร น้ำมันดี ฯลฯ)	40	17.39
- ยาสมัยใหม่	178	77.39
- อื่นๆ	12	5.22

จากตารางที่ 27 พบว่าชาวบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 91 เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับอนามัยและสาธารณสุขจากทางราชการ ความรู้ที่ได้รับส่วนมากร้อยละ 69 จะเป็นการบำรุงรักษาตนเองให้มีสุขภาพสมบูรณ์ รองลงมาเป็นความรู้เกี่ยวกับ การวางแผนครอบครัว และ การใช้ยา คิดเป็นร้อยละ 20

และร้อยละ 6 ตามลำดับ สำหรับประเด็นในเรื่องยาพบว่า ชาวบางกะจะส่วนใหญ่ร้อยละ 95 มียาเก็บไว้ที่
 บ้าน ยาที่เก็บไว้ส่วนมากร้อยละ 43 จะเป็นยาแก้ปวด รองลงมาเป็นยาคำราหลวง และยาแก้ไข้ คิดเป็นร้อยละ 36
 และร้อยละ 10 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะเห็นว่า ยาสมัยใหม่จะเป็นยารักษาโรคได้ดีกว่า
 ยาพื้นบ้าน (สมุนไพร น้ำมันต์ ฯลฯ)

ตารางที่ 28 การดูแลบุตรในครอบครัวของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เมื่อบุตรของท่านยังตัวเล็กๆ ท่านเลี้ยงดูบุตรของท่านด้วย อาหารประเภทใด		
- นมแม่เท่านั้น	92	44.23
- นมแม่และอาหารเหลว	74	35.58
- นมกระป๋องเท่านั้น	8	3.85
- นมกระป๋องและอาหารเหลว	24	11.54
- อื่นๆ	10	4.81
2. ท่านเคยไปขอรับคำแนะนำจากแพทย์ในเรื่องการบำรุงรักษา บุตรของท่านหรือไม่		
- เคย	170	82.52
- ไม่เคย	36	17.48
3. ท่านนำบุตรของท่านไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆเมื่อใด		
- ตามแพทย์สั่ง	162	78.64
- ตามประกาศของทางราชการ	36	17.48
- นำไปให้แพทย์ฉีดให้เอง	6	2.91
- อื่นๆ	2	0.97
4. ท่านคิดว่าบุตรของท่านขณะนี้เป็นอย่างไ		
- สมบูรณ์แข็งแรง	190	95.96
- ขาดอาหารประเภทต่างๆ	6	3.03
- อื่นๆ	2	1.01

จากตารางที่ 28 พบว่าชาวบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 44.23 เลี้ยงดูบุตรของตนเองด้วยนมแม่เท่านั้น รองลงมาเลี้ยงด้วยนมแม่และอาหารเหลว และ นมกระป๋องและอาหารเหลว คิดเป็นร้อยละ 35.58 และร้อยละ 11.54 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะมากที่สุดร้อยละ 82.52 เคยไปขอรับคำแนะนำจากแพทย์ในเรื่องการบำรุงรักษาบุตร สำหรับการนำบุตรไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 78.64 นำบุตรไปฉีดวัคซีนตามกำหนดเวลาที่แพทย์สั่ง และพบว่าชาวบางกะจะ คิดว่าบุตรของตนเองมีความสมบูรณ์แข็งแรงมากที่สุดถึงร้อยละ 95.96

ตารางที่ 29 การคุมกำเนิดของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ขณะนี้ท่านคุมกำเนิดหรือไม่ (ท่านหรือภรรยา)		
- คุม	132	64.71
- ไม่ได้คุม	72	35.29
2. การคุมกำเนิดท่านใช้วิธีใด		
- ใช้ถุงยางอนามัย	24	13.19
- ใช้ห่วงคุมกำเนิด	20	10.99
- ใช้อาคุมกำเนิด	72	39.56
- ฉีดยาคุมกำเนิด	20	10.99
- อื่นๆ	46	25.27
3. ท่านคิดว่าจะมีบุตรกี่คน		
- 1 คน	52	24.76
- 2 คน	88	41.90
- 3 คน	46	21.90
- 4 คน	10	4.76
- 5 คน	12	5.71
- มากกว่า 5 คน	2	0.95

จากตารางที่ 29 พบว่าชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 65 มีการคุมกำเนิด วิธีที่ใช้ในการคุมกำเนิดมากที่สุดประมาณร้อยละ 40 ใช้อาคุมกำเนิด รองลงมาใช้ถุงยางอนามัย ใช้ห่วงคุมกำเนิด และฉีดยาคุมกำเนิด คิดเป็นร้อยละ 13.19, 10.99, และ 10.99 ตามลำดับ ส่วนจำนวนบุตรนั้นชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 42 ต้องการมีบุตร 2 คน รองลงมา 1 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 24.76 และ ร้อยละ 21.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 30 การปฏิบัติคนเมื่อเจ็บป่วยของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เวลาท่านเจ็บป่วยท่านทำอะไร		
- ไปซื้อยาจากร้านขายยามารับประทานเอง	68	30.09
- ไปหาหมอหรือแพทย์	154	68.15
- รักษาแบบไสยศาสตร์ (หมอมผี)	2	0.88
- อื่นๆ	2	0.88
2. เวลาท่านเจ็บป่วยท่านไปพบแพทย์หรือหมอประเภทใด		
- แพทย์ตำบล	46	19.49
- อสม.	8	3.39
- ผศส.	2	0.85
- โรงพยาบาลอำเภอ	16	6.78
- หมอแผนใหม่ (พยาบาล, ผดุงครรภ์)	30	12.71
- โรงพยาบาลจังหวัด	126	53.39
- อื่นๆ	8	3.39
3. โรคที่ท่านหรือครอบครัวเป็นบ่อยมากที่สุดได้แก่โรคใด		
- ไข้หวัด	172	76.79
- ท้องร่วง	12	5.36
- โรคพยาธิ	2	0.89
- อื่นๆ	38	16.96
4. ท่านเคยได้รับยาดำรงจากแพทย์ตำบลหรือไม่		
- เคย	104	46.85
- ไม่เคย	118	53.15
5. ยาที่ท่านไปซื้อมารับประทานเอง ท่านได้รับคำแนะนำจากใคร		
- เพื่อนบ้าน	16	7.02
- แพทย์หรือหมอ	104	45.62
- ผู้ขายยาที่ร้าน	76	33.33
- อ่านจากหนังสือโฆษณา	6	2.63
- อื่นๆ	26	11.40

จากตารางที่ 30 พบว่าชาวบางกะจะมากที่สุดประมาณร้อยละ 68 เวลาเจ็บป่วยจะไปพบหมอหรือแพทย์ (รองลงมาร้อยละ 30 ไปซื้อยาจากร้านขายยามารับประทานเอง) โดยร้อยละ 53 จะไปพบหมอหรือแพทย์ที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด สำหรับโรคส่วนใหญ่ที่ชาวบางกะจะร้อยละ 77 เป็นมากที่สุดคือ ไข้หวัด ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 47 เคยได้รับยาค่ารอลงจากแพทย์ประจำตำบล ส่วนการซื้อยามารับประทานเองนั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 46 ได้รับคำแนะนำจากแพทย์ รองลงมาร้อยละ 33.33 ได้รับคำแนะนำจากผู้ขายยาที่ร้านขายยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8. ด้านศิลปะและสันทนาการ

ตารางที่ 31 การสันทนาการของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านพักผ่อนโดยวิธีใด		
- ฟังวิทยุ	72	31.03
- ดูโทรทัศน์	102	43.97
- ดูภาพยนตร์	4	1.72
- ดูการแสดงต่างๆ	2	0.86
- ไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่างๆ	30	12.93
- อื่นๆ	22	9.48
2. ท่านดูการละเล่นมากน้อยเพียงใด		
- ดูเสมอ	66	28.70
- ดูนานๆ ครั้ง	138	60.00
- ไม่ได้ดูเลย	26	11.30
3. ท่านไปดูการละเล่นหรือมหรสพที่ใด		
- ไปดูที่อำเภอ	34	16.35
- ดูภายในหมู่บ้าน	104	50.00
- ดูที่หมู่บ้านอื่นๆ	14	6.73
- อื่นๆ	56	26.92
4. ท่านฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์มากน้อยเพียงใด		
- ฟังหรือดูเสมอ	186	81.58
- ฟังหรือดูนานๆ ครั้ง	38	16.66
- ไม่ได้ฟังหรือดูเลย	2	0.88
- อื่นๆ	2	0.88
5. เวลาหมู่บ้านจัดการแข่งขันกีฬาหรือสันทนาการ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมโดยวิธีใด		
- เข้าร่วมเล่น	60	27.03
- เป็นผู้ดู	134	60.36
- อื่นๆ	28	12.61

จากตารางที่ 31 ชาวบางกะจะมากที่สุดร้อยละ 43.97 พักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ รองลงมาเป็น ฟังวิทยุ และ ไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 31.03 และร้อยละ 12.93 ตามลำดับ ในการดูการละเล่นส่วนใหญ่ชาวบางกะจะร้อยละ 60 จะดูนานๆครั้ง โดยร้อยละ 50 จะดูการละเล่นหรือ มหรสพภายในหมู่บ้าน และในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุส่วนใหญ่ร้อยละ 81.58 ดูโทรทัศน์หรือฟัง วิทยุอยู่เสมอ สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านในการแข่งขันกีฬาหรือสนันทนาการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.36 เข้าร่วมในฐานะเป็นผู้ดู มีผู้เข้าร่วมเล่นร้อยละ 27.03

ตารางที่ 32 ทักษะของชาวบางกะจะต่อลักษณะการแสดงที่ดีและรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ดี และ ภาพยนตร์ที่ชอบดู

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. การแสดงที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร		
- ตลกขบขัน	54	25.71
- ให้คติสอนใจ	102	48.57
- ให้ความรู้	44	20.95
- เสียดสีสังคม	2	0.95
- แสดงวิถีชีวิตพื้นบ้าน	4	1.91
- อื่นๆ	4	1.91
2. รายการวิทยุโทรทัศน์ที่ดี		
- ให้ข่าวสารความเป็นไปในสังคม	118	54.63
- ให้ความรู้ความคิด	70	32.41
- ให้ความบันเทิง	18	8.33
- อื่นๆ	10	4.63
3. แนวภาพยนตร์ที่ชอบดูมากที่สุด		
- เสรี	2	0.94
- คืบเค้น/บู๊	66	31.14
- ตลกขบขัน	108	50.94
- รักสดชื่นสมหวัง	12	5.66
- อื่นๆ	24	11.32

จากตารางที่ 32 ชาวบางกะจะเห็นว่าการลักษณะของการแสดงที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย การให้ คติสอนใจ ตลกขบขัน และให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 48.57, 25.71, และ 20.95 ตามลำดับ ส่วนรายการ วิทยุโทรทัศน์ที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย การให้ข่าวสารความเป็นไปในสังคม และให้ความรู้ความคิด คิดเป็น ร้อยละ 54.63 และร้อยละ 32.41 ตามลำดับ สำหรับแนวภาพยนตร์ที่ชาวบางกะจะชอบดูมากที่สุดได้แก่ แนวภาพยนตร์ประเภทตลกขบขัน คิดเป็นร้อยละ 50.94 รองลงมาเป็นแนวตื่นเต้น/บู๊ และรักสดชื่นสมหวัง คิดเป็นร้อยละ 31.14 และ ร้อยละ 5.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 33 การใช้เวลาว่างของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● เล่นการพนัน	6	2.83
● นอน	78	36.79
● สักสกร์กับเพื่อนบ้าน	54	25.47
● เล่นกีฬา	38	17.92
● เล่นดนตรี	4	1.89
● อื่นๆ	32	15.09

จากตารางที่ 33 ชาวบางกะจะมากที่สุดร้อยละ 36.79 ใช้เวลาว่างในการนอน รองลงมาเป็นการ สักสกร์กับเพื่อนบ้าน เล่นกีฬา และ เล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ 25.47, 17.92, และ 2.83 ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 34 เครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. วิทยุ		
- ไม่มี	86	31.39
- 1 เครื่อง	132	48.18
- 2 เครื่อง	44	16.05
- 3 เครื่อง	10	3.65
- 4 เครื่อง	2	0.73
2. โทรทัศน์		
- ไม่มี	70	25.55
- 1 เครื่อง	108	39.42
- 2 เครื่อง	62	22.63
- 3 เครื่อง	30	10.95
- 4 เครื่อง	4	1.46
3. ตู้เย็น		
- ไม่มี	80	29.20
- 1 เครื่อง	156	56.93
- 2 เครื่อง	34	12.41
- 3 เครื่อง	4	1.46
4. เครื่องซักผ้า		
- ไม่มี	94	34.31
- 1 เครื่อง	166	60.58
- 2 เครื่อง	10	3.65
- 3 เครื่อง	2	0.73
- 4 เครื่อง	2	0.73
5. พัดลม		
- ไม่มี	70	25.55
- 1 เครื่อง	44	16.06
- 2 เครื่อง	46	16.79
- 3 เครื่อง	68	24.82
- 4 เครื่อง	24	8.76
- 5 เครื่อง	12	4.38
- 6 เครื่อง	6	2.19
- 7 เครื่อง	4	1.46

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6. เต้าแก๊ส		
- ไม่มี	76	27.74
- 1 เครื่อง	172	62.77
- 2 เครื่อง	18	6.57
- 3 เครื่อง	4	1.46
- 4 เครื่อง	4	1.46

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นเครื่องอำนวยความสะดวกที่ชาวบางกะจะมีใช้โดยพบว่า ส่วนใหญ่แต่ละครัวเรือนประมาณร้อยละ 69 มีวิทยุ ร้อยละ 74 มีโทรทัศน์ ร้อยละ 70 มีตู้เย็น ร้อยละ 65 มีเครื่องซักผ้า ร้อยละ 74 มีพัดลม และ ร้อยละ 72 มีเต้าแก๊สสำหรับประกอบอาหาร

ตารางที่ 35 จำนวนเครื่องดนตรีและเครื่องกีฬาที่มีอยู่ในบ้านของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เครื่องดนตรี		
- ไม่มี	62	22.63
- 1 ชิ้น	54	19.71
- 2 ชิ้น	158	57.66
2. เครื่องกีฬา		
- ไม่มี	30	12.30
- 1 ชิ้น	130	53.28
- 2 ชิ้น	80	32.78
- 3 ชิ้น	4	1.64

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่าชาวบางกะร้อยละ 77 ของครัวเรือน มีเครื่องดนตรีชนิดต่างๆอยู่ 1-2 ชิ้น ในทำนองเดียวกันร้อยละ 88 มีเครื่องกีฬาอยู่ในแต่ละครัวเรือน 1-3 ชิ้น

๑. ด้านภาษาและการสื่อสาร

ตารางที่ 36 การรับข่าวสารของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์บ่อยครั้งเพียงใด		
- อ่านเป็นประจำ	118	45.38
- อ่านบ้างไม่อ่านบ้าง	132	50.77
- ไม่ได้อ่านเลย	10	3.85
2. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์แล้วเข้าใจมากน้อยเพียงใด		
- เข้าใจทุกเรื่องที่อ่าน	136	52.31
- เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง	116	44.61
- ไม่เข้าใจเลย	2	0.77
- อื่นๆ	6	2.31
3. ท่านฟังวิทยุและดูโทรทัศน์บ่อยครั้งเพียงใด		
- ฟังและดูเป็นประจำ	152	58.46
- ฟัง/ดูบ้างและไม่ฟัง/ไม่ดูบ้าง	86	33.08
- ไม่ได้ฟังและดูเลย	22	8.46
4. ท่านสนใจฟังวิทยุรายการใดมากที่สุด		
- ข่าว	138	55.20
- ละครวิทยุ	60	24.00
- เพลง	52	20.80
5. ท่านสนใจดูโทรทัศน์รายการใดมากที่สุด		
- ข่าว	146	58.40
- บันเทิง	70	28.00
- สารคดี	34	13.60

จากตารางที่ 36 พบว่าชาวบางกะจะร้อยละ 50.77 อ่านหนังสือพิมพ์ในระดับอ่านบ้างไม่อ่านบ้าง ที่อ่านเป็นประจำมีถึงร้อยละ 45.38 โดยร้อยละ 52.31 อ่านเข้าใจทุกเรื่อง และร้อยละ 44.61 เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง ส่วนในการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ร้อยละ 58.46 ฟังและดูเป็นประจำ รายการวิทยุที่ชาวบางกะจะสนใจมากที่สุดได้แก่ ข่าว ละครวิทยุ และ เพลง คิดเป็นร้อยละ 55.20, 24.00, และ 20.80 ตามลำดับ ส่วนรายการโทรทัศน์ที่ชาวบางกะจะสนใจดูมากที่สุด ได้แก่ ข่าว บันเทิง และ สารคดี คิดเป็นร้อยละ 58.40, 28.00, และ 13.60 ตามลำดับ

ตารางที่ 37 ทักษะต่อลักษณะของภาษาที่ดีและปัญหาการใช้ภาษาของชาวบางกะจะ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ภาษาที่ดีควรมีลักษณะเช่นไร		
- ไม่มีศัพท์วิชาการหรือภาษาต่างประเทศมาก	34	13.18
- สั้นและได้ใจความ	112	43.41
- เข้าใจง่าย	110	42.63
- อื่นๆ	2	0.78
2. ภาษาของหนังสือราชการปัจจุบันเป็นเช่นไร		
- อ่านเข้าใจง่าย	110	45.08
- อ่านเข้าใจยาก	78	31.97
- ใช้ภาษาดี	48	19.67
- ใช้ภาษาไม่ดี	8	3.28
3. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาหรือไม่		
- มี	30	13.27
- ไม่มี	196	86.73
<p>■ ชาวบางกะจะส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการใช้ภาษาที่สำคัญคือ การใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับกาลเวลาและสถานที่ มีการใช้คำราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง และมีการใช้คำฟุ่มเฟือย</p>		

จากตารางที่ 37 ชาวบางกะจะเห็นว่าภาษาที่ดีควรจะต้องสั้นได้ใจความ เข้าใจง่าย และ ไม่มีศัพท์วิชาการหรือภาษาต่างประเทศมาก คิดเป็นร้อยละ 43.41, 42.63, และ 13.18 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะร้อยละ 45.08 เห็นว่าปัจจุบันภาษาของหนังสือราชการส่วนใหญ่อ่านเข้าใจง่าย สำหรับการปัญหาพบว่าชาวบางกะจะเพียงร้อยละ 13.27 มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาในเรื่องที่เกี่ยวกับใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ มีการใช้ราชาศัพท์ที่ไม่ถูกต้องและมีการใช้คำฟุ่มเฟือย เป็นต้น

ตารางที่ 38 ทักษะของชาวบางกะจะต่อลักษณะของนักพูดที่ดี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
● ใช้ภาษาพื้นบ้านง่ายๆ	152	60.80
● พูดช้า	28	11.20
● พูดเร็ว	6	2.40
● พูดมาก	10	4.00
● พูดน้อยแต่ได้ใจความมาก	32	12.80
● อื่นๆ (พูดให้คนฟังเข้าใจ)	22	8.80

จากตารางที่ 38 ชาวบางกะจะเห็นว่าลักษณะของนักพูดที่ดีจะต้องใช้ภาษาพื้นบ้านง่ายๆ พูดน้อยแต่ได้ใจความมาก และต้องพูดช้า คิดเป็นร้อยละ 60.80, 12.80, และ 11.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 39 ความหมายของภาษาถิ่น (ของชาวบางกะจะ) กับภาษากลาง

ภาษาถิ่น	ภาษากลาง	มีรากศัพท์มาจาก
● สุข	เขิน, คั้น, ผลักไปข้างหน้า	ชอง
● ก้อง	ชี้หลัง	ชอง
● เอาได้	ดี, พอใช้	ชอง
● ไอ้ฮุ้น	ไล่เคื่อน	ชอง
● น้ำจิ้ม	พริกกับเกลือ	-
● พริกเกลือ	น้ำจิ้ม	-
● น้ำโต	น้ำมาก, น้ำขุ่น	ชอง
● ไอ้เฮีย	พี่ชาย	จีน

จากตารางที่ 39 แสดงให้เห็นว่า คำบางคำที่ใช้กันอยู่ในหมู่บ้านทุกแห่งที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะที่แตกต่างไปจากคำในภาษากลางได้แก่ สุข (ผลักไปข้างหน้า) ก้อง (ชี้หลัง) เอาได้ (ดี, พอใช้) ไอ้ฮุ้น (ไล่เคื่อน) น้ำจิ้ม (พริกกับเกลือ) พริกกับเกลือ (น้ำจิ้ม) น้ำโต (น้ำมาก น้ำขุ่น) และ ไอ้เฮีย (พี่ชาย) เป็นต้น

ตอนที่ 2: การวิเคราะห์ความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ที่ต้องการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคัดสรรที่ต้องการศึกษา มีตัวแปรสำคัญๆที่ใช้ในการศึกษาและใช้เป็นตัวแทนของแต่ละด้านเพื่อให้การใช้สถิติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนของแต่ละตัวแปรในแต่ละด้านไว้ในแบบ Semi-Interquartile ดังนี้

ด้าน	คะแนน
1. ทำเลที่ตั้ง: สภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์	3-9
1.1 ไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ (A11)	
- ไม่มีปัญหา	2
- มีปัญหา	1
1.2 ระยะเวลาการเก็บน้ำไว้ใช้น้ำดื่มและใช้ (A14)	
- มากกว่า 4 เดือน	4
- 3-4 เดือน	3
- 1-2 เดือน	2
- ต่ำกว่า 1 เดือน	1
1.3 ลักษณะของดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก (A116)	
- ดินดีเหมาะสมแก่การเพาะปลูก	3
- ดินไม่ดีเพาะปลูกได้ผลไม่เต็มที่	2
- ดินไม่ดีและไม่เหมาะทำการเพาะปลูก	1
2. พื้นฐานของครอบครัว	11-25
2.1 การอ่านหนังสือ (D11)	
- อ่านหนังสือได้	2
- อ่านหนังสือไม่ได้	1
2.2 อ่านเข้าใจเพียงใด (I18)	
- เข้าใจทุกเรื่องที่อ่าน	3
- เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง	2
- ไม่เข้าใจเลย	1
2.3 การเขียนหนังสือ (D12)	
- เขียนหนังสือได้	2
- เขียนหนังสือไม่ได้	1

2.4	มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาหรือไม่ (I112)	
-	ไม่มี	2
-	มี	1
2.5	เวลาเจ็บป่วยทำอะไร (G11)	
-	ไปพบแพทย์/หมอแผนปัจจุบัน	2
-	ไม่ไปพบแพทย์ (ซื้อยามาทานเองหรือรักษาแบบอื่นๆ)	1
2.6	ซื้อยามารับประทานเองได้รับคำแนะนำจากใคร (G15)	
-	แพทย์/หมอแผนปัจจุบัน	2
-	นอกเหนือจากแพทย์หรือหมอแผนปัจจุบัน	1
2.7	บุตรของตนเองขณะนี้เป็นอย่างไร (G111)	
-	สมบูรณ์แข็งแรง	2
-	ไม่สมบูรณ์แข็งแรง	1
2.8	การคำนึงถึงความสะอาดในการประกอบอาหาร (G122)	
-	คำนึง	2
-	ไม่คำนึง	1
2.9	การคำนึงถึงประโยชน์และโทษของอาหาร (G123)	
-	คำนึง	2
-	ไม่คำนึง	1
2.10	ความสะอาดภายในบ้าน (จากการสังเกตของผู้ช่วยวิจัย) (G1251)	
-	สะอาดมาก	3
-	สะอาดปานกลาง	2
-	ไม่ค่อยสะอาด	1
2.11	ความสะอาดบริเวณบ้าน (จากการสังเกตของผู้ช่วยวิจัย) (G1252)	
-	สะอาดมาก	3
-	สะอาดปานกลาง	2
-	ไม่ค่อยสะอาด	1
3.	เศรษฐกิจ	1-9
3.1	รายได้และรายจ่าย (Effect = INCOME – PAID)	
-	รายได้มากกว่ารายจ่าย	3
-	รายได้เท่ากับรายจ่าย	2
-	รายได้น้อยกว่ารายจ่าย	1
3.2	เครื่องอำนวยความสะดวก (I171 - I176)	
2.5.1	วิทยุ (I171)	
-	มี	1
-	ไม่มี	0

2.5.2	โทรทัศน์ (I172)	
	- มี	1
	- ไม่มี	0
2.5.3	ตู้เย็น (I173)	
	- มี	1
	- ไม่มี	0
2.5.4	เครื่องซักผ้า (I174)	
	- มี	1
	- ไม่มี	0
2.5.5	พัดลม (I175)	
	- มี	1
	- ไม่มี	0
2.5.6	เตาแก๊ส (I176)	
	- มี	1
	- ไม่มี	0
4.	การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย)	1-8
4.1	เวลาที่มีการตัดสินใจในครอบครัว ใครเป็นผู้ตัดสินใจ (B127)	
	- ทั้งครอบครัว พ่อ-แม่-ลูก	3
	- พ่อและแม่	2
	- พ่อหรือแม่เพียงคนเดียว	1
4.2	การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกทางการเมืองการปกครองที่ผ่านมา	
2.4.1	ผู้ใหญ่บ้าน (C110)	
	- ไป	1
	- ไม่ไป	0
2.4.2	กำนัน (C111)	
	- ไป	1
	- ไม่ไป	0
2.4.3	สมาชิก อบต. (C112)	
	- ไป	1
	- ไม่ไป	0

2.4.4 สมาชิกสภาจังหวัด (อบจ.) (C113)	
- ไป	1
- ไม่ไป	0
2.4.5 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) (C114)	
- ไป	1
- ไม่ไป	0
5. ความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านตนเอง (A114)	1-5
- พอดีมากที่สุด	5
- พอดีมาก	4
- พอดีปานกลาง	3
- พอดีน้อย	2
- พอดีน้อยที่สุด	1

ตัวแปรสำคัญทั้ง 5 ด้าน [ทำเลที่ตั้ง พื้นฐานครอบครัว เศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย) และความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง] ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาต่อในเชิงขยายผลเพื่อให้ข้อมูลชาวบางกะจะบางประเด็นชัดเจนขึ้น โดยนำไปวิเคราะห์ในเชิงซับซ้อน (Multivariate Analysis) เพื่อตอบคำถามดังนี้

1. ความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะเป็นเช่นไร
2. อาชีพใดมีความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนมากกว่ากัน
3. ตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ใด มีผลทางตรงและทางอ้อมต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของชาวบางกะจะ

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายข้อมูลเป็นดังนี้

เกณฑ์	แปลความหมาย
$\bar{X} \geq 80\%$	ดีมาก/สูงมาก
$70\% \geq \bar{X} > 80\%$	ดี/สูง
$60\% \geq \bar{X} > 70\%$	พอใช้/ปานกลาง
$\bar{X} < 60\%$	ควรปรับปรุง/ต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังตารางที่ไปนี้

ตารางที่ 40 ความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ

รายการ	คะแนนที่ได้	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	แปลความหมาย
1. ท่าเลที่ตั้ง	6.59	9	73.22	ดี/สูง
2. พื้นฐานครอบครัว	22.00	25	88.00	ดีมาก/สูงมาก
3. เศรษฐกิจของครอบครัว	7.14	9	79.33	ดี/สูง
4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย)	6.73	8	84.13	ดีมาก/สูงมาก
5. ความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านตนเอง	2.17	5	43.40	ควรปรับปรุง/ต่ำ
รวม			73.62	ดี/สูง

จากตารางที่ 40 ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ โดยรวมจะอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 73.62) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายด้านจะพบว่า ด้านท่าเลที่ตั้ง เศรษฐกิจของครอบครัว พื้นฐานครอบครัว และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย) ของชาวบางกะจะอยู่ในระดับ ดี ถึง ดีมาก ยกเว้นเพียงด้านเดียว คือ ความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของชาวบางกะจะอยู่ในระดับต่ำหรือควรปรับปรุง

ตารางที่ 41 สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ของชาวบางกะจะที่มีต่อด้านความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้าน

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	6	14.360	2.393	3.599 *
Within Groups	209	138.974	0.665	
Total	215	153.333		

* $P < .05$

หมายเหตุ: กลุ่มอาชีพต่างๆ ได้แก่ 1) ทำนา 2) ทำสวน/ทำไร่ 3) ประมง 4) เลี้ยงสัตว์ 5) รับจ้าง 6) ข้าราชการ และ 7) ค้าขาย

จากตารางที่ 41 พบว่ามีความแตกต่างในด้านความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเองระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หลังจากทดสอบภายหลัง (Post Hoc.) เพื่อหาผู้ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มอาชีพ โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method) สรุปผลได้ดังตารางที่ 42 ต่อไปนี้

ตารางที่ 42 สรุปผลการทดสอบภายหลัง (Post Hoc.) เพื่อหาผู้ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ของชาวบางกะจะในด้านทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านของตนเอง

$\bar{X}$	อาชีพ	ทำนา	ทำสวน/ทำไร่	ประมง	เลี้ยงสัตว์	รับจ้าง	ข้าราชการ	นายจ้าง
6.50	ทำนา							
6.73	ทำสวน/ทำไร่					*		
4.33	ประมง							
5.00	เลี้ยงสัตว์							
6.00	รับจ้าง							
8.00	ข้าราชการ							
6.25	นายจ้าง							

จากตารางที่ 42 พบว่ากลุ่มอาชีพเกือบทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเองไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกลุ่มอาชีพทำสวน/ทำไร่มีความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเองสูงกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables)

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรรต่างๆ (Selected Variables) สถิติที่ใช้ในตอนนี้คือ Path Analysis ตัวแปรคัดสรรที่นำมาใช้วิเคราะห์ครั้งนี้เป็นตัวแปรบางตัวที่สนใจศึกษาและเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณที่ได้วิเคราะห์มาแล้วประกอบด้วย 5 ตัวแปรสำคัญคือ 1) **ทำเลที่ตั้ง** 2) **พื้นฐานครอบครัว** 3) **เศรษฐกิจ** 4) **การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย)** และ 5) **ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง**

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อนและต้องใช้เวลาสำหรับดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หลายครั้ง ผลของการวิเคราะห์จะทำให้ทราบถึงอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และ อิทธิพลนอกรูปแบบ (Spurious) ที่ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันในเชิงเหตุผล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้สามารถสรุปได้ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 43 ค่า R-square และ Regression Coefficient (Beta) ของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามในแต่ละประเภท

Dependent Var.	Independent Var.	R ²	Reg.Coeff. (Beta)
พื้นฐานครอบครัว	- ทำเลที่ตั้ง	0.0050	0.0700
เศรษฐกิจ	- ทำเลที่ตั้ง - พื้นฐานครอบครัว	0.0080 (0.0020)	0.1000 0.0020
การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	- ทำเลที่ตั้ง - พื้นฐานครอบครัว - เศรษฐกิจ	0.0470 (0.0170)	0.0110 0.2200 0.0200
ความพอใจใน สภาพความเป็นอยู่	- ทำเลที่ตั้ง - พื้นฐานครอบครัว - เศรษฐกิจ - การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.0210 (0.0280)	0.0330 0.1000 0.0300 0.1140

* P < 0.05

นำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้จากตารางที่ 43 ไปคำนวณในโปรแกรม Path เพื่อจำแนกค่า อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และ อิทธิพลนอกรูปแบบ (Spurious) ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

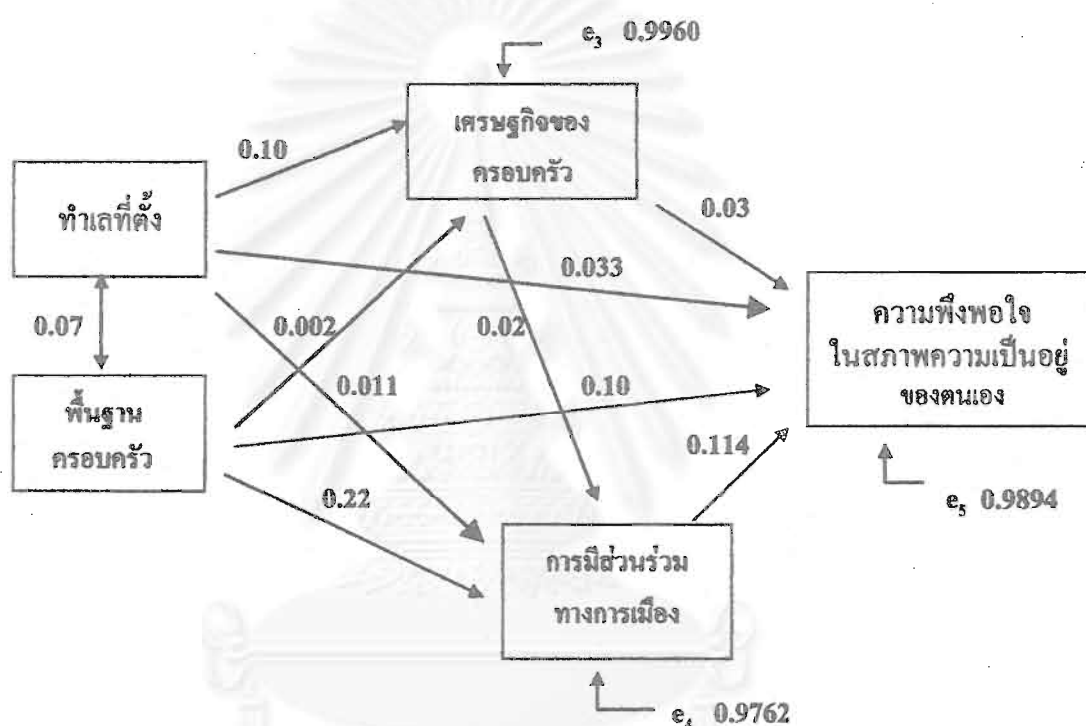
ตารางที่ 44 อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลนอกรูปแบบ (SP) และ ผลรวม (TT) ของตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระต่างๆ

Dependent Var.	Independent Var.	R ²	DE	IE	SP	TT
พื้นฐานครอบครัว	- ทำเลที่ตั้ง	0.0050	0.07	0.00	0.00	0.07
เศรษฐกิจ	- ทำเลที่ตั้ง - พื้นฐานครอบครัว	0.0080 (0.0020)	0.10 0.00	0.00 0.00	0.00 0.01	0.10 0.01
การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	- ทำเลที่ตั้ง - พื้นฐานครอบครัว - เศรษฐกิจ	0.0470 (0.0170)	0.01 0.22 0.02	0.02 0.00 0.00	0.00 0.00 0.00	0.03 0.22 0.02
ความพอใจใน สภาพความเป็นอยู่	- ทำเลที่ตั้ง - พื้นฐานครอบครัว - เศรษฐกิจ - การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.0210 (0.0280)	0.03 0.10 0.03 0.11	0.02 0.03 0.00 0.00	0.00 0.00 0.04 0.03	0.05 0.13 0.07 0.14

นำค่าสัมประสิทธิ์ของ Direct Effect (DE) จากตารางที่ 44 ที่คำนวณได้ไปแทนลงใน Full Path Model ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม สรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4

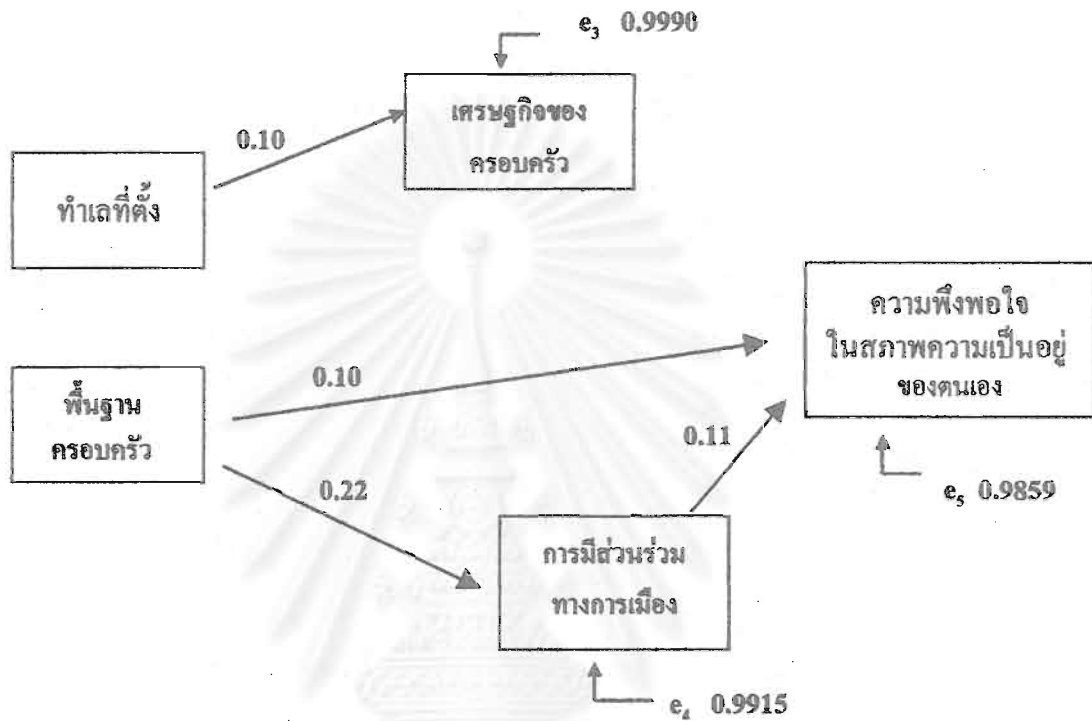
Full Path Model แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเต็มรูปแบบของตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ที่ใช้ศึกษา

จากแผนภูมิที่ 1 หลังจากพิจารณา Full Path Model ทั้งหมดแล้วพบว่า มีสัมประสิทธิ์ของ 5 Paths อยู่ต่ำกว่า 0.10 ผู้วิจัยจึงได้ตัดออก (เพราะเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ต่ำมาก) และได้วิเคราะห์ข้อมูลใหม่อีกหลายครั้งจนกระทั่งได้โมเดลใหม่ที่เรียกว่า Overidentified Model ดังแผนภูมิที่ 5 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 5

Overidentified Model แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระ
กับตัวแปรตามของตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ที่ใช้ศึกษา

การทดสอบ Overidentified Model

$$\begin{aligned} R_m^2 &= 1 - (1 - R_{3,21}^2) (1 - R_{4,123}^2) (1 - R_{5,1234}^2) \\ &= 1 - (0.9960)^2 (0.9762)^2 (0.9894)^2 \\ &= 0.0746 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} M &= 1 - (1 - R_{3,21}^2) (1 - R_{43}^2) (1 - R_{5,234}^2) \\ &= 1 - (0.9990)^2 (0.9915)^2 (0.9859)^2 \\ &= 0.0464 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Q &= (1 - R_m^2) / (1 - M) \\ &= (0.9254) / (0.9536) \\ &= 0.9704 \end{aligned}$$

ทดสอบ Q

$$\begin{aligned}
 W &= -(N - d) \log_e Q \\
 &= -(274 - 5) \log_e 0.9704 \\
 &= (-269)(-0.0300) \\
 &= 8.07
 \end{aligned}$$

ผลการทดสอบ Overidentified Model ($\chi^2 = 8.07$ with 5 df: Five paths were hypothesized to be zero) พบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าจากตาราง [เปิดตาราง $\chi^2_{.05, 5} = 11.07$] จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ Overidentified Model มีความสอดคล้องหรือไม่แตกต่างไปจากข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ Full Path Model ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า Overidentified Model สามารถใช้แทน Full Path Model ได้ จาก Overidentified Model ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า

1. ทำเลที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินของประชาชน ที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บางกะจะ มีผลทางตรง (Direct Effect) ต่อเศรษฐกิจ (การมีรายได้ รายจ่าย และสิ่งอำนวยความสะดวก) ของชาวบางกะจะ ในทางตรงกันข้าม พื้นฐานของครอบครัว (การศึกษา อนามัยและสาธารณสุข) ไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจของชาวบางกะจะเลย

2. พื้นฐานของครอบครัวมีผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบางกะจะ ในทางตรงกันข้าม ทำเลที่ตั้งบ้านเรือนหรือที่ทำกินของประชาชน และ เศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบางกะจะเลย

3. พื้นฐานของครอบครัว และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีผลทางตรงต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะ และพบว่าพื้นฐานของครอบครัวมีผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ โดยผ่านทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบางกะจะเช่นเดียวกัน

จากข้อมูลทั้ง 3 ข้อดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ทำเลที่ตั้งหรือที่อยู่อาศัยและที่ทำกินมีผลทางตรงต่อการมีรายได้รายจ่ายและการมีวิถีที่สะดวกสบายของชาวบางกะจะ ในขณะที่ทั้งสองตัวแปรนี้ (ทำเลที่ตั้ง และ เศรษฐกิจของครอบครัว) ไม่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะ] ในทำนองเดียวกันพบว่า ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม(โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง) จากพื้นฐานของครอบครัว และ อิทธิพลทางตรงจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบางกะจะ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพสังคมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงและปัญหาต่างๆ รวมทั้งทัศนคติของกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ 9 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์ ด้านประชากรและครอบครัว ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านศาสนาและประเพณี ด้านอนามัยและสาธารณสุข ด้านศิลปะและสันทนาการ และ ด้านภาษาและการสื่อสาร 2) เพื่อศึกษาความเป็นอยู่โดยทั่วไปในภาพรวมของชาวบางกะจะ 3) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มาจากแบบสำรวจเชิงสัมพัทธ์จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวบางกะจะจำนวน 294 หลังคาเรือน (ชุด) หลังจากการตรวจสอบข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้นจำนวน 274 หลังคาเรือน (ชุด) คิดเป็นร้อยละของ 93.20 ของแบบสำรวจเชิงสัมพัทธ์ทั้งหมดที่ได้จากการสุ่ม [จากตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ประชากรทั้งหมด 1,245 หลังคาเรือน ต้องสุ่มจำนวน 294 หลังคาเรือน (ชุด)]

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกเป็นการวิเคราะห์สภาพสังคมในภาพรวมของชุมชนชาวบางกะจะ (Univariate Analysis) สถิติที่ใช้คือ จำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าสูงสุด และต่ำสุด (Maximum and Minimum) ส่วนตอนที่สองเป็นการวิเคราะห์เชิงซับซ้อนเพื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคัดสรร (Selected Variables) ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา (Multivariate Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Correlation) และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์

สภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์ของชาวบ้านในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นดังนี้

1. ในฤดูแล้งชาวบ้านประมาณร้อยละ 40 มีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ซึ่งการขาดแคลนดังกล่าวชาวบ้านประมาณร้อยละ 68 ได้ใช้วิธีการช่วยเหลือตนเอง ส่วนอีกประมาณร้อยละ 17 ได้มีการร้องเรียนให้รัฐช่วยเหลือ

2. ในการเก็บน้ำไว้กินไว้ใช้ชาวบ้านประมาณร้อยละ 75 จะเก็บไว้ในโอ่งน้ำหรือแทงค์น้ำ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 40 จะเก็บไว้ได้ต่ำกว่า 1 เดือน มีเพียงประมาณร้อยละ 24 สามารถเก็บน้ำไว้ได้มากกว่า 4 เดือนขึ้นไป

3. ลักษณะที่เพาะปลูกหรือสวนของชาวบ้านส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 41 เป็นที่ราบ (ส่วนอีกประมาณร้อยละ 26 เป็นที่ลุ่มหรือที่ดอน) ที่มีดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูกมากที่สุดถึงร้อยละ 66 มีเพียงประมาณร้อยละ 13 เท่านั้นที่เป็นดินไม่ดีหรือไม่เหมาะทำการเพาะปลูก

4. ที่เพาะปลูกหรือสวนของชาวบ้านส่วนใหญ่จะอยู่ห่างจากบ้านออกไปโดยเฉลี่ยประมาณ 500 เมตร และจะใช้เวลาในการเดินทาง (โดยเท้า) ประมาณ 15 นาที

5. ในแต่ละครอบครัวของชาวบ้านจะมีเนื้อที่สวนหรือที่เพาะปลูกโดยเฉลี่ย 9 ไร่ต่อครอบครัว และในรอบปีที่ผ่านมาได้ผลผลิตจากการประกอบอาชีพทำสวนเช่น สวนทุเรียน เงาะ สละ เฉลี่ย 1,000 กิโลกรัมต่อไร่

6. การเพาะปลูกหรือทำสวนของชาวบ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 53 อาศัยแหล่งน้ำจากน้ำฝนที่ได้มีการกักเก็บไว้ และอีกประมาณร้อยละ 38 อาศัยแหล่งน้ำจากคลองหรือน้ำบ่อที่ตนเองได้ขุดขึ้นภายในบริเวณพื้นที่ของตนเอง

7. ชาวบ้านที่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 71 มีการประกอบอาชีพรองอื่นๆอีก (ที่นอกเหนือไปจากอาชีพหลัก) อาชีพรองเหล่านี้ได้แก่ อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และ เจียรระในพลอย เป็นต้น

8. ชาวบ้านส่วนมากประมาณร้อยละ 65 ให้ความเห็นว่าสภาพของดินและแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ยังไม่ถูกทำให้เปลี่ยนแปลง มีเพียงร้อยละ 35 เท่านั้นที่คิดว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

9. ชาวบ้านประมาณร้อยละ 89 ให้ทัศนะว่าบริเวณบ้านของเขาเหล่านั้นอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม มีเพียงร้อยละ 11 เท่านั้นที่คิดว่ายังไม่เหมาะสม สำหรับความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 36 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32 และ ร้อยละ 27 ตามลำดับ

10. ความต้องการเร่งด่วนของชาวบ้านที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์มากที่สุดคือ ถนนที่มีมาตรฐานที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านต่างๆในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพในเรื่องของเงินลงทุน และ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ด้านประชากรและครอบครัว

2.1 ด้านประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในปี 2546 มีประชากรทั้งสิ้น 4,106 คน แยกเป็น ชาย 1,989 คน คิดเป็นร้อยละ 48.44 หญิง 2,117 คน คิดเป็นร้อยละ 51.56 ใน

รอบปีที่ผ่านมาเกิดเด็กเกิด จำแนกเป็นชาย 30 คน เป็นหญิง 19 คน คิดเป็นร้อยละ 0.73 และร้อยละ 0.46 ของประชากรทั้งหมด ตามลำดับ ในรอบปีที่ผ่านมาจำนวนคนตาย จำแนกเป็นชาย 3 คน หญิง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07 และ ร้อยละ 0.24 ของประชากรทั้งหมด ตามลำดับ และในรอบปีที่ผ่านมาผู้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาจำนวน 395 คน คิดเป็นร้อยละ 9.62 มีผู้ย้ายถิ่นฐานออก 216 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26 มีจำนวนครอบครัวรวมทั้งสิ้น 2,776 ครอบครัว คิดเป็นความหนาแน่นโดยเฉลี่ยเท่ากับ 263.88 คนต่อตารางกิโลเมตร

2.2 ด้านครอบครัว

2.2.1 **วัยแรงงาน ระดับการศึกษา และ การประกอบอาชีพ** ประชากรวัยแรงงาน (15-64 ปี) ในองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะมียุ่ประมาณร้อยละ 72.99 จำแนกเป็นเพศชายร้อยละ 47.50 และเพศหญิง ร้อยละ 52.50 ส่วนใหญ่บิดาและมารดาสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.15 และ ร้อยละ 63.41 ตามลำดับ บิดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ/ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.03 รองลงมาประกอบอาชีพด้านอื่นๆ เช่น รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 35.21 ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพค้าขายมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 8.45 เท่านั้น สำหรับอาชีพของมารดานั้น ส่วนใหญ่พบว่า มารดาประกอบอาชีพในด้านอื่นๆ เช่น รับจ้างและแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 39.02 รองลงมาประกอบอาชีพ ทำสวน/ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.80 นอกจากนี้มารดาที่ประกอบอาชีพค้าขายกับรับราชการมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 12.20 และร้อยละ 10.98 ตามลำดับ

2.2.2 **ลักษณะของที่อยู่อาศัย** ที่อยู่อาศัยของประชาชน ส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะ เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว หลังคาตุงกระสี้, บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคากระเบื้อง, บ้านไม้สองชั้น มีใต้ถุน, บ้าน 2 ชั้นโดยชั้นบนเป็นไม้ชั้นล่างเป็นปูนซีเมนต์ รวมทั้งอาคารพาณิชย์ 2 ชั้นครึ่ง 3 คูหา โดยบ้านดังกล่าวมีทั้งที่ตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ที่อำนวยความสะดวก และที่ไม่ได้ตกแต่งใดๆ เลย

2.3 ลักษณะการดำเนินชีวิต

2.3.1 **อำนาจการตัดสินใจในครอบครัว** การตัดสินใจเรื่องสำคัญของครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่จะมีการตัดสินใจทั้งครอบครัวโดยมี พ่อ-แม่-ลูก ร่วมกันตัดสินใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.10 รองลงมา ร้อยละ 27.04 เป็นการตัดสินใจของพ่อและแม่ร่วมกัน ส่วนการตัดสินใจของพ่อฝ่ายเดียวมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 4.92 เท่านั้น

2.3.2 **สถานภาพสมรส** การจดทะเบียนสมรสเมื่อแต่งงานนั้นประชาชนส่วนใหญ่มีการจดทะเบียนสมรสร้อยละ 68.07 และไม่จดทะเบียนสมรสร้อยละ 31.93

2.3.3 **การเลือกคู่ครองและแต่งงาน** ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 67.23 จะเลือกคู่ครองด้วยตนเอง รองลงมาเลือกเองแล้วบอกให้ผู้ใหญ่ทราบ และ รักกันแล้วพากันหนี คิดเป็นร้อยละ 26.89 และ ร้อยละ 3.36 ตามลำดับ และพบว่าในการแต่งงานนั้นไม่มีการหมั้นก่อนแต่งคิดเป็นร้อยละ 69.83 และมีการหมั้นเพียงร้อยละ 30.17 เท่านั้น หลังจากการแต่งงานแล้วส่วนมากร้อยละ 47.86 จะแยกไปตั้งบ้านเรือน

อยู่ต่างหาก รองลงมาอยู่บ้านฝ่ายชายและอยู่บ้านฝ่ายหญิงคิดเป็นร้อยละ 24.79 และร้อยละ 22.22 ตามลำดับ นอกจากนี้ คู่สมรสส่วนใหญ่ยังมีความคิดที่จะคุมกำเนิดหลังแต่งงานกันแล้วร้อยละ 71.79 โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่มีความพร้อมทางการเงินเพียงพอที่จะดูแลบุตรที่จะเกิดมาและต้องการสร้างฐานะให้มั่นคงก่อน คู่สมรสร้อยละ 51.26 คิดว่าถ้าจะมีบุตรจำนวน 2 คน รองลงมามีบุตรจำนวน 3 คน และ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 15.97 และร้อยละ 13.45 ตามลำดับ

2.3.4 การแบ่งมรดก การแบ่งมรดกให้กับลูกๆ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะให้มรดกลูกๆเท่ากันหมดทุกคน คิดเป็นร้อยละ 89.19 และมีเพียงร้อยละ 10.81 ที่ให้ไม่เท่ากัน เหตุผลที่แบ่งให้ไม่เท่ากันเป็นเพราะว่าต้องการแบ่งให้ลูกคนที่ดูแลตนเองยามชรามากที่สุด ในทำนองเดียวกันก็จะพิจารณาถึงความสามารถดูแลทรัพย์สินมรดกของลูกแต่ละคน

2.3.5 การหย่าขาดจากกัน เมื่อมีการหย่าขาดจากกันแล้วคู่สมรสจะแยกกันอยู่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.51 รองลงมาไปจดทะเบียนหย่า และไม่คิดหย่า คิดเป็นร้อยละ 28.16 และร้อยละ 22.33 ตามลำดับ

2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

ประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะให้ความเห็นว่า พวกเขาถือว่าเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันมานานพวกเขาถือว่าเป็นญาติด้วย(ร้อยละ 81.15)นอกจากนี้ญาติและเพื่อนบ้านมีการช่วยเหลือในด้านของงานส่วนตัว เช่น การซ่อมแซมบ้าน สร้างบ้าน ฯลฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.55 รองลงมาเป็นการช่วยเหลือของเพื่อนบ้านและบุคคลอื่นๆ เท่ากันคือร้อยละ 15.70 ส่วนการช่วยเหลือจากญาตินั้นมีค่าสุดเพียงร้อยละ 14.05

2.5 ความผูกพันของสมาชิกในครอบครัว

การปฏิบัติตัวของลูกที่มีต่อพ่อแม่ พบว่า ส่วนใหญ่ลูกได้ช่วยเหลือดูแลพ่อแม่อยู่ในระดับดี มีเพียงส่วนน้อยที่เลี้งดูส่งเสียเป็นครั้งคราว แยกกันอยู่กับพ่อแม่ ต่างคนต่างทำมาหากิน และมีบางคนที่ลูกยังเล็กอยู่ ในส่วนของญาติพบว่า ส่วนใหญ่มีการให้การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีเพียงส่วนน้อยที่ต่างคนต่างอยู่ไม่ได้ให้ความสนใจซึ่งกันและกัน

2.6 ลักษณะที่พึงประสงค์ของครอบครัว

ตามทัศนะของชาวบ้านบางกะจะได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องลักษณะที่ดีของพ่อแม่ไว้ว่า พ่อแม่ที่ดีนั้นควรมีลักษณะดังนี้คือ เป็นผู้นำครอบครัวที่ดี มีความรับผิดชอบ รับฟังปัญหาของลูกเป็นเพื่อนคุยได้ทุกเรื่อง อารมณ์ดี ไม่ใช้อารมณ์และกำลังตัดสินปัญหา ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ไม่เปรียบเทียบกับลูกคนอื่น รักลูกเท่าๆ กัน ให้อิสระแก่ลูกในการตัดสินใจ รวมทั้งมีพรหมวิหาร 4 ด้วย

ในส่วนของคุณลักษณะที่ดีของลูกควรเป็นดังนี้ เชื่อฟังพ่อแม่ เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ มีความขยัน ตั้งใจเล่าเรียน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ ไม่มีวุ่นวายเสพติด รวมทั้งมีความกตัญญู

สำหรับสาเหตุที่ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขนั้น ชาวบ้านบางกะจะจะได้ให้ความเห็นโดยสรุปไว้ว่า ความสามัคคีปองคองกัน ครอบครัวส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 72.80 รองลงมาเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และความพร้อมทางด้านการเงินส่งผลให้ครอบครัวมีความสุข ร้อยละ 69.60 ร้อยละ 48.80 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยทางด้านอื่นๆ เช่น ความรู้จักพอ ความสะอาดสบาย ความไว้นือเชื่อใจกัน ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขน้อยที่สุด ร้อยละ 11.20

2.7 คติธรรมที่ยึดถือในการครองเรือน

จากการศึกษาพบว่า คติธรรมประจำใจที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุขนั้น ประกอบไปด้วย

- ทำวันนี้ให้ดีที่สุด
- เอาใจเขามาใส่ใจเรา
- พยายามในสิ่งที่ตนมี
- รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี
- ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
- ทำวันข้างหน้าให้ดีขึ้น
- ทำดีไม่ทำชั่ว
- ให้เกียรติ เห็นอกเห็นใจ สามัคคีกัน
- งานคือเงิน เงินคืองาน
- เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ
- ปิดหู ปิดตา ปิดหู

2.8 ปัญหาที่สำคัญของครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาในครอบครัวที่มีจะประกอบไปด้วย

- ขาดแคลนเงินเรื่องการเงิน
- ขาดเวลาพักผ่อน
- ความไม่เข้าใจกันในหมู่พี่น้อง
- บ้าน ที่อยู่อาศัย และ สิ่งแวดล้อมไม่ดี
- ผู้สูงอายุ วัยเห่ว ถูกทอดทิ้ง
- พ่อ แม่ มีครอบครัวใหม่ ไม่สนใจลูกเก่า
- สามเษผู้ เทียว ไม่สนใจครอบครัว

3. ด้านการเมืองการปกครอง

3.1 องค์วิสัยทางการเมืองการปกครอง

3.1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะร้อยละ 95.98 รู้จักที่ตั้งของที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้รู้จักที่ทำการต่างๆทั้งหมดภายใน อบต. ถึงร้อยละ 63.39 มีทราบบ้างไม่ทราบบ้างร้อยละ 35.27 และไม่ทราบเลยเพียงร้อยละ 1.34 เท่านั้น

3.2 ตำแหน่งทางสังคมด้านการเมืองการปกครอง

ตำแหน่งทางสังคมด้านการเมืองการปกครอง ตามทัศนะของประชาชนชาวบางกะจะ สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆได้ดังนี้

3.2.1 สาเหตุที่ประชาชนเลือกผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านของตน

- เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตั้งใจทำงาน มีความพร้อมด้านฐานะ (45%)
- มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (20%)
- ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และดูแลทุกข์สุข (18%)
- ขยันอดทน มีความมุ่งมั่น (13%)
- ไม่มีคู่แข่งที่ทัดเทียมกัน (4%)

3.2.2 ลักษณะของผู้ใหญ่บ้านที่ดี

- เป็นผู้นำที่ดี มีความยุติธรรม (51%)
- มีความเสียสละ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาให้กับลูกบ้าน และดูแลความเป็นอยู่ (31%)
- มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนาหมู่บ้าน (9%)
- มีดีจจะ ความรับผิดชอบ ตั้งใจทำงาน (9%)

3.3 ภาระหน้าที่ต่อสังคม

3.3.1 หน้าที่ของพัฒนากร

- แนะนำและพัฒนาค้านสาธารณสุข รวมทั้งการพัฒนาค้านชีวิตและสังคม
- ดำรวจพื้นที่ และแก้ไขพัฒนาปรับปรุงพื้นที่
- ส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่

3.3.2 หน้าที่ของเกษตรตำบล

- ให้ความรู้ด้านการเกษตร
- ส่งเสริมอาชีพการเกษตร

3.3.3 หน้าที่ของกำนัน

- ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชนในตำบลและช่วยเหลือลูกบ้าน เมื่อยามเดือดร้อน
- ปกครองประชาชนในตำบล
- เป็นตัวแทนชาวบ้านในการเป็นปากเป็นเสียงในเรื่องต่างๆ
- กระจายข่าวสารและประชาสัมพันธ์ข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบ

3.3.4 หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

- สอดส่อง ดูแล และช่วยเหลือลูกบ้าน
- เป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้าน
- บริหารงาน โครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน
- กระจายข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบ
- เป็นผู้ช่วยเหลือกำนัน

3.4 กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้กับหมู่บ้านในรอบปีที่แล้ว

3.4.1 กำนัน

- บริหารงานตำบล ดูแลงานสาธารณะ และงานกองทุนต่างๆ
- พัฒนาพื้นที่ในความรับผิดชอบ
- เป็นตัวแทนชาวบ้าน
- จัดกิจกรรมด้านยาเสพติด
- ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ

3.4.2 ผู้ใหญ่บ้าน

- การสนับสนุนงานกีฬา ความเข้มแข็งของชุมชน การสาธารณสุข และงานกองทุนตามนโยบายรัฐ
- พัฒนาพื้นที่ ดูแลสาธารณูปโภค
- บริหารงานในหมู่บ้าน งานกลุ่มสตรี และการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้าน จัดกิจกรรมภายในหมู่บ้าน
- ประชาสัมพันธ์ รายงานเหตุการณ์ต่างๆต่อชุมชน
- ดูแลทุกข์สุขชาวบ้าน แก้ไขปัญหาสุขภาพ
- จัดประชุมภายในหมู่บ้าน
- แจกของงานวันเด็ก

3.4.3 พัฒนาการ

- ส่งเสริมกลุ่มสตรี ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
- ประชุมแนะนำและปฏิบัติตามนโยบายรัฐ
- จัดเวทีประชาคม เพื่อบริหารงานกองทุน
- บริหารงานของหมู่บ้าน

3.4.4 เกษตรตำบล

- พัฒนาสาธารณสุขโรคและสนับสนุนวัตถุดิบด้านการเกษตร
- แนะนำวิธีทำการเกษตรแบบใหม่ และอบรมแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ เช่น โรคของต้นไม้ ฯลฯ
- บริหารงานหมู่บ้านและงานกองทุนการเกษตร
- เป็นผู้นำชุมชนทางการเกษตร

3.4.5. คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น
- จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน ด้านการป้องกันยาเสพติด งานด้านการศึกษา
- บริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
- รักษาความสะอาดภายในหมู่บ้าน
- ให้ความคิดเห็นเรื่องต่างๆ

3.4.6 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

- พัฒนาและก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน
- บริหารงานและกลุ่มงานในชุมชน
- ประชาสัมพันธ์ ช่วยเหลือและพัฒนางานในหมู่บ้าน
- จัดกิจกรรมงานด้านสาธารณสุขและกิจกรรมด้านยาเสพติด
- บริหารงานเงินกู้กองทุน
- จัดกิจกรรมกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์
- จัดการเลือกตั้ง
- รับเรื่องราวร้องทุกข์ของชาวบ้าน

3.4.7 ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 73 ทราบว่ากำนัน/ผู้ใหญ่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่ง และได้รับเงินเดือนจากทางราชการ

3.4.8 ชาวบางกะจะส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ที่ควรรับผิดชอบต่องานพัฒนาหมู่บ้านที่มีความสำคัญ ใน 3 อันดับแรกคือ หน่วยงานของทางราชการ ชาวบ้านทุกคน และ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ตามลำดับ

3.4.9 ชาวบางกะจะส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ที่ควรจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านที่สำคัญ 3 อันดับแรกได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านทุกคน และ หน่วยงานของทางราชการ ตามลำดับ

3.5 วิเคราะห์ข้อมูลแบบแผนพฤติกรรม

3.5.1 ชาวบางกะจะ ออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกทางการเมืองการปกครองครั้งสุดท้ายที่ผ่านมาสูงสุดคือ ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คิดเป็นร้อยละ 46.72 เท่ากัน รองลงมาได้แก่ ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 45.26, 33.58, และ 30.66 ตามลำดับ

3.5.2 เหตุผลที่ชาวบางกะจะใช้ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา 3 อันดับแรกได้แก่ 1) เป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ถือตัว เข้ากับประชาชนได้ดี 2) เคยมีผลงานที่ดีมาก่อน และ 3) รู้ปัญหาของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตามลำดับ

3.5.3 ชาวบางกะจะมีความพึงพอใจต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับพอใจคิดเป็นร้อยละ 76.83 เฉยๆ ร้อยละ 13.41 และ ไม่พอใจ ร้อยละ 9.76 ตามลำดับ

3.5.4 ชาวบางกะจะเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีจะต้องมีลักษณะ 3 อันดับแรกคือ 1) เข้ากับประชาชนได้ดี ดูแลทุกข์สุขอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือยามเดือดร้อน และเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน 2) พูดจริงทำจริง มีความรับผิดชอบ และ 3) เป็นคนดี ตามลำดับ

3.5.5 ชาวบางกะจะต้องการให้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนในด้านการเมืองการปกครอง 3 อันดับแรกคือ 1) ปราบปรามอาชญากรรม หรือความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2) ปราบปรามยาเสพติด และ 3) แจกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ตามลำดับ

4. ด้านการศึกษา

4.1 การอ่านออกและเขียนได้ของประชาชนชาวบางกะจะ ชาวบางกะจะ ร้อยละ 96.83 อ่านหนังสือได้ ในทำนองเดียวกัน สามารถเขียนหนังสือได้ร้อยละ 95.24

4.2 การศึกษาและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมหลังจากสำเร็จการศึกษามาแล้ว ชาวบางกะจะ หลังจากสำเร็จการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้วส่วนใหญ่ร้อยละ 69.30 ค้นหาความรู้เพิ่มเติมโดยการอ่านหนังสือด้วยตนเอง รองลงมาเป็น การเข้ารับการอบรมเฉพาะเรื่องที่รัฐจัดขึ้น และสมัครเรียนอาชีวพระยะสั้น คิดเป็นร้อยละ 10.53 และ ร้อยละ 7.02 ตามลำดับ

4.3 การสนับสนุน ติดตามการศึกษาของบุตรธิดา และการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 95 เห็นว่าการเรียนมีประโยชน์ตั้งแต่ระดับมากไปจนถึงมากที่สุด ส่วนใหญ่ร้อยละ 85 มีความประสงค์จะส่งบุตรให้ศึกษาต่อ และร้อยละ 68 จะส่งให้บุตรเรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ส่วนในเรื่องการติดตามผลการเรียนของบุตรนั้นพบว่าผู้ปกครองประมาณร้อยละ 83 ได้มีการติดตามอยู่เสมอ และประมาณร้อยละ 70 เคยไปพบครูผู้สอนเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของบุตร ในทำนองเดียวกันผู้ปกครองส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 88 เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียน ได้จัดขึ้นและขอความร่วมมือมายังผู้ปกครอง

4.4 ชาวบางกะเห็นว่า วิชาที่เคยเรียนมาในโรงเรียนและเป็นประโยชน์ต่อตนเองในการประกอบอาชีพคือวิชา เกษตรกรรม และ วิชาคณิตศาสตร์ ส่วนประเด็นเกี่ยวกับลักษณะครูคือนักเรียนรักเด็ก และมีจิตสำนึกในความเป็นครู ส่วนนักเรียนที่ดีก็จะต้องเชื่อฟังครูและขยันเรียน และให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าโรงเรียนควรจะเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่เด็กและเป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมชุมชนตามโอกาสอันควร และต้องการให้รัฐบาลให้เด็กได้เรียนฟรีหรือมีทุนการศึกษาให้กับนักเรียนยากจนอย่างทั่วถึง

5. ด้านเศรษฐกิจ

5.1 อาชีพหลักส่วนใหญ่ของชาวบางกะจะคือ การทำสวน/ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.42 รองลงมาได้แก่อาชีพ รับจ้าง ข้าราชการ และ ธุรกิจ/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 32.12, 8.03, และ 5.84 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะร้อยละ 84 ไม่มีการประกอบอาชีพรอง สำหรับจำนวนบุคคลที่เป็นหลักในการหารายได้ให้แก่ครอบครัวส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 71 มีจำนวน 2-3 คน

5.2 ชาวบางกะจะ แต่ละครอบครัวมีรายเฉลี่ยต่อปี 123,462 บาท ที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร ส่วนรายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อปีของแต่ละครอบครัวประมาณ 112,292 บาท โดยจ่ายเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าศึกษาเล่าเรียนของบุตร ค่ารักษาพยาบาล และเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

5.3 ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 46 มีความต้องการเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่น และพบว่าประมาณร้อยละ 50 ต้องการให้บุตรของตนเองประกอบอาชีพสืบต่อจากตนเอง ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพที่มีเกียรติ ชาวบางกะจะเห็นว่าอาชีพที่มีเกียรติได้แก่ อาชีพราชการ ส่วนอาชีพที่มีรายได้สูงได้แก่ อาชีพพ่อค้า สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำไร่ให้ได้ผลดีจะต้องพึ่งพาสิ่งใดนั้น พบว่าชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 31 ให้ความเห็นว่าต้องพึ่งพาดินฟ้าอากาศเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ พึ่งพาตนเองหรือครอบครัว และ ความช่วยเหลือจากทางราชการ โดยคิดประมาณร้อยละ 28 และ ร้อยละ 21 ตามลำดับ

5.4 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการทำไร่หรือทำสวนของชาวบ้านบางกะจะอันดับแรกได้แก่ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล คิดเป็นร้อยละ 29.36 รองลงมาได้แก่ มีที่ดินน้อย มีศัตรูพืชรบกวน และ ทุนน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.44, 13.76, และ 13.76 ตามลำดับ

5.5 ชาวบางกะจะ จะนำผลผลิตของตนเองไปขายภายในหมู่บ้านมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.09 รองลงมาจะนำไปขายที่ตลาดในอำเภอ และ ตลาดที่จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 28.18 และ ร้อยละ 17.27 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 จะนำไปขายให้กับพ่อค้าโดยตรง โดยการบรรทุกไปกับรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.18 สำหรับอุปสรรคสำคัญมากที่สุดในการขายผลผลิตทางการเกษตรได้แก่ ผลผลิตถูกกดราคา คิดเป็นร้อยละ 72.04

6. ด้านศาสนาและประเพณี

6.1 ชาวบางกะจะส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 95.83 และ ร้อยละ 4.16 ตามลำดับ ชาวบ้านประมาณร้อยละ 95 เห็นว่าทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี และประมาณร้อยละ 91 เห็นว่าการปฏิบัติตามหลักของศาสนาจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุข ในทำนองเดียวกัน ชาวบ้านประมาณร้อยละ 66 ไปวัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และประมาณร้อยละ 81 มีวัตถุประสงค์ไปวัดเพื่อไปทำบุญ โดยส่วนใหญ่สมาชิกทุกคนในครอบครัวประมาณร้อยละ 53 จะไปวัดกันทุกคน สำหรับในวันพระหรือวันธรรมสวนะประมาณร้อยละ 64 ไปวัดในระดับไปบ้างไม่ไปบ้าง ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 81 มีความตั้งใจที่จะให้ลูกชายบวชเมื่ออายุครบบวช

6.2 การมีส่วนร่วมและเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณี ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 67 จะไปร่วมงานที่มีขึ้น โดยประมาณร้อยละ 56 ไปให้ความช่วยเหลือตามโอกาสอันควร ส่วนที่เหลือจะไปร่วมงานโดยเป็นกรรมการและไปคุมหฺรลพ ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 83 เห็นว่าประเพณีที่มีอยู่เดิมคืออยู่แล้วไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

6.3 ชาวบางกะจะส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าคนตายไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่มีค่าร้อยละใกล้เคียงกันคือ ประมาณร้อยละ 41 เชื่อว่าตายไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่ และประมาณร้อยละ 44 ไม่เชื่อ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 70 เชื่อว่าการสร้างผลบุญในชาตินี้จะส่งผลไปถึงชาติหน้า และถ้าตนเองมีความทุกข์ส่วนใหญ่มักจะไปบ้านของเพื่อน และวัด คิดเป็นร้อยละ 37.50 และ ร้อยละ 36.54 ตามลำดับ และพบว่าชาวบ้านบางกะจะประมาณร้อยละ 82 ไม่เชื่อเรื่องการทรงเจ้าเข้าผี

7. ด้านอนามัยและสาธารณสุข

7.1 ชาวบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 99 เวลาประกอบอาหารมักจะคำนึงถึงความสะอาด และประมาณร้อยละ 98 จะคิดถึงประโยชน์และโทษของอาหารที่ตนเองจะต้องรับประทาน ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 96 เวลาออกนอกบ้านทุกครั้งจะสวมรองเท้าทุกครั้ง การถ่ายอุจจาระประมาณร้อยละ 93 ถ่ายอุจจาระที่ส้วมบ้านของตนเอง โดยส้วมที่ใช้อยู่ในแต่ละบ้าน ประมาณร้อยละ 74 เป็นส้วมซึม

7.2 จากการสังเกตความสะอาดภายในบ้านและบริเวณบ้านของชาวบางกะจะพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 67 ความสะอาดภายในบ้านอยู่ในระดับสะอาดปานกลาง ในทำนองเดียวกันร้อยละ 72 บริเวณบ้านมีความสะอาดอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

7.3 ชาวบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 91 เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับอนามัยและสาธารณสุขจากทางราชการ ความรู้ที่ได้รับส่วนมากร้อยละ 69 จะเป็นการบำรุงรักษาตนเองให้มีสุขภาพสมบูรณ์ รองลงมาเป็นความรู้เกี่ยวกับ การวางแผนครอบครัว และ การใช้ยา คิดเป็นร้อยละ 20 และร้อยละ 6 ตามลำดับ

สำหรับประเด็นในเรื่องยาพบว่า ชาวบางกะจะส่วนใหญ่ร้อยละ 95 มียาเก็บไว้ที่บ้าน ยาที่เก็บไว้ส่วนมาก ร้อยละ 43 จะเป็นยาแก้ปวด รองลงมาเป็นยาคำราหลวง และยาแก้ไข้ คิดเป็นร้อยละ 36 และร้อยละ 10 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะเห็นว่า ยาสมัยใหม่เป็นยารักษาโรคได้ดีกว่ายาพื้นบ้าน (สมุนไพร น้ำมันดี ฯลฯ)

7.4 ชาวบางกะจะส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 44.23 เลี้ยงบุตรของตนเองด้วยนมแม่ รองลงมา เลี้ยงด้วยนมแม่และอาหารเหลว และ นมกระป๋องและอาหารเหลว คิดเป็นร้อยละ 35.58 และร้อยละ 11.54 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะมากที่สุดร้อยละ 82.52 เคยไปขอรับคำแนะนำจากแพทย์ในเรื่องการบำรุงรักษาบุตร สำหรับการนำบุตรไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 78.64 นำบุตรไปฉีดวัคซีนตามกำหนดเวลาที่แพทย์สั่ง ชาวบางกะจะร้อยละ 95.96 เห็นว่าปัจจุบันบุตรของตนเองมีความสมบูรณ์แข็งแรงมากที่สุด

7.5 ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 65 มีการคุมกำเนิด วิธีที่ใช้ในการคุมกำเนิดมากที่สุดประมาณ ร้อยละ 40 คือใช้ยาคุมกำเนิด รองลงมาใช้ถุงยางอนามัย ใช้ห่วงคุมกำเนิด และฉีดยาคุมกำเนิด คิดเป็นร้อยละ 13.19, 10.99, และ 10.99 ตามลำดับ ส่วนจำนวนบุตรนั้นชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 42 ต้องการมีบุตร 2 คน รองลงมา 1 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 24.76 และ ร้อยละ 21.90 ตามลำดับ

7.6 ชาวบางกะจะมากที่สุดประมาณร้อยละ 68 เวลาเจ็บป่วยจะไปพบหมอหรือแพทย์ (รองลงมา ร้อยละ 30 ไปซื้อยาจากร้านขายยารับประทานเอง) โดยร้อยละ 53 จะไปพบหมอหรือแพทย์ที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด สำหรับโรคส่วนใหญ่ที่ชาวบางกะจะร้อยละ 77 เป็นมากที่สุด คือ ไข้หวัด ในทำนองเดียวกัน ชาวบางกะจะประมาณร้อยละ 47 เคยได้รับยาคำราหลวงจากแพทย์ประจำตำบล ส่วนการซื้อยารับประทานเอง นั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 46 ได้รับคำแนะนำจากแพทย์ รองลงมาร้อยละ 33.33 ได้รับคำแนะนำจากผู้ขายยาที่ร้านขายยา

8. ด้านศิลปะและสันทนาการ

8.1 ชาวบางกะจะมากที่สุดร้อยละ 43.97 พักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ รองลงมาเป็น ฟังวิทยุ และ ไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 31.03 และร้อยละ 12.93 ตามลำดับ ในการดูการละเล่น ส่วนใหญ่ชาวบางกะจะร้อยละ 60 จะดูนานๆครั้ง โดยร้อยละ 50 จะดูการละเล่นหรือมหรสพภายในหมู่บ้าน และในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุส่วนใหญ่ร้อยละ 81.58 ดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุอยู่เสมอ สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านในการแข่งขันกีฬาหรือสันทนาการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.36 เข้าร่วมในฐานะเป็นผู้ดู โดยมีผู้เข้าร่วมเล่นร้อยละ 27.03

8.2 ชาวบางกะจะเห็นว่าลักษณะของการแสดงที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย การให้คติสอนใจ ตลกขบขัน และให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 48.57, 25.71, และ 20.95 ตามลำดับ ส่วนรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ดี จะต้องประกอบไปด้วย การให้ข่าวสารความเป็นไปในสังคม และให้ความรู้ความคิด คิดเป็นร้อยละ 54.63

และร้อยละ 32.41 ตามลำดับ สำหรับแนวภาพยนตร์ที่ชาวบางกะจะชอบดูมากที่สุด ได้แก่ แนวภาพยนตร์ประเภทตลกขบขัน คิดเป็นร้อยละ 50.94 รองลงมาเป็นแนวตื่นเต้น/บู๊ และรักสขชื่นสมหวัง คิดเป็นร้อยละ 31.14 และ ร้อยละ 5.66 ตามลำดับ

8.3 ชาวบางกะจะมากที่สุดร้อยละ 36.79 ใช้เวลาว่างในการนอน รองลงมาเป็นการเล่นสเก็ตบอร์ดกับเพื่อนบ้าน เล่นกีฬา และ เล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ 25.47, 17.92, และ 2.83 ตามลำดับ

8.4 เครื่องอำนวยความสะดวกที่ชาวบางกะจะมีใช้ ส่วนใหญ่แต่ละครัวเรือนประมาณร้อยละ 69 มีวิทยุ ร้อยละ 74 มีโทรทัศน์ ร้อยละ 70 มีตู้เย็น ร้อยละ 65 มีเครื่องซักผ้า ร้อยละ 74 มีพัดลม และ ร้อยละ 72 มีเตาแก๊สสำหรับประกอบอาหาร

8.5 ชาวบางกะร้อยละ 77 ของครัวเรือน มีเครื่องดนตรีชนิดต่างๆอยู่ 1 - 2 ชิ้น ในทำนองเดียวกัน ร้อยละ 88 มีเครื่องกีฬาอยู่ในแต่ละครัวเรือน 1 - 3 ชิ้น

9. ด้านภาษาและการสื่อสาร

9.1 ชาวบางกะจะร้อยละ 50.77 อ่านหนังสือพิมพ์ในระดับอ่านบ้างไม่อ่านบ้าง [อ่านเป็นประจำ มีถึงร้อยละ 45.38] โดยร้อยละ 52.31 อ่านเข้าใจทุกเรื่อง และร้อยละ 44.61 เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง ส่วนการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ร้อยละ 58.46 ฟังและดูเป็นประจำ รายการวิทยุที่ชาวบางกะจะสนใจมากที่สุด ได้แก่ ข่าว ละครวิทยุ และ เพลง คิดเป็นร้อยละ 55.20, 24.00, และ 20.80 ตามลำดับ ส่วนรายการโทรทัศน์ที่ชาวบางกะจะสนใจดูมากที่สุด ได้แก่ ข่าว บันเทิง และ สารคดี คิดเป็นร้อยละ 58.40, 28.00, และ 13.60 ตามลำดับ

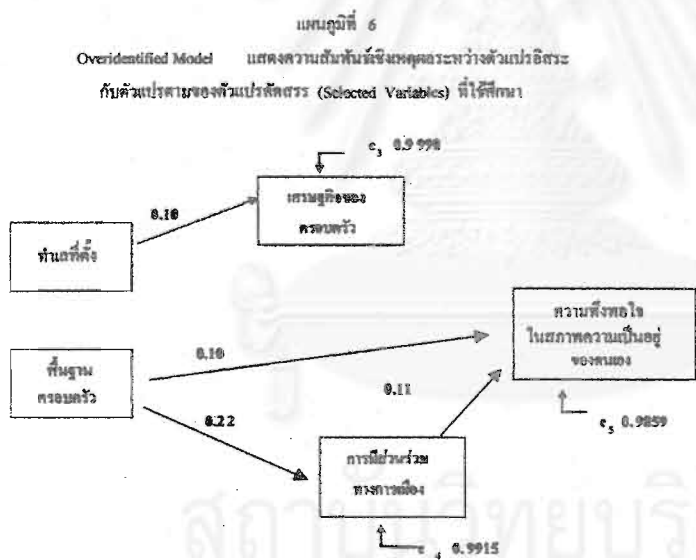
9.1 ชาวบางกะจะเห็นว่าภาษาที่สมควรจะต้องสั่งได้ใจความ เข้าใจง่าย และ ไม่มีศัพท์วิชาการหรือภาษาต่างประเทศมาก คิดเป็นร้อยละ 43.41, 42.63, และ 13.18 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันชาวบางกะจะร้อยละ 45.08 เห็นว่าปัจจุบันภาษาของหนังสือราชการส่วนใหญ่อ่านเข้าใจง่าย สำหรับปัญหาการใช้ภาษาพบว่าชาวบางกะจะเพียงร้อยละ 13.27 มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาในเรื่องที่เกี่ยวกับใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ มีการใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง และ มีการใช้คำฟุ่มเฟือย เป็นต้น

9.2 ชาวบางกะจะเห็นว่าลักษณะของนักพูดที่ดีจะต้องใช้ภาษาพื้นบ้านง่ายๆ พูดน้อยแต่ได้ใจความมาก และต้องพูดช้า คิดเป็นร้อยละ 60.80, 12.80, และ 11.20 ตามลำดับ

9.3 คำบางคำที่ใช้กันอยู่ในทุกหมู่บ้านในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะที่แตกต่างไปจากคำในภาษากลางได้แก่ สุก (ผลัดไปข้างหน้า) ก้อง (ชี้หลัง) เอาได้ (ดี, พอใช้) ใฮ้อฮัน (ไส้เดือน) น้ำจิ้ม (พริกกับเกลือ) พริกกับเกลือ (น้ำจิ้ม) น้ำโด (น้ำมาก น้ำขึ้น) และ ใฮ้อฮัย (พี่ชาย) เป็นต้น

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคัดสรร

1. ความเป็นอยู่โดยทั่วไป ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ โดยรวมจะอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 73.62) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายด้านจะพบว่า ด้านทำเลที่ตั้ง เศรษฐกิจของครอบครัว พื้นฐานครอบครัว และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ความเป็นประชาธิปไตย) ของชาวบางกะจะอยู่ในระดับ ดี ถึง ดีมาก ยกเว้นเพียงด้านเดียวคือ ความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของชาวบางกะจะอยู่ในระดับต่ำหรือควรปรับปรุง
2. กลุ่มอาชีพต่างๆ ภายในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะมีความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่า กลุ่มอาชีพเกือบทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกลุ่มกลุ่มอาชีพทำสวน/ทำไร่ไม่มีความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเองสูงกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
3. ทำเลที่ตั้งหรือที่อยู่อาศัยและที่ทำกินมีผลทางตรงต่อการมีรายได้รายจ่ายและการมีชีวิตที่สะดวกสบายของชาวบางกะจะ [ในขณะที่ทั้งสองตัวแปรนี้ (ทำเลที่ตั้ง และ เศรษฐกิจของครอบครัว) ไม่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะ] ในทำนองเดียวกันพบว่าความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลทั้งทางตรง และ ทางอ้อม (โดยผ่านทาง การมีส่วนร่วมทางการเมือง) จากพื้นฐานของครอบครัว และอิทธิพลทางตรงจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของชาวบางกะจะ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ความเป็นอยู่ในภาพรวม โดยทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่าสังคมชาวบางกะจะ มีความเป็นอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ทำเลที่ตั้งของบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัย (รวมทั้งที่ทำกิน) 2) พื้นฐานของครอบครัว (ระดับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวและอนามัยสาธารณสุข) 3) เศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้และรายจ่าย รวมทั้งจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ) 4) การมีส่วนร่วมทางการเมือง

และ 5) ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน พบว่าส่วนใหญ่ค่าเฉลี่ยใน 4 ด้านแรกคือ ทำเลที่ตั้งของบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน พื้นฐานของครอบครัว (ระดับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวและอนามัยสาธารณสุข) เศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้ รายจ่าย และจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ) และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของชาวบางกะจะ อยู่ในระดับสูง ในทางตรงกันข้ามพบว่า ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง) จากการสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่มีอยู่อาจเป็นไปได้ว่า พื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะเดิมเป็นทำเลที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ตั้งของจังหวัดจันทบุรี มีสถานที่สำคัญ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งความหลากหลายในด้านกายภาพมากมาย ทำให้ชาวบางกะจะมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบายตามควรแก่สภาพ ต่อมาได้มีการย้ายตัวจังหวัดไปตั้งที่ใหม่ (ที่ปัจจุบันนี้) ทำให้มีการเคลื่อนย้ายถิ่น ผู้คน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ออกไปจากเขตเดิม ทำให้พื้นที่บริเวณส่วนนี้ได้รับความสนใจน้อยลง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่พบว่า ทำเลที่ตั้งหรือที่ทำกินหรือที่อยู่อาศัยของประชาชนมีผลทางตรงต่อการอยู่ดีกินดี (เศรษฐกิจ) ของชาวบางกะจะ นั้นแสดงให้เห็นว่า รายได้ รายจ่าย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ชาวบางกะจะจะได้รับมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับ ความเพียงพอของน้ำที่ใช้ในการบริโภคและอุปโภค รวมทั้งลักษณะของดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ในทำนองเดียวกันเมื่อพิจารณา รายได้โดยเฉลี่ยต่อปีของชาวบางกะจะ พบว่า ชาวบางกะจะจะมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 123,462 บาทต่อปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่เขียนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (อ้างอิง สุทรนุ ศรีไสย์ และ ชัยสิทธิ์ เถลิงมีประเสริฐ, 2544) ที่เขียนไว้ดังนี้

“เพื่อให้ประเทศไทยได้นำเอาการเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลกมาเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและตรงกับความต้องการของคนไทยโดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นสังคมไทยที่ปรารถนาดังนี้

ประเทศไทยจะก้าวไปสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี 2563 โดยเศรษฐกิจจะมีขนาดเป็นลำดับ 8 ของโลก คนไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่ต่ำกว่า 300,000 บาทต่อปี หรือประมาณ 12,000 เหรียญสหรัฐ ซึ่งวัด ณ ระดับราคาปี 2536 และสัดส่วนคนยากจนจะลดลงต่ำกว่าร้อยละ 5 ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ส่วนใหญ่คนไทยจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี เศรษฐกิจจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างศรัทธามีระบบการค้าขายแบบเสรีที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ทันโลกทางเทคโนโลยี ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในภูมิภาคและชนบทไม่แตกต่างไปจากคนในเมืองหลวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการดูแลรักษาและจัดการอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีภาคราชการที่มีประสิทธิภาพ มีนักการเมืองและข้าราชการที่มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้ความสามารถสูงยึดผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก”

ในทำนองเดียวกันพบว่า ทำเลที่ทำมาหากิน และ เศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อความพึงพอใจในความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะ มีเพียงองค์ประกอบสำคัญ 2 ด้านคือ พื้นฐานของครอบครัว (การศึกษาและอนามัยสาธารณสุข) และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีผลทางตรงต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง (ในขณะที่เดียวกัน พื้นฐานของครอบครัวก็มีผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะ โดยผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง) จากข้อค้นพบดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะจะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสำคัญ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณี แกมเกตุ (2547) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชนบทเป็นปัจจัยหลักหนึ่ง ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งพิงตนเองของครอบครัว โดยพบว่า ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวจบการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จะส่งผลให้ครอบครัวนั้นๆมีความสามารถในการพึ่งพิงตนเองได้น้อย และจากการศึกษาของ สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ (2544, 2545) ในเรื่อง “การจัดอันดับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการรางวัลพระปกเกล้าประจำปี 2544 และ ประจำปี 2545 และการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรคัดสรรกับความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนต่อองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น” โดยเฉพาะองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นประเภทองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งสองปีพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนตนเองมีผลทางตรงต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และ ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนต่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยในเรื่องนี้ที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีผลต่อความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง ส่วนมากองค์กรของรัฐมักจะเป็นผู้จัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการร่วมรับฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรม ร่วมตรวจสอบองค์การ ฯลฯ ดังนั้นกิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้น หน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดก็คือองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นการได้มาซึ่งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อความอยู่ดีกินดีและความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนชาวบางกะจะ ได้เป็นอย่างดี จากประเด็นต่างๆดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมดังนี้

1. ความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ จะมีคุณภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันอย่างจริงจัง พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยมีการวางแผนไว้อย่างชัดเจนว่า ในช่วง 3 - 5 ปีข้างหน้า คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบางกะจะจะเป็นเช่นไร งบประมาณที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาแต่ละครั้งหรือแต่ละ โครงการจะได้อะไรมาบ้าง ชาวบางกะจะจะมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ เหล่านั้นโดยวิธีใด ผลผลิตและผลลัพธ์ที่จะได้รับหลังจาก 3 - 5 ปีข้างหน้าจะเป็นเช่นไร สิ่งเหล่านี้ควรที่จะต้องมีการศึกษาและวางแผนไว้อย่างครบถ้วน

แผนที่ควรจะต้องทำให้ปรากฏเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมทั้งเป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนนั้น ได้แก่ แผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Plans) แผนปฏิบัติการ (Operational Plans) และแผนแก้ปัญหา (Problem Solving Plans) สำหรับการจัดทำแผนดังกล่าวควรจะต้องจัดทำอย่างรอบคอบ มีการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการจากประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนอย่างแท้จริง ผู้จัดทำแผนควรจะต้องมีความรู้ความสามารถ ไม่ใช่จัดทำแผนตามคำสั่งหรือตามกระแสทางการเมือง เมื่อนำแผนไปใช้ควรมีการประเมินแผนเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ค้นพบจากงานวิจัยเรื่องนี้ควร ได้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ปัญหาต่างๆเหล่านั้นได้แก่

2.1 เยาวชนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้เยาวชนเหล่านี้ได้เข้าใจและเรียนรู้กระบวนการในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตนเอง โดยอาจจัดให้มีการร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นให้มากที่สุด กระบวนการที่จัดขึ้นจะต้องให้เยาวชนทุกคน ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มวางแผน ร่วมทำกิจกรรม และร่วมประเมินผล กิจกรรมที่ทุกคนได้มีส่วนร่วม กิจกรรมเหล่านั้นได้แก่ กิจกรรมที่เสริมสร้างความผูกพัน สามัคคี และความปรองดองกันภายในครอบครัว ระหว่างกลุ่มบุคคล และ ระหว่างชุมชน ฯลฯ เป็นต้น

2.2. การศึกษาภายในระบบควรจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับอาชีพและท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะต้องมีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรักในท้องถิ่นของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในทำนองเดียวกันควรต้องใช้ปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้ครบวงจร ตั้งแต่ความต้องการของท้องถิ่นที่อยากจะเห็นลักษณะพึงประสงค์ของเยาวชนบางกะจะที่ควรจะเป็น หลักสูตรที่เหมาะสม กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายของการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนภายในเขตชุมชนบางกะจะ เครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชนบางกะจะกับภายนอกเขต และ การวัดประเมินผลที่เป็นรูปธรรม สิ่งที่ควรดำเนินการในขั้นสุดท้ายของทุกปีควรมีการนำผลการประเมินของเยาวชนทั้งในและนอกระบบ โรงเรียนมารายงานผลให้กับชุมชนได้รับทราบถึงความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมของทุกระบบ พร้อมทั้งหาวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในแต่ละปีของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและนอกเหนือจากการศึกษาอย่างเป็นระบบ สำหรับหน่วยงานที่ควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการรายงานผลดังกล่าว น่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ เพราะในอนาคตเมื่อมีการกระจายอำนาจลงไปสู่ท้องถิ่นเรียบร้อยแล้ว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้นจะต้องมีส่วนรับผิดชอบงานด้านการศึกษาของเยาวชนทั้งในและนอกระบบอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2.3 ปัญหาการเกษตรกรรม ทางรัฐหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการเกษตรควรมีการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก มีการจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแหล่งต่างๆ ให้มีจำนวนมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ในทำนองเดียวกันเพื่อให้มีอำนาจต่อรองใน

เรื่องราคาสินค้าระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ ควรมีการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรระดับตำบลเพื่อใช้เป็นสถานที่หรือหน่วยประสานงานในการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้ขายในราคาเดียวกันและเป็นการสร้างระบบการค้าที่ประกาศราคาไว้ล่วงหน้า และควรมีการสร้างโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่มของสินค้า โดยอาจให้นักวิชาการทางการเกษตรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถนอมอาหาร หรือให้มีการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ในการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร และเพื่อความชัดเจนในเรื่องนี้หน่วยงานภาครัฐควรที่จะให้มีการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวางเพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินการตามสถานการณ์ที่เหมาะสมต่อไป

2.4 เนื่องจากในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ ส่วนใหญ่มีโบราณสถานที่สำคัญมากมาย วัดพุทธที่เก่าแก่คือวัดโยธานิมิต ประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างช้านาน และมีวิถีชีวิตความเชื่อที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมควรที่จะส่งเสริมให้โบราณสถานต่างๆ เหล่านั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวของทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหรือชาวประเทศที่อยู่ใกล้เคียงกับจังหวัดจันทบุรีได้มีโอกาสสัมผัสการท่องเที่ยวใหญ่วัดโยธานิมิตเป็นประจำทุกปี หรืออาจจะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ เช่น Home Stay ให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพักค้างแรมในบ้านของชาวบ้านเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านบางกะจะ นอกจากนี้อาจจะเป็นการนำไปชมประเพณีทำบุญทุ่งอีกแนวทางหนึ่งก็ได้

2.5 การดูแลสุขภาพผู้เจ็บป่วยของประชาชนชาวบางกะจะ โดยทั่วไปจะพบว่าถ้ามีการเจ็บป่วยเกิดขึ้น ส่วนใหญ่ชาวบางกะจะมักจะไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด ทั้งนี้เป็นเพราะตำบลบางกะจะอยู่ห่างจากตัวจังหวัดจันทบุรีไม่ไกลนัก (ประมาณ 5 - 6 กิโลเมตร) บทบาทของสถานีอนามัยตำบลควรที่จะเปลี่ยนไปในเชิงรุกบ้างคือมีการออกไปเยี่ยมเยียนและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องอนามัยและสาธารณสุขกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น ในทำนองเดียวกันรัฐควรให้ความสำคัญกับแพทย์ทางเลือกหรือแพทย์แผนโบราณ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้มีการสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว นอกจากนี้ควรมีการวิจัยในเรื่องแพทย์ทางเลือกกันอย่างจริงจัง ควรมีการถ่ายทอดหรือพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้มีหลักฐานเป็นมรดกตกทอดไปสู่ลูกหลานของชาวบางกะจะต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จรินทร์ ธานีรัตน์. นันทนาการชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- ดวงพันธ์ พรรษา. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, 2520.
- นิพนธ์ เทพวัลย์. “ขอบเขตของวิชาประชากรศาสตร์” ประชากรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- นิพนธ์ เทพวัลย์. ประชากรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- บรรพต วีระชัย. “สังคมไทย” สังคมวิทยามนุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.
- บุญสนอง บุญโยทยาน. มนุษย์กับสังคม. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510.
- พูนผล อาสนจินดา. ภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทย. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ส่งเสริมธุรกิจ, 2521.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. ลักษณะของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียวเซียวเจริญ, 2515.
- บุกคา สุขสมาน. สิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อม, 2515.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์,
2526.
- วรรณิ แกมเกตุ “ตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนชนบท” จุฬาสัมพันธ์.
47: 21 (31 พฤษภาคม 2547): 5.
- วิทยากร เชียงกูร. เศรษฐศาสตร์ชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: โคมทอง, 2524.
- สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. ระเบียบวิธีทางประชากรศาสตร์ ตอนที่ 1. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523.
- สมพร เทพสิทธิ์า. ปัญหาเศรษฐกิจและการค้า.
- เสถียร พันธรังษิ. ศาสนาเปรียบเทียบ. ธนบุรี, 2526.
- เสถียร โกเศศ. การศึกษาเรื่องประเพณีไทย. พระนคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2506.
- สมสุข มัจฉาชีพ. นิเวศวิทยา. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา, 2524.
- สุชาติ ภูมิบริรักษ์. สืบประวัติชาติไทย นำหน้า อาณาจักรของใคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
วรรณกรรมเพื่อชีวิต, 2526.
- สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. ประวัติศาสตร์ศาสนา. พระนคร: รวมสาสน์.
- สุมิตร คุณานุกร. ภาษาท่าทาง. กรุงเทพมหานคร: ศึกษิตสยาม, 2520.

- สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาดำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาดำบลบ้านเค่นโบสถ์ อำเภอเมือง และ บ้านย่านขาด อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาดำบลชากโค่น และ กิ่งอำเภอรังจันทน์ จังหวัดระยอง: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาดำบลอ่างศิลา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สุทธนู ศรีไสย์ และ คณะ, โครงการศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษาดำบลไร่รอด อำเภอดอนเจดีย์ และตำบลดั่งขัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. รายงานผลการศึกษามุ่บ้านนาสมบูรณ์และหนองไฮใต้ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การจัดระเบียบทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ. ประวัติตำบลบางกะจะ. เอกสารจัดทำโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เมื่อ 2547.
- อานนท์ อาภาภิรมย์. สังคม วัฒนธรรม และประเพณี. พระนคร: โอเดียนสโตร์, 2525.
- อารี สุทธิพันธ์. ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
- อุทัย สีนุสาร. "อนามัย" ธารานุกรมไทย. กรุงเทพมหานคร: อาศรมศิลป์และศาสตร์, 2516.
- อัจฉรา ประไพตระกูล. มนุษยวิทยาขั้นนำ. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Jackson, Barry .L. “Identification and Analysis of Activities Related to Developmental Tasks of College Students,” *NASPA Journal*. 15: 1 (Summer). Portland: The National Association of Student Personnel Administrators, 1977.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. “Sample Size for Research Activities.” *Educational and Psychological Measurement*. W.Scott Gehman ed. 30:3(Autumn, 1970):607-610.

Van Dan Berghe. “General Administration and Organization,” *The International Encyclopedia of Higher Education*. Knowles, Asa S. ed, p. 1798, 1973.

สถาบันวิทยบริการ
วาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจ “ด้านสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์”

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถาม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต.

1. ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน
ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....

2. หมู่บ้านนี้ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. อาณาเขต (รวมทุกหมู่บ้าน) และที่ตั้งของ อบต. เป็นอย่างไร

3.1 แผนที่ของ อบต. (ลอกจากหลักฐานที่มีอยู่ใน อบต.)

3.2 อาณาเขตของหมู่บ้านที่ศึกษา

ทิศเหนือจด หมู่บ้าน.....

ทิศตะวันออกจด หมู่บ้าน.....

ทิศตะวันตกจด หมู่บ้าน.....

ทิศใต้จด หมู่บ้าน.....

3.3 หมู่บ้านนี้มีรูปลักษณะคล้ายสิ่งใด .....

3.4 ลักษณะของพื้นที่ของ หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นอย่างไร .....

3.5 ขนาดเนื้อที่ของ หมู่บ้านทั้งหมด ..... ตารางกิโลเมตร

4. โครงสร้างพื้นฐานของ หมู่บ้าน

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1.	แหล่งน้ำธรรมชาติ			
	1.1 แม่น้ำ	.....	สาย	1.1.1 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที
				1.1.2 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที
				1.1.3 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที
	1.2 ลำคลอง	.....	แห่ง	1.2.1 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที
				1.2.2 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที
				1.2.3 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
	1.3 ลำห้วย	.....	แห่ง	1.3.1 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที 1.3.2 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที 1.3.3 ชื่อ ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที
	1.4 อื่นๆ (ระบุ)			
2.	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น			
	2.1 สระน้ำ	.....	สระ	2.1.1 สระที่ 1 อยู่ทางทิศ ..... ของ หมู่บ้าน มีขนาด ก x ย x ล ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที 2.1.2 สระที่ 1 อยู่ทางทิศ ..... ของ หมู่บ้าน มีขนาด ก x ย x ล ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที 2.1.3 สระที่ 1 อยู่ทางทิศ ..... ของ หมู่บ้าน มีขนาด ก x ย x ล ..... ห่างจาก หมู่บ้าน ..... เมตร ต้องเดิน ..... นาที
	2.2 บ่อน้ำ	.....	แห่ง	
	2.3 บ่อโยก	.....	แห่ง	
	2.4 อื่นๆ (ระบุ)			
3.	ลักษณะลมฟ้าอากาศ			
	3.1 มีกี่ฤดู	.....	ฤดู	

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
	3.1.1 ฤดูร้อนร้อนสูงสุด	.....	องศา C	เดือนที่ร้อนที่สุดคือ.....
	3.1.2 ฤดูหนาวหนาวที่สุด	.....	องศา C	เดือนที่หนาวที่สุดคือ.....
	3.1.3 ฤดูฝนมีปริมาณ น้ำฝนเฉลี่ยกี่นิ้ว/ปี	.....	นิ้ว/ปี	เดือนที่ฝนตกชุกคือ.....
	3.2 มีพายุหรือดีเปรสชัน ผ่านหมู่บ้านประมาณ กี่ลูกต่อปี	.....	ลูก/ปี	
4.	การคมนาคม			
	4.1 ทางบก	.....	สาย	
	4.1.1 ทางเดินเท้า	.....	สาย	
	4.1.2 ทางสาธารณะ	.....	สาย.	
	4.1.3 ทางเอกชน	.....	สาย	
	4.2 ทางน้ำ	.....	สาย	
	4.3 ระยะทางของหมู่บ้าน ห่างจากตัวจังหวัด	.....	ก.ม.	
	4.4 ใช้เวลาในการ เดินทางโดยรถ โดยสารประจำทาง	.....	นาที	
	4.5 เสียค่าโดยสาร เที่ยวละ	.....	บาท	
	4.6 ระยะทางของหมู่บ้าน ห่างจากตัวอำเภอ	.....	ก.ม.	
	4.7 ใช้เวลาในการ เดินทางโดยรถ โดยสารประจำทาง	.....	นาที	
	4.8 เสียค่าโดยสาร เที่ยวละ	.....	บาท	
5	ในหมู่บ้านนี้มี			
	5.1 เกวียน	.....	เล่ม	
	5.2 จักรยาน	.....	คัน	

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
6	5.3 รถกระบะ(อีแต่น)	.....	คัน	
	5.4 รถยนต์	.....	คัน	
	5.5 อื่นๆ(ระบุ).....	.....		
	หมู่บ้านนี้มี			
	6.1 วัว	.....	ตัว	
	6.2 ควาย	.....	ตัว	
	6.3 รถไถ, ควายเหล็ก	.....	คัน	

5. ระงาบบริเวณ

5.1 หมู่บ้านนี้มีทรัพยากรธรรมชาติ (แร่ธาตุ) อะไรบ้าง .....

5.2 แร่ธาตุอยู่บริเวณใดของหมู่บ้าน .....

5.3 ปัญหาสภาพแวดล้อมหรือภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงที่สุดที่หมู่บ้านได้รับ ได้มีเรื่องใดบ้าง

5.3.1 .....

5.3.2 .....

5.3.3 .....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจ “ด้านสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์”

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ .....บ้านเลขที่ .....

1. ในฤดูแล้งท่านมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้หรือไม่ มี ไม่มี

2. ถ้าขาดแคลนน้ำท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด

ร้องเรียนให้รัฐช่วยเหลือ ช่วยเหลือตนเองโดยๆไปซื้อ/ขุดเอง

อื่นๆ (ระบุ) .....

3. ในบ้านของท่านมีการเก็บน้ำไว้ดื่มหรือใช้โดยวิธีใด

เก็บในโอ่งน้ำ เก็บไว้ในแทงค์น้ำ

อื่นๆ (ระบุ) .....

4. น้ำที่เก็บไว้ในภาชนะใช้ได้นานเท่าใด

ต่ำกว่า 1 เดือน 1-2 เดือน 3-4 เดือน มากกว่า 4 เดือน

5. ที่นาหรือที่สวนของท่านมีลักษณะอย่างไร

ที่ราบ ที่ดอน ลุ่มๆดอนๆ อื่นๆ(ระบุ) .....

6. ลักษณะของดินในที่นาหรือสวนของท่านเป็นอย่างไร

ดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูก ดินไม่ดีเพาะปลูกได้ผลไม่เต็มที่

ดินไม่ดีและไม่เหมาะจะทำการเพาะปลูก

อื่นๆ (ระบุ) .....

7. ที่นาหรือสวนของท่านอยู่ห่างจากตัวบ้านประมาณ ..... เมตร

ใช้เวลาเดินทางด้วยเท้าประมาณ ..... นาที

8. ครอบครัวยุคของท่านมีเนื้อที่นาสำหรับปลูกข้าว ..... ไร่

ปลูกพืชไร่ ..... ไร่

อื่นๆ (ระบุ) ..... ไร่

9. ในรอบปีที่ผ่านมาได้ผลผลิตข้าว ..... ก.ก./ไร่

พืชไร่ ..... ก.ก./ไร่

อื่นๆ (ระบุ) ..... ก.ก./ไร่

10. นาทของท่านอาศัยน้ำจากแหล่งใด
 น้ำฝน   น้ำจากแหล่งชลประทาน   อื่นๆ(ระบุ) .....
11. นอกจากการประกอบอาชีพทำนาหรือทำสวนแล้วท่านประกอบอาชีพอื่นอีกหรือไม่
 ประกอบอาชีพอื่นอีกคือ .....
 ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น
12. ท่านคิดว่าสภาพของดินและแหล่งน้ำในหมู่บ้านถูกทำให้เปลี่ยนแปลงหรือไม่
 ถูกเปลี่ยนแปลง (โดยใคร) .....
(เพื่อประโยชน์อันใด) .....
 ไม่ถูกเปลี่ยนแปลง
13. ท่านคิดว่าบ้านของท่านอยู่ในบริเวณที่เหมาะสมหรือไม่
 เหมาะสม   ไม่เหมาะสม
14. ท่านพอใจสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของท่านมากน้อยเพียงใด
 มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
15. ท่านต้องการให้รัฐช่วยเหลือหมู่บ้านของท่านในด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน์
อย่างไรบ้าง
- 15.1 .....
- 15.2 .....
- 15.3 .....
- 15.4 .....
- 15.5 .....

แบบสำรวจ “ด้านประชากรและครอบครัว”

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถาม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต.

- ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน
ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....
- หมู่บ้านนี้ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1.	ประชากรในหมู่บ้าน			
	1.1 ชาย	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
	1.2 หญิง	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
	1.3 รวมทั้งหมด	.....	คน	
2.	ในรอบปีที่ผ่านมา มีเด็กเกิด ในหมู่บ้าน			
	2.1 ชาย	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
	2.2 หญิง	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
	2.3 รวมทั้งหมด	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
3	ในรอบปีที่ผ่านมา มีคนตายใน หมู่บ้านนี้			
	3.1 ชาย	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
	3.2 หญิง	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
	3.3 รวมทั้งหมด	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
4	อายุเฉลี่ยของผู้ตาย (ให้นิสิตคำนวณเอง)			
	4.1 ชาย	.....	ปี	
	4.2 หญิง	.....	ปี	
	4.3 เฉลี่ยรวมทั้งหมด	.....	ปี	
5	ในรอบปีที่ผ่านมา มีคนย้ายมา ตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านนี้			
	5.1 ที่ครอบครัว	.....	ครอบครัว	คิดเป็นร้อยละ ..... ของครัวเรือนทั้งหมด
	5.2 ที่คน	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
6	ความหนาแน่นของ ประชากรต่อ พ.ท.ตาราง ก.ม.	.....	คน/ก.ม. ²	(ให้นิสิตคำนวณเอง)
7.	ในรอบปีที่ผ่านมา มีคนย้าย ออกไปตั้งถิ่นฐานที่อื่น			
	7.1 ที่ครอบครัว	.....	ครอบครัว	คิดเป็นร้อยละ ..... ของครัวเรือนทั้งหมด
	7.2 ที่คน	.....	คน	คิดเป็นร้อยละ ..... ของประชากรทั้งหมด
8	ในหมู่บ้านนี้มีทั้งหมด ที่ครอบครัว	.....	ครอบครัว	

แบบสำรวจ “ด้านประชากรและครอบครัว”

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ ..... บ้านเลขที่ .....

1. ในครอบครัวของท่านมีใครอยู่บ้าง

รายการ	เพศ	อายุ	จบชั้น	อาชีพ	หมายเหตุ
พ่อ					
แม่					
ลูกคนที่ 1					
ลูกคนที่ 2					
ลูกคนที่ 3					
ลูกคนที่ 4					
ลูกคนที่ 5					
ลูกคนที่ 6					
ลูกคนที่ 7					
ลูกคนที่ 8					
ลูกคนที่ 9					
อื่นๆ					
.....					
.....					
.....					

2. จากตารางในข้อ 1 ให้นิสิตคำนวณ หาดำต่างๆ ดังนี้

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1	ประชากรในวัยแรงงาน (อายุ 15-64 ปี)			
	1.1 ชาย	.....	คน	ร้อยละ ..... ของกลุ่มประชากรที่สอบถาม
	1.2 หญิง	.....	คน	ร้อยละ ..... ของกลุ่มประชากรที่สอบถาม
	1.3 รวมทั้งหมด	.....	คน	

4. เวลาที่มีเรื่องสำคัญในการตัดสินใจของครอบครัว ใครเป็นผู้ตัดสินใจ
 พ่อฝ่ายเดียว แม่ฝ่ายเดียว ทั้งพ่อและแม่ ทั้งครอบครัว พ่อ-แม่-ลูก
 อื่นๆ (ระบุ) .....
5. ตอนทำงานแต่งงานนั้นท่านได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่
 จด ไม่จด
6. การเลือกคู่ครอง ใครเป็นผู้เลือกให้ท่าน
 เลือกเอง เลือกเองแล้วบอกผู้ใหญ่ รักกันแล้วพากันหนี พ่อแม่/ญาติผู้ใหญ่
 อื่นๆ (ระบุ) .....
7. ก่อนแต่งงานมีการหมั้นก่อนหรือไม่
 มี ไม่มี
 ถ้ามีของหมั้นได้แก่อะไรบ้าง .....
8. หลังจากแต่งงานกันแล้ว ส่วนมากจะ ไปอยู่ที่ไหน
 อยู่บ้านฝ่ายหญิง อยู่บ้านฝ่ายชาย แยกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ต่างหาก
 อื่นๆ (ระบุ) .....
9. หลังจากการแต่งงานแล้ว ท่านมีความคิดเรื่องการคุมกำเนิดหรือไม่
 มี ไม่มี
10. ท่านคิดเรื่องคุมกำเนิดเพราะเหตุใด
 10.1 .....
 10.2 .....
 10.3 .....
11. ท่านคิดว่าท่านจะมีบุตรสักกี่คน
 1 คน 2 คน 3 คน 4 คน 5 คน
 มากกว่า 5 คนขึ้นไป ก็คนที่ได้แล้วแต่จะมี
12. ในการแบ่งมรดกให้กับลูกๆ ท่านคิดว่าจะปฏิบัติอย่างไร
 ให้ลูกได้เท่ากันหมดทุกคน
 ให้ไม่เท่ากัน (ควรให้ลูกคนใดได้มากกว่า)
 เพราะ 1) .....
 2) .....
 3) .....
13. ถ้าท่านคิดจะหย่าขาดจากกันท่านคิดว่าท่านจะปฏิบัติอย่างไร
 ไปจดทะเบียนหย่า แยกกันอยู่เลย อื่นๆ (ระบุ) .....

14. ท่านคิดว่าเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันมานานเป็นญาติด้วยหรือไม่
 ใช่ ไม่เป็น
15. เวลาที่ท่านมีงานส่วนตัว เช่น ซ่อมแซมบ้าน สร้างบ้าน ฯลฯ ส่วนใหญ่ใครมาช่วยเหลือ
 ญาติ เพื่อนบ้าน ทั้งญาติและเพื่อนบ้าน อื่นๆ (ระบุ) .....
16. ในปัจจุบันนี้ลูกของท่านปฏิบัติต่อท่านอย่างไร .....
- .....
17. ญาติของท่านปฏิบัติต่อท่านอย่างไร .....
- .....
18. ท่านคิดว่า พ่อแม่ที่ดีควรมีลักษณะเช่นไร
- 18.1 .....
- 18.2 .....
- 18.3 .....
- 18.4 .....
19. ท่านคิดว่าลูกที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร
- 19.1 .....
- 19.2 .....
- 19.3 .....
- 19.4 .....
20. ท่านคิดว่าอะไรที่ทำให้ครอบครัวเป็นสุข (ตอบได้หลายข้อ)
 เงิน ความเห็นอกเห็นใจกัน ความสามัคคีปรองดอง
 เด็กเคารพผู้ใหญ่ ความเมตตาของผู้ใหญ่ อื่นๆ (ระบุ) .....
21. ท่านขี้คิดถึง “คตินิยมประจำใจ” ไหนที่มุ่งจะทำให้ครอบครัวมีความสุข .....
- .....
22. ขณะนี้ในครอบครัวของท่านมีปัญหาเรื่องใดมากที่สุด .....
- .....
- .....

แบบสำรวจ “ด้านการเมืองการปกครอง”

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถาม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต.

ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน
ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....

ก. องค์วิสัยทางการเมืองการปกครองของหมู่บ้าน

1. ที่ทำการกำนันอยู่ในหมู่บ้านใด .....
2. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านอยู่บริเวณใดของหมู่บ้าน .....
3. สภาพที่ทำการของผู้ใหญ่บ้าน โดยทั่วไปเป็นอย่างไร (ถ้ามีรูปประกอบจะดีมาก)

.....
.....
.....

4. วัสดุอุปกรณ์ภายในที่ทำการเป็นอย่างไร .....

.....
.....
.....

5. ที่พบปะหรือที่นัดประชุมของหมู่บ้านเป็นอะไร อยู่บริเวณใดของหมู่บ้าน

.....
.....
.....

6. ที่ทำการอื่นๆ อยู่บริเวณใดของหมู่บ้าน

6.1 พัฒนาการ .....

6.2 เกษตรตำบล .....

- ข. ตำแหน่งทางสังคมในทางการเมืองการปกครองของหมู่บ้าน

7. กำนันตำบลนี้ชื่อ .....

8. ผู้ใหญ่บ้านชื่อ .....

9. ในหมู่บ้านนี้มีคณะกรรมการที่ชุด ประกอบด้วยใครบ้าง

9.1 คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วยใครบ้าง

9.1.1 .....

9.1.2 .....

9.1.3 .....

9.1.4 .....

9.1.5 .....

9.1.6 .....

9.1.7 .....

9.2 คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วยใครบ้าง

- 9.2.1 .....
- 9.2.2 .....
- 9.2.3 .....
- 9.2.4 .....
- 9.2.5 .....
- 9.2.6 .....
- 9.2.7 .....

9.3 คณะกรรมการ.....

- 9.3.1 .....
- 9.3.2 .....
- 9.3.3 .....
- 9.3.4 .....
- 9.3.5 .....
- 9.3.6 .....
- 9.3.7 .....

10. คณะกรรมการพัฒนาตำบลประกอบด้วยใครบ้าง

- 10.1 .....
- 10.2 .....
- 10.3 .....
- 10.4 .....
- 10.5 .....
- 10.6 .....
- 10.7 .....
- 10.8 .....
- 10.9 .....
- 10.10.....

11. สมาชิก อบต. ประกอบด้วยใครบ้าง

- 11.1 .....
- 11.2 .....
- 11.3 .....
- 11.4 .....

- 11.5 .....
- 11.6 .....
- 11.7 .....
- 11.8 .....
- 11.9 .....
- .....
12. พัฒนาการประจำตำบลชื่อ .....
13. เกษตรตำบลชื่อ .....
14. สารวัตรกำนันชื่อ (1) .....
- (2) .....
15. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ (1) .....
- (2) .....
- (3) .....
16. หมู่บ้านนี้มีกลุ่มทางการเมืองอื่นๆอีกหรือไม่ เช่น กลุ่ม อส. กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ฯลฯ
ถ้ามีโปรดระบุว่าเป็นกลุ่มใด
- 16.1 กลุ่ม ..... มีสมาชิก ..... คน
- 16.2 กลุ่ม ..... มีสมาชิก ..... คน
- 16.3 กลุ่ม ..... มีสมาชิก ..... คน
- 16.4 กลุ่ม ..... มีสมาชิก ..... คน
- 16.5 กลุ่ม ..... มีสมาชิก ..... คน
- 16.6 กลุ่ม ..... มีสมาชิก ..... คน
- 16.7 กลุ่ม ..... มีสมาชิก ..... คน
- ค. ภาระหน้าที่ต่อสังคมในทางการเมืองการปกครองของหมู่บ้าน
17. กำนันมีหน้าที่อะไรบ้าง .....
- .....
18. ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่อะไรบ้าง .....
- .....
19. สารวัตรกำนันมีหน้าที่อะไรบ้าง .....
- .....
21. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่อะไรบ้าง .....
- .....

21. คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่อะไรบ้าง .....
- .....
22. คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมีหน้าที่อะไรบ้าง .....
- .....
23. กรรมการสภา อบต. มีหน้าที่อะไรบ้าง .....
- .....
- .....
- จ. แบบแผนพฤติกรรม
24. กระบวนการในการเลือกกำนันเป็นอย่างไร .....
- .....
- .....
25. กระบวนการในการเลือกผู้ใหญ่บ้านเป็นอย่างไร .....
- .....
- .....
26. กระบวนการในการแต่งตั้ง สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นอย่างไร
- .....
- .....
- .....
27. กระบวนการเลือกตั้ง/แต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นอย่างไร
- .....
- .....
- .....
28. กระบวนการในการเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. เป็นอย่างไร
- .....
- .....
- .....
29. กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างไร
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

แบบสำรวจ “ด้านการเมืองการปกครอง”

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ ..... บ้านเลขที่ .....

1. ท่านรู้จักที่ตั้งของที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหรือไม่

 ใช่ ไม่รู้

2. ท่านรู้จักที่ตั้งของที่ทำการต่างๆ ภายในหมู่บ้านหรือไม่

 รู้ทั้งหมด ไม่รู้ รู้บ้าง ไม่รู้บ้าง

3. เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านของท่าน

3.1 .....

3.2 .....

3.3 .....

3.4 .....

3.5 .....

3. ท่านคิดว่าผู้ใหญ่บ้านที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

3.1 .....

3.2 .....

3.3 .....

3.4 .....

3.5 .....

5. ท่านเข้าใจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

5.1 หน้าที่ของพัฒนากร .....

.....

5.2 หน้าที่ของเกษตรตำบล .....

.....

5.3 หน้าที่ของกำนัน .....

.....

5.4 หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน .....

.....

.....

6. ในรอบปีที่แล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐทำกิจกรรม อะไรให้หมู่บ้านนี้บ้าง

6.1 กำนัน .....

.....
 .....

6.2 ผู้ใหญ่บ้าน .....

.....
 .....

6.3 พัฒนาการ .....

.....
 .....

6.4 เกษตรตำบล .....

.....
 .....

6.5 คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน .....

.....
 .....

6.6 อื่นๆ .....

.....
 .....

7. ท่านทราบหรือไม่ว่า กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านมีวาระและได้รับเงินเดือนจากทางราชการ

ทราบ ไม่ทราบ

8. ท่านคิดว่างานพัฒนาหมู่บ้านควรเป็นงานของใคร

ทางราชการ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ชาวบ้านทุกคน

อื่นๆ (ระบุ) .....

9. ท่านคิดว่าความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้านควรเป็นหน้าที่ของใครรับผิดชอบ

ชาวบ้านทุกคน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ทางราชการ

อื่นๆ (ระบุ) .....

10. ในการเลือกตั้งสมาชิกทางการเมืองการปกครองครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา ท่านได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่

การเลือกตั้ง	ไป	ไม่ไป	ไม่ทราบ	ผู้ไปคิดเป็นร้อยละเท่าใดของแบบสอบถามทั้งหมด
10.1 ผู้ใหญ่บ้าน				
10.2 กำนัน				
10.3 สมาชิก อบต.				
10.4 สมาชิกสภาจังหวัด (อบจ.) ...				
10.5 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				

11. ในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา ท่านเลือกคนที่ท่านต้องการเพราะเหตุใด
- 11.1 .....
- 11.2 .....
- 11.3 .....
12. ขณะนี้ท่านมีความรู้สึกอย่างไรกับผู้แทนราษฎรที่ท่านเลือก
- .....
- .....
- .....
13. ตามความคิดเห็นของท่าน ผู้แทนราษฎรที่ดีควรมีลักษณะเช่นไร
- 13.1 .....
- 13.2 .....
- 13.3 .....
14. ปัญหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่ท่านต้องการให้รัฐบาลรับทราบและดำเนินการแก้ไขที่สำคัญมากที่สุดคือปัญหาเกี่ยวกับเรื่องใด
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

แบบสำรวจ “ด้านการศึกษา”

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถามจากครูใหญ่หรือครูในโรงเรียน

ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....

1. โรงเรียนชื่อ .....
2. ตั้งอยู่ทางทิศ .....ของหมู่บ้าน
3. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนมีความเป็นมาอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

4. อาณาเขตและที่ตั้งของตัวอาคารต่างๆ
4.1 แผนที่ตั้งของโรงเรียน (นอกจากที่มีอยู่ในโรงเรียน)

5. รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ในโรงเรียน

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1.	โรงเรียนนี้มีพื้นที่ทั้งหมด	.....	ม ²	
2.	มีอาคารเรียน	.....	หลัง	
3.	โรงอาหาร	.....	หลัง	
4.	ห้องเรียนทั้งหมด	.....	ห้อง	
	- ห้อง ป.1	.....	ห้อง	
	- ห้อง ป.2	.....	ห้อง	
	- ห้อง ป.3	.....	ห้อง	
	- ห้อง ป.4	.....	ห้อง	
	- ห้อง ป.5	.....	ห้อง	
	- ห้อง ป.6	.....	ห้อง	
	- ห้อง ม.1	.....	ห้อง	
	- ห้อง ม.2	.....	ห้อง	
	- ห้อง ม.3	.....	ห้อง	
	- ห้อง ม.4	.....	ห้อง	
	- ห้อง ม.5	.....	ห้อง	
	- ห้อง ม.6	.....	ห้อง	
5.	ห้องสมุด	.....	ห้อง	
6.	อัตราส่วนครูต่อนักเรียน	.....		
7.	อัตราส่วนนักเรียนต่อพื้นที่ ของโรงเรียน	.....		
8.	ห้องสมุดมีหนังสือกี่เล่ม	.....	เล่ม	
9.	อัตราส่วนหนังสือในห้อง สมุดต่อจำนวนนักเรียน	.....		
10.	อัตราส่วนของสนามเด็กเล่น ต่อนักเรียน	.....		
11.	แปลงสาริตการเกษตร	.....	แปลง	
12.	บ้านพักครู	.....	หลัง	
13.	อื่นๆ (ระบุ)	.....		

6. จำนวนบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน

รายการ	จำนวน		รวม	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง		
1. ครู				
2. ภารโรง				
3. นักเรียนทั้งหมด				
ป. 1				
ป. 2				
ป. 3				
ป. 4				
ป. 5				
ป. 6				
ม. 1				
ม. 2				
ม. 3				
ม. 4				
ม. 5				
ม. 6				

7. คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยใครบ้าง

- 7.1 .....
- 7.2 .....
- 7.3 .....
- 7.4 .....
- 7.5 .....
- 7.6 .....
- 7.7 .....
- 7.8 .....
- 7.9 .....

8. วุฒิการศึกษาของครู

รายการ	จำนวน		รวม	คิดเป็นร้อยละของครูทั้งหมด
	ชาย	หญิง		
1. ม.ศ. 3				
2. ป.กศ.				
3. ป.กศ.สูง				
4. อนุปริญญา				
5. ปริญญาตรี				
6. ปริญญาโท				
7. อื่นๆ (ระบุ)				

9. หลักสูตรของโรงเรียนสอนวิชาใดบ้าง

- 9.1 .....
- 9.2 .....
- 9.3 .....
- 9.4 .....
- 9.5 .....
- 9.6 .....
- 9.7 .....
- 9.8 .....
- 9.9 .....
- 9.10 .....

10. ทางโรงเรียนเน้นวิชาใดเป็นพิเศษ .....

11. เหตุผลที่เน้นวิชาตามข้อ 10 เป็นพิเศษ เพราะ

- 11.1 .....
- 11.2 .....
- 11.3 .....
- 11.4 .....
- 11.5 .....

12. โรงเรียนมีปัญหากับเรื่องต่างๆเหล่านี้หรือไม่ ถ้ามีมีอย่างไร

12.1 อาคารเรียน .....

.....

12.2 ตัวนักเรียน .....

.....

12.3 อุปกรณ์การเรียน .....

.....

12.4 บุคลากรในโรงเรียน .....

.....

12.5 งบประมาณ .....

.....

12.6 ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง .....

.....

12.7 อื่นๆ (ระบุ) .....

.....

13. ท่านแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับเรื่องในข้อ 12 อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

14. เมื่อปีที่แล้วมีนักเรียนที่จบจากโรงเรียนไปแล้วไปทำอะไรบ้าง

14.1 เรียนต่อ .....

14.2 ประกอบอาชีพ .....

14.3 เรียนต่อวิชาชีพเฉพาะทาง .....

14.4 อื่นๆ (ระบุ) .....

15. ในรอบปีที่แล้วโรงเรียนได้ช่วยเหลือหรือทำประโยชน์ให้แก่หมู่บ้านอย่างไรบ้าง

15.1 .....

15.2 .....

15.3 .....

15.4 .....

16. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนในระดับชั้น ประถมศึกษา หรือ มัธยมศึกษาในโรงเรียนนี้
ควรจะสอนในเรื่องใดเพิ่มเติมเข้าไปในหลักสูตรเพื่อให้มีผลประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

.....

.....

.....

.....

.....

17. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างเกี่ยวกับการศึกษาที่ต้องการให้รัฐบาลนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจ “ด้านการศึกษา”

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ ..... บ้านเลขที่ .....

1. ขณะนี้ท่านอ่านหนังสือได้หรือไม่
  - อ่านได้
  - อ่านไม่ได้
2. ท่านเขียนหนังสือได้หรือไม่
  - เขียนได้
  - เขียนไม่ได้
3. ท่านคิดว่าการเรียนมีประโยชน์มากน้อยเพียงไร
  - มากที่สุด
  - มาก
  - ปานกลาง
  - น้อย
  - น้อยที่สุด
4. ถ้าบุตรของท่านเรียนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนในหมู่บ้านแล้ว ท่านคิดจะส่งบุตรของท่านเรียนต่อหรือไม่
  - ส่งให้เรียนต่อ
  - ไม่ส่งให้เรียนต่อ
  - แล้วแต่ลูกจะเรียนหรือไม่เรียน
5. ท่านคิดจะส่งลูกเรียนสูงสุดระดับใด
  - ป. 6
  - ม. 3
  - ม. 6
  - อาชีวศึกษา
  - มหาวิทยาลัย
  - อื่นๆ (ระบุ) .....
6. ท่านเคยติดตามผลการเรียนของลูกหรือไม่
  - ติดตามอยู่เสมอ
  - ติดตามเป็นบางครั้ง
  - ไม่เคยติดตามเลย
7. หลังจากจบการศึกษามาแล้ว ท่าน ได้เพิ่มเติมความรู้จากแหล่งใดบ้าง
  - อ่านหนังสือด้วยตนเอง
  - เข้ารับการอบรมเฉพาะเรื่องที่รัฐจัดขึ้น
  - สมัครเรียนอาชีพระยะสั้น
  - อื่นๆ (ระบุ) .....
8. วิชาที่ท่านเคยเรียนมาใน โรงเรียนและคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อท่านได้แก่วิชาใดบ้าง

.....

.....
9. เวลามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของลูก ท่านเคยไปพบครูผู้สอนของลูกหรือไม่
  - เคย
  - ไม่เคย
10. ท่านเคยเข้าร่วมงานที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือไม่
  - เคยเข้าร่วม
  - ไม่เคยเข้าร่วม
11. เวลาทำงานที่โรงเรียน ทางโรงเรียนเคยขอความร่วมมือมาซึ่งท่านหรือไม่
  - เคย
  - ไม่เคย

12. ท่านคิดว่าครูที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

12.1 .....

12.2 .....

12.3 .....

12.4 .....

12.5 .....

13. ท่านคิดว่านักเรียนที่ดีควรมีลักษณะเช่นไร

13.1 .....

13.2 .....

13.3 .....

13.4 .....

13.5 .....

14. ท่านคิดว่า โรงเรียนในหมู่บ้านของท่านควรจะทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้านอย่างไรบ้าง

14.1 .....

14.2 .....

14.3 .....

14.4 .....

14.5 .....

15. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างที่จะเสนอต่อรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลปรับปรุงการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากที่สุด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจ "ด้านเศรษฐกิจ"

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ ..... บ้านเลขที่ .....

ก. เกี่ยวกับอาชีพ รายได้ และ รายจ่าย

1. อาชีพหลักของท่านแต่ละครอบครัวคือ

- ทำนา   ทำสวน/ทำไร่   ประมง   เลี้ยงสัตว์   รับจ้าง
 ข้าราชการ   อื่นๆ (ระบุ) .....

2. อาชีพรองของท่านและครอบครัวคือ .....

3. คนในครอบครัวของท่านทำงานหารายได้มีกี่คน .....

4. ท่านและครอบครัวมีรายได้ รายจ่ายในรอบปีที่แล้ว (12 เดือน) ประมาณเท่าใด

ประเภท	รายการ	จำนวน	หน่วย	ให้นิสิตคำนวณค่าเฉลี่ยของข้อมูล แต่ละประเภทต่อครอบครัว (คำนวณต่อครอบครัว)
รายได้	1. จากเงินเดือน	.....	บาท	.....
	2. จากการเลี้ยงสัตว์	.....	บาท	.....
	3. จากการทำนา/ทำไร่	.....	บาท	.....
	4. จากการรับจ้าง	.....	บาท	.....
	5. จากค่าเช่าที่นา	.....	บาท	.....
	6. จากดอกเบี้ยเงินกู้	.....	บาท	.....
	7. จากหาของป่ามาขาย	.....	บาท	.....
	8. อื่นๆ(ระบุ).....	.....	บาท	.....
	รวมรายได้ต่อปี	.....	บาท	.....
รายจ่าย	1. เงินลงทุน	.....	บาท	.....
	2. ค่าอาหาร	.....	บาท	.....
	3. ค่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	.....	บาท	.....
	4. ค่ายา/หมอ	.....	บาท	.....
	5. ค่าการศึกษาของลูก	.....	บาท	.....
	6. ค่าซ่อมแซมบ้าน/ เครื่องมือ	.....	บาท	.....
	7. ค่าทำบุญ	.....	บาท	.....
	8. ค่าเชื้อเพลิง	.....	บาท	.....
	9. ค่าเช่าที่ทำกิน	.....	บาท	.....
	10. อื่นๆ(ระบุ).....	.....	บาท	.....
	รวมรายจ่ายตลอดปี	.....	บาท	.....

5. ท่านคิดจะไปประกอบอาชีพที่บ่หรือไม่ว
- คิด เพราะ .....
- ไม่วคิด เพราะ .....
6. ถ้าวคิด ท่านจะไปประกอบอาชีพอะไร .....
7. ท่านอยากให่วลูกๆสืบต่ออาชีพของท่านหรือไม่ว
- อยาก เพราะ .....
- ไม่วอยาก เพราะ .....
8. อาชีพใดที่ท่านเห็นว่ามีเกียรติสูง
- ข้าราชการ ชาวไร่/ชาวนา พ่อค้า กรรมกร/รับจ้าง
- อื่นๆ (ระบุ) .....
9. อาชีพใดที่ท่านเห็นว่ามีรายได้สูง
- ข้าราชการ ชาวไร่/ชาวนา พ่อค้า กรรมกร/รับจ้าง
- อื่นๆ (ระบุ) .....
10. การทำไร่วทำนาให้ได่วผลดีท่านคิดว่าจะต้องพึงพาสิ่งใด
- ดินฟ้าอากาศ ความช่วยเหลือจากทางราชการ การทรงเจ้าเข้าผี
- คนเองและครอบครัว อื่นๆ (ระบุ) .....
11. ชาวนาชาวไร่ที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ ท่านคิดว่ามีสาเหตุมาจากสิ่งใด
- 11.1 .....
- 11.2 .....
- 11.3 .....
- 11.4 .....
- 11.5 .....
12. ปัญหาวและอุปสรรคในการทำนาทำไร่วของท่านคือ
- ที่ดินน้อย มีแรงงานน้อย ดินไม่ดี ค่าเช่าแพง น้ำท่วม
- ศัตรูพืช ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล มีเครื่องทุ่นแรงน้อยหรือไม่มี
- ทุนน้อย อื่นๆ (ระบุ) .....
- ข. เกี่ยวกับที่ดิน การเพาะปลูก และ การเลี้ยงสัตว์

รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1. ท่านมีที่ดิน			
☐ เป็นของตนเอง		ไร่	
☐ เช่าที่คนอื่น		ไร่	

รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
2. ท่านใช้ที่ดินทำอะไรบ้าง			
☐ ทำนา	.....	ไร่	
☐ ทำไร่	.....	ไร่	
☐ ทำสวนครัว	.....	ไร่	
☐ บ่อปลา	.....	ไร่	
☐ ทิ้งอยู่อาศัย	.....	ไร่	
☐ ที่ว่างเปล่า	.....	ไร่	
☐ เลี้ยงสัตว์	.....	ไร่	
☐ อื่นๆ(ระบุ).....	.....	ไร่	
3. ท่านปลูกพืชอะไรบ้าง			
☐ ข้าว	.....	ไร่	เฉลี่ย ..... ถึง/ไร่
☐ ข้าวโพด	.....	ไร่	เฉลี่ย ..... ถึง/ไร่
☐ ปอ	.....	ไร่	เฉลี่ย ...../ไร่
☐ มันสำปะหลัง	.....	ไร่	เฉลี่ย ...../ไร่
☐ พืชสวนครัว	.....	ไร่	เฉลี่ย ...../ไร่
☐ สับปะรด	.....	ไร่	เฉลี่ย ...../ไร่
☐ อื่นๆ(ระบุ).....	.....	ไร่	เฉลี่ย ...../ไร่
4. ท่านต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกพืช (ไม่รวมค่าแรงงาน) เป็นจำนวนเท่าใด			
☐ ข้าว	.....	บาท/ไร่	
☐ ข้าวโพด	.....	บาท/ไร่	
☐ ปอ	.....	บาท/ไร่	
☐ มันสำปะหลัง	.....	บาท/ไร่	
☐ พืชสวนครัว	.....	บาท/ไร่	
☐ สับปะรด	.....	บาท/ไร่	
☐ อื่นๆ(ระบุ).....	.....	บาท/ไร่	
5. ท่านเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสัตว์ (ไม่รวมค่าแรงงาน) เป็นจำนวนเท่าใด			
☐	.....	บาท/...	
☐	.....	บาท/...	
☐	.....	บาท/...	
☐	.....	บาท/...	

ค. เครื่องมือประกอบอาชีพ

รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
ท่านมีเครื่องมือประกอบอาชีพ ต่อไปนี้จำนวนเท่าใด			
☐ รถแทรกเตอร์	.....	คัน	
☐ รถยนต์กะบะ	.....	คัน	
☐ รถโดยสาร(รถเมล์)	.....	คัน	
☐ รถมอเตอร์ไซด์	.....	คัน	
☐ รถจักรยาน	.....	คัน	
☐ เครื่องสูบน้ำ	.....	เครื่อง	
☐ รั้วควดินน้ำ	.....	เครื่อง	
☐ คันไถ	.....	คัน	
☐ คราด	.....	อัน	
☐ เครื่องสีข้าว	.....	เครื่อง	
☐ เรือประมง	.....	ลำ	
☐ แหหรืออวน	.....	.....	
☐ วัว	.....	ตัว	
☐ ควาย	.....	ตัว	
☐ ม้า	.....	ตัว	
☐ อื่นๆ(ระบุ).....	.....	.....	

ง. การตลาดและการขนส่ง

1. ท่านขายผลผลิตที่ใด

ในหมู่บ้าน ตลาดที่อำเภอ ตลาดที่จังหวัด อื่นๆ(ระบุ) .....

2. ใบการจากผลผลิตท่านขายให้กับใคร

ขายให้พ่อค้า ขายให้คนกินคนไร่ ขายให้สหกรณ์
 อื่นๆ(ระบุ) .....

3. การขนส่งผลผลิตไปขายไปโดยวิธีใด

ทาบไปขาย บรรทุกเกวียนไปขาย บรรทุกรถโดยสาร
 บรรทุกรถส่วนตัว บรรทุกมอเตอร์ไซด์ อื่นๆ(ระบุ) .....

4. อุปสรรคในการขายผลผลิตที่สำคัญที่สุดได้แก่ข้อใด

ไม่มีคนซื้อ ถูกกดราคา ค่าขนส่งแพง การเดินทางลำบาก
 ไม่สามารถรอเวลาขาย (ตอนมีราคาไม่ดี) อื่นๆ(ระบุ) .....

แบบสำรวจ “ด้านศาสนาและประเพณี”

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถาม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต.

ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน
 ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....

1. ในหมู่บ้านนี้มีวัดต่างๆกี่วัด
  - 1.1 วัดพุทธ ..... วัด อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
  - 1.2 วัดคริสต์ ..... วัด อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
  - 1.3 วัดอิสลาม ..... วัด อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
  - 1.4 อื่นๆ (ระบุ) ..... วัด อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
2. มีประชาชนนับถือศาสนาต่างๆ ประมาณกี่คน
  - 2.1 ศาสนาพุทธ ..... คน
  - 2.2 ศาสนาคริสต์ ..... คน
  - 2.3 ศาสนาอิสลาม ..... คน
  - 2.4 อื่นๆ (ระบุ) ..... คน
3. ในหมู่บ้านนี้มีศาสนวัตถุหรือสิ่งใดที่เป็นที่เคารพนับถือมากที่สุดของชาวบ้าน
 .....
4. ในหมู่บ้านนี้มีประเพณีที่สำคัญอะไรบ้าง (ประเพณีเกี่ยวกับบุคคล ชุมชน ครอบครัว ฯลฯ)
  - 4.1 .....
  - 4.2 .....
  - 4.3 .....
  - 4.4 .....
  - 4.5 .....
  - 4.6 .....
  - 4.7 .....
5. ประเพณีต่างๆมีลักษณะอย่างไร และจัดขึ้นเมื่อใด (อธิบาย)
  - 5.1 ประเพณีตามข้อ 4.1 .....
  - 5.2 ประเพณีตามข้อ 4.2 .....
  - 5.3 ประเพณีตามข้อ 4.3 .....
  - 5.4 ประเพณีตามข้อ 4.4 .....

แบบสำรวจ “ด้านศาสนาและประเพณี”

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ .....บ้านเลขที่ .....

1. ท่านนับถือศาสนาอะไร
  - พุทธ   คริสต์   อิสลาม   อื่นๆ(ระบุ).....
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี
  - เห็นด้วย   ไม่เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ
3. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาจะทำให้ท่านและครอบครัวมีความสุข
  - เชื่อ   ไม่เชื่อ   ไม่แน่ใจ
4. ท่าน เมาดศบคาหละภทง
  - ไม่เคยไปเลย   1 ครั้ง   2 ครั้ง   3 ครั้ง   มากกว่า 3 ครั้ง
5. ในแต่ละครั้งที่ท่านไปท่านไปทำอะไร
  - สบตนาจรรม   วิภสสนาจรรมฐาน   ทำบุญ
  - อื่นๆ (ระบุ) .....
6. ท่านคิดว่าในปัจจุบันนี้วัดควรจะมีหน้าที่ต่อชุมชนอย่างไรบ้าง
  - 6.1 .....
  - 6.2 .....
  - 6.3 .....
  - 6.4 .....
  - 6.5 .....
7. เวลาไปวัด ครอบครัวของท่าน ไปกันทั้งหมดหรือไม่
  - ไปกันทุกคน   ไปเฉพาะพ่อหรือแม่   อื่นๆ (ระบุ) .....
8. ท่านหรือคนในครอบครัวไปวัดทุกวันพระหรือไม่
  - ไปทุกวันพระ   ไปบ้างไม่ไปบ้าง   ไม่ไปเลย
  - อื่นๆ (ระบุ) .....
9. ท่านตั้งใจจะให้ลูกชายของท่านบวช (พระ เณร) หรือไม่
  - ตั้งใจ   ไม่ตั้งใจ   อื่นๆ (ระบุ) .....
10. เพราะเหตุใดท่านจึงตั้งใจจะให้ลูกบวช
  - 10.1 .....
  - 10.2 .....

- 10.3 .....
- 10.4 .....
- 10.5 .....
11. เวลาว่างประเพณีในหมู่บ้านท่าน ได้เข้าไปร่วมงานหรือไม่
- ไป   ไปบ้างไม่ไปบ้าง   ไม่ได้ไป
- อื่นๆ (ระบุ) .....
12. ท่านเข้าร่วมงานประเพณีในลักษณะใด
- เป็นกรรมการ   ไปดูหรศพ   ช่วยเหลือตามโอกาสอำนวย
- อื่นๆ (ระบุ) .....
13. ท่านเห็นว่าประเพณีใดที่จัดอยู่ ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ควรเปลี่ยนแปลง เพราะ .....
- ไม่ควรเปลี่ยนแปลง เพราะ .....
14. ประเพณีที่ท่านคิดว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ประเพณีใด
- 14.1 .....
- 14.2 .....
- 14.3 .....
- 14.4 .....
- 14.5 .....
15. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า คบตaylorไปแล้วจะมีโอกาสเกิดใหม่
- เชื่อ เพราะ .....
- ไม่เชื่อ เพราะ .....
- อื่นๆ (ระบุ) .....
16. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า การสร้างผลบุญหรือกรรมดีในชาตินี้จะส่งผลต่อไปในชาติหน้า
- เชื่อ เพราะ .....
- ไม่เชื่อ เพราะ .....
- อื่นๆ (ระบุ) .....
17. เวลาที่ท่านมีความทุกข์ร้อนทางใจ ท่านจะ ไปแหล่งใด
- วัด   บ้านของเพื่อน   ไปที่ทรงเจ้าเข้าผี
- อื่นๆ (ระบุ) .....
18. ท่านเชื่อเรื่องการเข้าทรง (ทรงเจ้าเข้าผี) หรือไม่
- เชื่อ เพราะ .....
- ไม่เชื่อ เพราะ .....

แบบสำรวจ “ด้านศาสนาและประเพณี”

ตอนที่ 3 ข้อมูลสำหรับสอบถามสมภารวัด หรือ พระในวัด

หมู่บ้าน .....

ผู้รับสารสัมภาษณ์ชื่อ ..... บ้านเลขที่ .....

1. ชื่อวัด .....

2. สมภารวัดชื่อ .....

3. ประวัติความเป็นมาของวัด มีอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. อาณาเขต ลักษณะที่ตั้งของวัดหรืออาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ (ลอกแผนที่ของวัด)

สุ
จุฬาว

5. จำนวนของบุคคลที่อยู่ในวัด

5.1 พระ ..... รูป

5.2 เณร ..... องค์

5.3 ชี ..... คน

5.4 ลูกศิษย์วัด ..... คน

6. กรรมการวัด (ศาสนา) มีใครบ้าง

6.1 .....

6.2 .....

6.3 .....

6.4 .....

6.5 .....

7. คณะกรรมการวัดมีหน้าที่อะไรบ้าง

6.1 .....

6.2 .....

6.3 .....

6.4 .....

6.5 .....

7. มัคทายกชื่อ .....

8. ขรวาสดคนใดอีก (นอกจากมัคทายก) ที่เป็นผู้เฒ่าทางศาสนาและประเพณี

.....

.....

10. การปกครองสงฆ์ในวัด ท่านแบ่งการปกครองออกเป็นลักษณะใด

.....

.....

.....

11. พระ เณรทุกรูปออกบิณฑบาตทุกวันหรือไม่

 ออกทุกวัน ไม่ออกทุกวัน นานๆครั้ง

12. พระ เณร มีวิธีเผยแพร่ธรรมะอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

แบบสำรวจ “ด้านอนามัยและสาธารณสุข”

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถาม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต.

ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตำแหน่งทางสังคม

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1.	แพทย์ตำบลมีกี่คน	.....	คน	1.1 ชื่อ .....
				1.2 ชื่อ .....
2.	หมอกกลางบ้านมีกี่คน	.....	คน	2.1 ชื่อ .....
				2.2 ชื่อ .....
3.	หมอตำแยมีกี่คน	.....	คน	3.1 ชื่อ .....
				3.2 ชื่อ .....
4.	หมอเถื่อน (หมอชาวบ้าน)	.....	คน	4.1 ชื่อ .....
				4.2 ชื่อ .....
5.	หมอแผนใหม่ (อนามัย พยาบาล ผดุงครรภ์)	.....	คน	5.1 ชื่อ .....
				5.2 ชื่อ .....
6.	ร้านขายยา	.....	แห่ง	6.1 ชื่อร้าน .....
				6.2 ชื่อร้าน .....
7.	หมอผี (หมอเทวดา)	.....	คน	7.1 ชื่อ .....
				7.2 ชื่อ .....
8.	อสม.	.....	คน	
9.	ผสส.	.....	คน	

2. แพทย์จากโรงพยาบาล/สาธารณสุขอำเภอเคยมาเยี่ยมเยียนหมู่บ้านนี้หรือไม่

 เคย ไม่เคย ไม่ทราบ

3. คณะกรรมการอนามัย/สาธารณสุขของหมู่บ้านประกอบด้วยใครบ้าง

3.1 .....

3.2 .....

3.3 .....

3.4 .....

3.5 .....

4. คณะกรรมการอนามัย/สาธารณสุข ของหมู่บ้านมีหน้าที่อย่างไร

4.1 .....

4.2 .....

4.3 .....

4.4 .....

4.5 .....

5. สำนักงานอนามัยของหมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน

มีใครเป็นหัวหน้า (หัวหน้าชื่อ) .....

มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ..... คน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจ "ด้านอนามัยและสาธารณสุข"

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ ..... บ้านเลขที่ .....

1. เวลาท่านเจ็บป่วยท่านทำอย่างไร

- ไปซื้อยาจากร้านขายยามารับประทานเอง   ไปหาหมอหรือแพทย์
 รักษาแบบไสยศาสตร์ (หมอฟี)   อื่นๆ (ระบุ).....

2. เวลาที่ท่านเจ็บป่วยและไปพบแพทย์หรือหมอตานพบหมอประเภทใด

- แพทย์ตำบล   อสม.   ผศส.   โรงพยาบาลอำเภอ
 หมอแผนใหม่ (พยาบาล, ผดุงครรภ์)   โรงพยาบาลจังหวัด
 อื่นๆ (ระบุ) .....

3. โรคที่ท่านหรือครอบครัวเป็นบ่อยมากที่สุดได้แก่โรคใด

- ไข้หวัด   ท้องร่วง   โรคพยาธิ
 อื่นๆ (ระบุ) .....

4. ท่านเคยได้รับยาดำรงจากแพทย์ตำบลหรือไม่

- เคย   ไม่เคย

5. ยาที่ท่านไปซื้อมารับประทานเอง ท่านได้รับคำแนะนำจากใคร

- เพื่อนบ้าน   แพทย์หรือหมอ   ผู้ขายยาที่ร้าน   อ่านจากหนังสือ
 อื่นๆ (ระบุ) .....

6. การรักษาโรคทางไสยศาสตร์ ท่านคิดว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

7. เวลาท่านถ่ายอุจจาระ ท่านไปถ่ายที่ใด

- ส้วมที่บ้านตนเอง   ส้วมของเพื่อนบ้าน   เข้าป่าใกล้บ้าน
 อื่นๆ (ระบุ) .....

8. ส้วมที่ท่านใช้อยู่ที่บ้านเป็นส้วมประเภทใด

- ส้วมหลุม   ส้วมซึม   ส้วมชักโครก   อื่นๆ (ระบุ) .....

9. ท่านเลี้ยงบุตรของท่านด้วยอาหารประเภทใด เมื่อยังตัวเล็ก ๆ

- นมแม่เท่านั้น   นมแม่และอาหารเหลว   นมกระป๋องเท่านั้น
 นมกระป๋องและอาหารเหลว   อื่นๆ (ระบุ) .....

10. ท่านนำบุตรของท่านไปฉีดวัคซีนป้องกันโรค ต่างๆ เมื่อใด
 ตามหมอหรือแพทย์สั่ง ตามประกาศของทางราชการ นำไปให้หมอฉีดให้เอง
 อื่นๆ (ระบุ) .....
11. ท่านคิดว่าบุตรของท่านขณะนี้เป็นอย่างไร
 สมบูรณ์แข็งแรง ขาดอาหารประเภทต่างๆ อื่นๆ (ระบุ) .....
12. ท่านเคยไปขอรับคำแนะนำจากหมอหรือแพทย์ในเรื่องการบำรุงรักษาบุตรของท่านหรือไม่
 เคย ไม่เคย
 ถ้าเคยไปที่ใด .....
13. ท่านมียาเก็บอยู่ในบ้านหรือไม่
 มี ไม่มี
14. ยาที่ท่านเก็บอยู่ในบ้าน ส่วนใหญ่เป็นยาประเภทใด
 ยาตำราหลวง ยาแก้ปวด ยาแก้ไข้ ยาประจำตัวเฉพาะโรค
 อื่นๆ (ระบุ) .....
15. ท่านคิดว่ายาแบบใดรักษาโรคได้ดีกว่ากัน
 ยาพื้นบ้าน (สมุนไพร น้ำมัน ฯลฯ) ยาสมัยใหม่
 อื่นๆ (ระบุ) .....
16. ท่านเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับอนามัย/สาธารณสุขจากทางราชการหรือไม่
 เคย ไม่เคย
17. ความรู้ที่ท่านเคยได้รับเป็นความรู้ประเภทใด
 การบำรุงรักษาตนเองให้มีสุขภาพสมบูรณ์ การวางแผนครอบครัว การใช้ยา
 อื่นๆ (ระบุ) .....
18. ขณะนี้ท่านคุมกำเนิดหรือไม่ (ท่านหรือภรรยา)
 คุม ไม่ได้คุม
19. การคุมกำเนิดท่านใช้วิธีใด
 ใช้ถุงยางอนามัย ใช้ห่วงคุมกำเนิด ใช้ยาคุมกำเนิด ฉีดยาคุมกำเนิด
 อื่นๆ (ระบุ) .....
20. ท่านคิดว่าจะมีบุตรกี่คน
 1 คน 2 คน 3 คน 4 คน 5 คน มากกว่า 5 คนขึ้นไป
21. เวลาท่านหรือครอบครัวของท่านออกนอกบ้าน ท่านหรือครอบครัวสวมรองเท้าหรือไม่
 สวม ไม่สวม สวมบ้างเป็นบางครั้ง
22. เวลาท่านประกอบอาหาร (ทำกับข้าว) ท่านคำนึงถึงเรื่องความสะอาดหรือไม่
 คำนึง ไม่คำนึง

แบบสำรวจ “ด้านศิลปะและันทนาการ”

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถาม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต.

ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....

1. ในหมู่บ้านนี้มีอาชีพที่เป็นศิลปะและันทนาการจำนวนเท่าใด

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1.	คณะลูก	.....	คณะ	
2.	คณะรำวง	.....	คณะ	
3.	คณะหมอลำ	.....	คณะ	
4.	คณะดนตรี	.....	คณะ	
5.	กลุ่มสันทนาการ	.....	กลุ่ม	
6.	ช่างจักสาน	.....	คน	
7.	ช่างปลูกบ้าน (ช่างไม้)	.....	คน	
8.	ช่างอิฐช่างปูน	.....	คน	
9.	ช่างแกะสลัก	.....	คน	
10.	ช่างปั้นหม้อปั้นไห	.....	คน	
11.	ช่างวาดเขียน	.....	คน	
12.	อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	

2. หมู่บ้านนี้มีเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นอะไรบ้าง

2.1 .....

2.2 .....

2.3 .....

2.4 .....

2.5 .....

3. วัสดุสำคัญ (ศิลปวัตถุ) ของหมู่บ้านคืออะไร (เช่น ภาพวาด ภาพเขียน ลายกนก ฯลฯ)

3.1 ..... อยู่ที่ไหน .....

3.2 ..... อยู่ที่ไหน .....

3.3 ..... อยู่ที่ไหน .....

3.4 ..... อยู่ที่ไหน .....

3.5 ..... อยู่ที่ไหน .....

4. เวลาเล่นกีฬาหรือสันทนาการจะไปจัดกันที่ไหน .....
5. มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดสันทนาการหรือการเล่นกีฬาหรือไม่
 มี ไม่มี
6. การเล่นกีฬาหรือสันทนาการที่จัดขึ้น จัดในฤดูกาลใด
 จัดขึ้นตามฤดูกาล จัดขึ้นตามโอกาสอันววย อื่นๆ (ระบุ) .....
7. การเล่นกีฬาหรือสันทนาการจัดขึ้นอย่างไร
 จัดระหว่างกลุ่มภายในหมู่บ้าน จัดระหว่างหมู่บ้าน อื่นๆ (ระบุ) .....
8. การพักผ่อนหย่อนใจแบบใดที่ชาวบ้านชอบมากที่สุด
 ดูภาพยนตร์ ดูการแสดง (เช่น คนตรี ลิเก หมอลำ) ดูโทรทัศน์
 ฟังวิทยุ อื่นๆ (ระบุ) .....
9. กีฬาที่ชาวบ้านชอบดูมากที่สุด ได้แก่กีฬาประเภทใด
 มวย ฟุตบอล ขนวัว กีฬาพื้นเมือง
 อื่นๆ (ระบุ) .....
10. นิทานประจำของหมู่บ้าน ได้แก่นิทานเรื่องใดบ้าง
 10.1 .....
 10.2 .....
 10.3 .....
11. เพลงกล่อมเด็กของหมู่บ้านนี้ มีเนื้อร้องอย่างไรบ้าง
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
12. นิทานหรือเพลงกล่อมเด็กของหมู่บ้านนี้มีการบันทึกไว้ในหนังสือหรือไม่
 มี บันทึกไว้ในหนังสือ .....
 ไม่มี ไม่ทราบ
13. ขอให้ท่านได้โปรดกรุณาเล่านิทานให้ฟังสักเรื่อง
 นิทานเรื่อง .....
 เนื้อหาเป็นดังนี้ .....
- .....
 .....
 .....
 .....

14. เคยมีหน่วยงานราชการใดบ้างเข้ามาช่วยเหลือ ทุนบำรุงศิลปะและสันตนาการของหมู่บ้านนี้
- 14.1 .....
- 14.2 .....
- 14.3 .....
- 14.4 .....
15. มีข้อเสนอแนะใดบ้างที่จะเสนอต่อรัฐบาลเพื่อปรับปรุงในด้านศิลปะและสันตนาการของหมู่บ้านนี้
- 15.1 .....
- 15.2 .....
- 15.3 .....
- 15.4 .....
- 15.5 .....
16. การแสดงพื้นบ้านของหมู่บ้านนี้มีอะไรบ้าง
- 16.1 .....
- 16.2 .....
- 16.3 .....
- 16.4 .....
- 16.5 .....
17. การแสดงพื้นบ้านตามข้อ 16 จะจัดขึ้นเมื่อใด
- 17.1 ตามข้อ 16.1 เมื่อ .....
- 17.2 ตามข้อ 16.2 เมื่อ .....
- 17.3 ตามข้อ 16.3 เมื่อ .....
- 17.4 ตามข้อ 16.4 เมื่อ .....
- 17.5 ตามข้อ 16.5 เมื่อ .....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจ “ด้านศิลปะและสุนทนาการ”

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ .....บ้านเลขที่ .....

1. ท่านเป็นช่างเกี่ยวกับอะไร .....
2. ท่านพักผ่อนโดยวิธีใด
  - ฟังวิทยุ   ดูโทรทัศน์   ดูภาพยนตร์   ดูการแสดงต่างๆ
  - ไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่างๆ   อื่นๆ (ระบุ) .....
3. ท่านดูการละเล่นมากน้อยเพียงใด
  - ดูเสมอ   ดูนานๆครั้ง   ไม่ได้ดูเลย
4. ท่านดูการละเล่นหรือมหรสพที่ใด
  - ไปดูที่อำเภอ   ดูภายในหมู่บ้าน   ดูที่หมู่บ้านอื่นๆ
  - อื่นๆ (ระบุ) .....
5. ท่านฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์มากน้อยเพียงใด
  - ฟังหรือดูเสมอ   ฟังหรือดูนานๆครั้ง   ไม่ได้ฟังหรือดูเลย
  - อื่นๆ (ระบุ) .....
6. เวลาหมู่บ้านจัดการแข่งขันกีฬาหรือสุนทนาการ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมโดยวิธีใด
  - เข้าร่วมเล่น   เป็นผู้ดู   อื่นๆ (ระบุ) .....
7. ในบ้านของท่านมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆเป็นจำนวนเท่าใด

รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1. วิทยุ	.....	เครื่อง	
2. โทรทัศน์	.....	เครื่อง	
3. ตู้เย็น	.....	เครื่อง	
4. เครื่องซักผ้า	.....	เครื่อง	
5. พัดลม	.....	เครื่อง	
6. เตารีด	.....	เครื่อง	
7. อื่นๆ (ระบุ)	.....	เครื่อง	

8. ท่านคิดว่าผลงานช่างที่สมควรเป็นอย่างไร (สวย งาม ใช้งานได้ดี แข็งแรง ทนทาน ฯลฯ)

8.1 .....

8.2 .....

8.3 .....

8.4 .....

8.5 .....

9. การแสดงที่สมควรมีลักษณะอย่างไร

ดลกขบขัน ให้คิดสอนใจ ให้ความรู้ หยาบโยน

เสียดสีสังคม แสดงชีวิตพื้นบ้าน แสดงชีวิตในเมืองคนชั้นสูง

อื่นๆ (ระบุ) .....

10. ท่านใช้เวลาว่างของท่านทำอะไร

เล่นการพนัน นอน สังสรรค์กับเพื่อนบ้าน เล่นกีฬา

เล่นดนตรี อื่นๆ (ระบุ) .....

11. ท่านคิดว่ารายการวิทยุ/โทรทัศน์ที่สมควรมีลักษณะอย่างไร

ให้ข่าวสารความเป็นไปในสังคม ให้ความรู้ความคิด

ให้ความบันเทิง อื่นๆ (ระบุ) .....

12. ภาพยนตร์ที่ท่านชอบดูมากที่สุดเป็นภาพยนตร์ประเภทใด

เสรี ดินแดน ภู ดลกขบขัน รักสดชื่นสมหวัง

อื่นๆ (ระบุ) .....

13. ในบ้านของท่านมีเครื่องดนตรีชนิดใด

มี เครื่องดนตรีคือ .....

ไม่มี

14. ในบ้านของท่านมีเครื่องกีฬาประเภทใด

มี เครื่องกีฬาชื่อ .....

ไม่มี

15. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรปรับปรุงสนับสนุนงานด้านศิลปะและสันตนาการของหมู่บ้านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสำรวจ "ด้านภาษาและการสื่อสาร"

ตอนที่ 1 ข้อมูลสำหรับสอบถาม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต.

ชื่อ อบต. .... มีหมู่บ้านจำนวน ..... หมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... อำเภอ .....

1. ในหมู่บ้านนี้มีสถานที่ต่างๆเหล่านี้หรือไม่

ที่	รายการ	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
1.	ห้องสมุดหรือที่เก็บหนังสือ สำหรับชาวบ้าน			อยู่ที่ ..... ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
2.	ที่ทำการ ไปรษณีย์ของหมู่บ้าน			อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
3.	ร้านขายหนังสือ			อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
4.	ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำ หมู่บ้าน			อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
5.	ที่ชมโทรทัศน์สำหรับหมู่บ้าน			อยู่ที่ ..... อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน
6.	มีที่ฟังวิทยุสำหรับหมู่บ้าน			อยู่ที่ ..... อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน

2. ในห้องสมุดหรือที่เก็บหนังสือยังขาดหนังสือที่ต้องการประเภทใดอีก

หนังสือเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

อื่นๆ (ระบุ) .....

3. ปัญหาการสื่อสารระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานราชการ ท่านคิดว่ามีปัญหาคือบ้าง

3.1 .....

3.2 .....

3.3 .....

3.4 .....

3.5 .....

4. ภาษาที่ชาวบ้านใช้ส่วนมากใช้ภาษาใด .....

5. ในหมู่บ้านนี้มีป้ายประกาศเรื่องต่างๆ ของหมู่บ้านหรือไม่

มี อยู่ทางทิศ ..... ของหมู่บ้าน

ไม่มี

6. ใครเป็นผู้นำข่าวสารของทางราชการมาสู่ชาวบ้าน

6.1 .....

6.2 .....

6.3 .....

6.4 .....

6.5 .....

7. ในหมู่บ้านนี้มีที่กระจายเสียงสำหรับหมู่บ้านหรือไม่

มี ดับเบิลยูอยู่ที่บ้านของใคร .....

ไม่มี

8. ภาษาเขียนแต่เดิมของชุมชนมีหรือไม่

มี

ไม่มี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจ "ด้านภาษาและการสื่อสาร"

ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสอบถามชาวบ้าน

หมู่บ้าน .....

ผู้รับการสัมภาษณ์ชื่อ ..... บ้านเลขที่ .....

1. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำหรือไม่

- อ่านเป็นประจำ   อ่านบ้างไม่อ่านบ้าง   ไม่ได้อ่านเลย

2. ท่านฟังวิทยุเป็นประจำหรือไม่

- ฟังเป็นประจำ   ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง   ไม่ได้ฟังเลย

3. ท่านคิดว่าวิทยุ โทรทัศน์ มีประโยชน์ต่อท่านอย่างไรบ้าง

- 3.1 .....
3.2 .....
3.3 .....
3.4 .....
3.5 .....

4. รายการวิทยุใดที่ท่านสนใจมากที่สุด .....

1. รายการโทรทัศน์ใดที่ท่านสนใจมากที่สุด .....

2. ท่านคิดว่าหนังสือพิมพ์มีประโยชน์ต่อท่านอย่างไรบ้าง

- 2.1 .....
2.2 .....
2.3 .....
2.4 .....
2.5 .....

7. ท่านคิดว่าภาษาที่ดีควรมีลักษณะเช่นไร

- ไม่มีศัพท์วิชาการหรือภาษาต่างประเทศมาก   สั้นและได้ใจความ
 เข้าใจง่าย   อื่นๆ (ระบุ) .....

8. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์เข้าใจเพียงใด

- เข้าใจทุกเรื่องที่อ่าน   เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง   ไม่เข้าใจเลย
 อื่นๆ (ระบุ) .....

9. นักพูดที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

- ใช้ภาษาพื้นบ้านง่ายๆ   พูดช้า   พูดเร็ว   ใช้คำยาก
 พูดมาก   พูดน้อยแต่กินความมาก   อื่นๆ (ระบุ) .....

